

AV&Entertainment®

MAGAZINE

JAARGANG 10 - NR.5 - 2014 - NOVEMBER

NIEUW AUDIOSYSTEEM CARRÉ:
"WAT WIL JE NOG MEER?"

VERNIEUWING RTV NH EN AT5:
'ONLINE FIRST'

SOEPEL SPEKTAKEL:
MONSTER JAM XXL

HET BELANG VAN VERZEKEREN:
BEWUSTZIJN ALS TOVERWOORD

www.av-entertainment.nl

SHURE®

LEGENDARY
PERFORMANCE™

BETAALBARE
TOPKWALITEIT

SHURE QLX-D™

DIGITAL WIRELESS SYSTEMS

QLX-D Digitaal Draadloze systemen bieden transparante 24-bits digitale audio en 120DB dynamisch bereik. Gecombineerd met professionele functies en een gemakkelijke setup. Deze hogere middenklasse systemen bieden een uitstekende draadloze functionaliteit voor veeleisende installaties en live sound evenementen.

Uw distributeur:

output

Professional audio, video & lighting

De Meerheuvel 10
5221 EA 's-Hertogenbosch
Tel: +31 (0)73 639 2600
Fax: +31 (0)73 639 2601
info@outputnl.com

www.outputnl.com

NIEUW

Zonder er vooraf over te hebben nagedacht – zo eerlijk zijn we dan ook wel weer - is ‘nieuw’ zo’n beetje het thema van deze editie van AV & Entertainment Magazine geworden. Wie deze uitgave doorbladert zal namelijk nogal wat nieuwigheden voorbij zien komen. Niet alleen in de vorm van technische ontwikkelingen in (bijvoorbeeld) het beursverslag van de IBC in Amsterdam, maar ook de nieuwbouw van Theater de Stoep in Spijkenisse en poppodium Doornroosje in Nijmegen en de nieuwe studio’s en achterliggende techniek bij de RTV Noord-Holland en AT5. Daarnaast vind je in deze uitgave voor de tweede keer in korte tijd een verhaal over het nieuwe, innovatieve en custom made geluidssysteem in Koninklijk Theater Carré. In mei schreven we al over het systeem zelf, maar in deze editie laten we alle specialisten aan het woord over hun bijdrage aan dit prestigieuze project. Verder in deze uitgave o.a.: productieverslagen van Monster Jam XXL (zie foto) en de Fisherman’s Friend StrongmanRun, het belang van een goede evenementenverzekering en een onderzoek én de nieuwste ontwikkelingen op bioscoopgebied.

Veel leesplezier,

Teun van Thiel
 Hoofdredacteur AV & Entertainment Magazine
 teun@av-entertainment.nl

12

40

54

FILM&TV

FILM & TV NIEUWS	7
COLUMN FERRY VAN BEEK	11
VERNIEUWING RTV NH EN AT5: 'ONLINE FIRST'	12
PLAYOUT PAKKETTEN	18
ONLINE CONTENT OP PROFESSIONEEL NIVEAU	20
DE KEUZES VAN EEN BIOSCOOPBEZOEKER	24

BROADCAST & AUDIO TECHNIEK

BROADCAST & AUDIO TECHNIEK NIEUWS	29
ROLAND O.H.R.C.A.: COMPACTE REUS	30
IBC 2014: LICHT IN DE CRISISTUNNEL	32
NUAGE IN TEMPLE OF TUNE: 'VERDERE OPTIMALISERING'	36

THEATER & PODIA

THEATER & PODIA NIEUWS	39
NIEUW AUDIOSYSTEEM CARRÉ: "WAT WIL JE NOG MEER?"	40
THEATER DE STOEP OP DE TOEKOMST VOORBEREID	48
HET NIEUWE DOORNROOSJE: SUPER-DE-LUXE	54

SHOW & EVENTS

SHOW & EVENTS NIEUWS	61
SOEPEL SPEKTAKEL: MONSTER JAM XXL	62
WINGS AV VIOSO 1.8 EN PLATINUM 5	68
FISHERMAN'S FRIEND STRONGMANRUN	70
HET BELANG VAN VERZEKEREN	76
BEYONCÉ EN JAY-Z ON THE RUN	80

**24/7 PLAYOUT
LIVE GRAPHICS
MADE FOR HUMANS
JUST ONE MAC.**

**ON
AIR**

Televisie is altijd in beweging. De techniek staat niet stil, je wilt mee met de laatste ontwikkelingen: digitale uitzending met streaming, 24/7 scheduling, real time news feeds en social media in beeld, een modern alternatief voor de kabelkrant. Complex?

The Future Store maakt het makkelijk met de software van Softron. Een complete oplossing draait al op één Apple Mac mini: een betaalbare playout oplossing met dynamic overlay in HD en SD, eenvoudig in bediening en zeer compleet in mogelijkheden.

En met the Future Store als totaal-leverancier ben je zeker van de beste setup en ondersteuning. Nieuwsgierig? We komen graag bij je langs voor een uitgebreide demo.

The Future Store — nice guys, great support, amazing stuff.
Brijlantlaan 7 | 3523 CD Utrecht | 030 - 2316360
info@futurestore.nl | futurestore.nl

Spring
in onbekommerd
ondernemerschap

Ondernemen in de AV-sector?

Of je nu geluidstechnicus, cameraspecialist of programmamaker bent, jouw enthousiasme en energie bepalen je succes!

Niets houdt je tegen want...

Payrolling neemt je zorgen en risico's weg. Zo heb jij je handen vrij om te doen waar je goed in bent.

Ervaar ook het gemak!

Waag de sprong en ga nu naar tentoo.nl

TENTOO
Payroll Professionals

MoMedia en Infostrada verwerken 5.000 filmtitels

MoMedia TV heeft een deal gesloten met Infostrada Creative Technology om 5.000 filmtitels te verwerken. De samenwerking maakt het mogelijk om met de Loopr VOD-dienst kosten te besparen voor rechthouders die content willen distribueren naar diensten als iTunes, Google Play, Amazon, Samsung, Xbox en meer. Gericht op het verwerken van 'lokale' content voor wereldwijde én lokale VOD-platforms, biedt Loopr een rendabele en efficiënte oplossing voor digitale distributie voor content owners. De overeenkomst maakt het mogelijk om met Loopr de kosten te verlagen voor het licenseren, verwerken en het marketen van content voor VOD-diensten. "Het kan duizenden euro's kosten om een speelfilm beschikbaar te stellen op deze diensten. De zeer hoge technische eisen zorgen voor een grote kostenpost. Wij streven ernaar om de toetredingsdrempel te verlagen en de kosten voor rechthouders drastisch te verkleinen", zegt Lucas Bertrand, CEO van MoMedia. "Door de explosie van streaming-devices en platformen in de markt, ontstaan er vele mogelijkheden voor rechthouders om hun content aan te bieden. Echter is het goed verwerken van deze content inclusief het beheer van de complexe hoeveelheid metadata, prijzen, valuta- en technische informatie, duur en tijdrovend. Loopr lost deze complexiteit op door rechthouders een gecentraliseerde dienst te leveren die hun VOD-distributie beheert en tot 90% besparing op kan leveren. Als onderdeel van de deal gaat Infostrada alle content verwerken en de gehele asset management voor deze 5.000 titels beheren. Evert Larooi, Sales Director Content Distribution bij Infostrada zegt: "Loopr ontwricht de markt en maakt het mogelijk voor distributeurs om de exploitatie van hun content zowel te vereenvoudigen als te maximaliseren. Wij zijn dan ook zeer verheugd om samen met MoMedia deze deal uit te voeren."

Fiber Nederland kiest voor Solocoo

Fiber Nederland heeft tijdens de IBC in Amsterdam een overeenkomst met Stream Group ondertekend voor de levering van het Interactieve TV platform Solocoo. Fiber Nederland zegt hiermee zijn televisiedienst in de toekomst aanzienlijk te kunnen verbeteren, mede omdat het Solocoo platform de Fiber-klanten veel nieuwe mogelijkheden zal bieden. Het platform zal worden ingezet op nieuwe glasvezelnetwerken, waar Fiber tot nu toe nog geen interactieve TV diensten aanbood. "Wij zijn blij met een ervaren partner als Stream Group om de nieuwste ontwikkelingen op televisiegebied veilig te stellen", aldus Fiber.

Zzp'ers en opdrachtgevers opgelet: VAR wordt BGL

Voor zzp'ers en hun opdrachtgevers gaat er veel veranderen in 2015. De wijze waarop de arbeidsrelatie tussen een zzp'er en een opdrachtgever wordt gekwalificeerd gaat op de schop. De VAR (verklaring arbeidsrelatie) wordt vervangen door de BGL (Beschikking geen loonheffing). In de audiovisuele en entertainmentbranche zijn veel zzp'ers actief. Deze zzp'ers konden voorheen een VAR aanvragen bij de Belastingdienst. Deze VAR maakt duidelijk of een opdrachtgever loonheffingen en sociale premies moet afdragen bij het inhuren van de zzp'er. In 2015 wordt de VAR vervangen door de BGL. Voortaan zijn de opdrachtgever en de zzp'er samen verantwoordelijk voor het kwalificeren van de arbeidsrelatie. Bij het aangaan van een opdracht beantwoordt de zzp'er vragen uit een webmodule. De antwoorden worden gecontroleerd door de opdrachtgever. De combinatie van antwoorden bepaalt of er wel een BGL wordt toegekend of niet. Als de BGL wordt toegekend, dan is er niets aan de hand. De zzp'er kan als ondernemer worden ingehuurd, zonder dat de opdrachtgever loonheffingen moet afdragen. Als de BGL niet wordt toegekend, dan moet de zzp'er volgens de Belastingdienst in dienst worden genomen. De Belastingdienst kan achteraf de feitelijke arbeidsomstandigheden controleren. Vastgesteld kan worden of de opgegeven feiten en omstandigheden overeenstemmen met de werkelijkheid, en of de BGL terecht is afgegeven. De BGL heeft voor zowel zzp'ers als opdrachtgevers ingrijpende gevolgen. Payrollbedrijf Tentoo heeft een volledig overzicht over de BGL die de gevolgen duidelijk in kaart brengt. Kijk hiervoor op: www.tentoo.nl/BGL.

Samenwerking Frontier en Iemke Roos

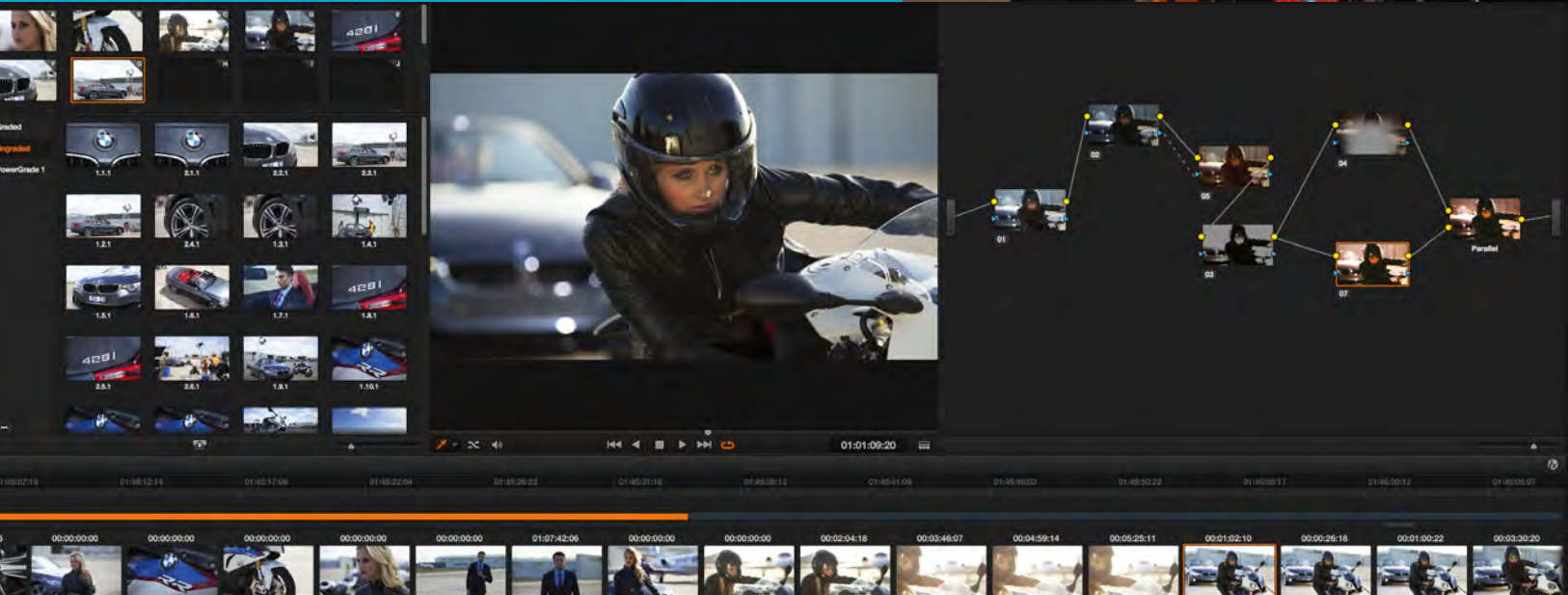
Frontier BV gaat de samenwerking aan met Iemke Roos t.b.v. de verkoop en advisering van Audio-technica studiomicrofoons en Genelec Studio monitoren. Dit hebben beide partijen recent bekend gemaakt. Het initiatief kwam van Frontier BV omdat de leverancier van broadcast en IT storage steeds vaker in filmstudio's een ondergewaardeerde audio positie tegenkwam. Filmstudio's investeren vaak een kapitaal aan camera's en projectoren, maar vaak blijft de geluidskwaliteit achter. Door een proef op de som met diverse Audio-Technica microfoons bleek dat de geluidskwaliteit enorm kon verbeteren. AT is al decennia een toonaangevende speler binnen het microfoon- en hoofdtelefoonvlak. Uiteraard kennen we Audio-Technica ook als de leverancier van naalden voor draaitafels. Met Genelec maakt Frontier de audiopropositie een stuk completer. Het bedrijf hoopt hiermee de broadcast- en entertainmentclientèle een aanvullende dienst te bewijzen.

Omroep Zeeland zet AXON's master control SynMC in

AXON Digital Design heeft haar eerste master control systeem in Nederland geleverd aan Omroep Zeeland. De omroep is al jaren een van de best bekeken en beluisterde regionale omroepen van Nederland. De omroep laat de vele gezichten zien van Zeeland op internet, televisie en radio. Zeeuws en betrokken, zendt Omroep Zeeland 24/7 audio en video uit en streeft naar constante uitzendingen van hoge kwaliteit. Doordat Omroep Zeeland altijd zonder eindregie werkte was een deel van de productieomgeving bezet. Om efficiënter te kunnen werken was een eindregie van cruciaal belang. AXON's master control (SynMC) speelt hierin een belangrijke rol. De uiteindelijke situatie heeft geleid tot een kostenbesparing en verbetering van kwaliteit en continuïteit. Omroep Zeeland richtte zich tot AXON voor haar master control wensen vanwege de betrouwbaarheid en stabiliteit van de AXON producten. Via een van AXON's partners, D&MS, heeft AXON de Synapse-gebaseerde SynMC master control module geleverd samen met AXON's monitoring en controle-software Cerebrum. De combinatie van SynMC en Cerebrum stelt Omroep Zeeland in staat de master control wensen in te vullen tegen lagere kosten en met een groter gebruiksgemak dan voorheen, terwijl dezelfde hoge kwaliteit en stabiliteit gegarandeerd blijft. Het geïnstalleerde systeem heeft ook een hoge mate van redundantie en is uitgerust met manuele override. "Toen we een master control systeem wilden installeren hebben we ons gericht tot AXON vanwege de bewezen stabiliteit en betrouwbaarheid van haar producten", zegt Alex Bogaert Projectmanager Mediatechniek en ICT bij Omroep Zeeland. "Onze systeem integrator D&MS heeft AXON's producten geïntegreerd met onze reeds bestaande producten om onze Master Control wensen mogelijk te maken."

Nieuwe kleurcorrectiemogelijkheden bij Cinemeta

Voortaan is het mogelijk bij Cinemeta met twee verschillende programma's te kleurcorrigeren: op de DaVinci Resolve 11 en de Autodesk Lustre. Beide kleurcorrectieprogramma's worden veel gebruikt in de postproductie markt, elk met zijn eigen eigenschappen en kwaliteiten. DaVinci Resolve is de nieuwe 'alleskunner' waar veel vraag naar is. Cinemeta is blij dat het nu beide opties kan aanbieden. DaVinci Resolve is meer een 'all round' finishing tool en Autodesk Lustre een zeer gespecialiseerde kleurcorrector. Autodesk Lustre draait op de allernieuwste Autodesk/HP hardware met de uitgebreide Autodesk Control Surface. Resolve draait op een nieuwe Mac Pro met de krachtigste grafische hardware in combinatie met Tangent Device Elements. Meer informatie via www.cinemeta.nl.

ULTRA HD 12G SDI

Blackmagicdesign

Exclusief afgebeelde lenzen en accessoires.

De nieuwe Blackmagic Studio Camera. Compleet met optical fiber, talkback, tally en een forse 10" viewfinder!

De Blackmagic Studio Camera is 's werelds meest geavanceerde broadcast camera voor live multi-camera producties! In magnesium uitgevoerd, dus licht van gewicht maar uiterst robuust, met een forse 10" viewfinder, een batterijduur van vier uur, talkback, tally signalering, microfooningen met fantoomvoeding en ingebouwde aansluitingen voor SDI en optical fiber. Een volledige en volwaardige live camera-oplossing op broadcast kwaliteit!

Viewfinder met HD-resolutie

De Blackmagic Studio Camera is uitgerust met 's werelds grootste viewfinder! Het grote 10" scherm heeft een hoge resolutie, een uiterst grote gezichtshoek en is extreem helder, waardoor u uw beelden zelfs in vol daglicht met verbluffend veel detail kunt aflezen! Met deze professionele viewfinder kunt u gemakkelijk en vol vertrouwen kadreren, scherpstellen, diafragmeren en de meest subtiele aanpassingen doen, zelfs in een live uitzending!

Aansluitingen voor Optical Fiber en 6G-SDI

De ingebouwde fiber poort maakt het mogelijk de Blackmagic Studio Camera met optical fiber-kabels aan te sluiten aan uw live production switcher, maar u kunt ook gewone 6G-SDI BNC-bekabeling gebruiken! De bidirectionele video-verbindingen vervoeren HD- of Ultra HD-video, inclusief talkback, tally, embedded audio en zelfs afstandsbesturing van de camera. Met standaard fiber optic bekabeling kunnen op voordelige wijze zeer grote afstanden worden overbrugd!

Talkback en Tally

De Blackmagic Studio Camera heeft ingebouwde talkback met aansluiting voor luchtvaart headset, zodat u tegen zeer lage kosten een optimale ruisonderdrukking en maximaal comfort verkrijgt! Ook krijgt u een ingebouwde tally die automatisch oplicht als uw camera live gaat, dus spelers en technische staf kunnen gemakkelijk zien welke camera's on air zijn! Talkback en tally lopen mee in het video-sigitaal, dus u heeft heen en terug geen extra bekabelingen nodig!

Micro Four Thirds Lensvatting

De actieve Micro Four Thirds lensvatting is compatibel met een ongelooflijk grote verscheidenheid aan lenzen en adapters. U kunt uw bestaande fotolenzen gebruiken voor kleinere opstellingen en vaste cameraopstellingen, maar met een B4 lensadapter kunt u ook hoge kwaliteit ENG-lenzen inzetten. Third party adapters stellen u zelfs in staat om high end film lenzen met PL-vatting toe te passen.

Blackmagic Studio Camera HD
€1655*

Blackmagic Studio Camera 4K
€2465*

www.blackmagicdesign.com/nl

*Adviesprijs, exclusief BTW

Blackmagicdesign

PRonorm
urban experiences

Lijn Helmond-Venlo 1
5705 BW Helmond
0492 542 111
info@pronorm.org

Regenbeemd 42 Hal V
4825 AT Breda
076 560 0211
info@rsirental.nl

www.pronorm.org

Pronorm B.V. is onderdeel van Mansveld Expotech Groep.

TOT
95%
BESPAREN OP
JE KOSTEN VOOR
MUZIEK

**Tell me
YOUR PLANS**

Bereken met één muisklik hoeveel je kunt besparen door één van onze Download Plans af te sluiten. Bereken je voordeel op www.allmusic.nl/actie

allmusic.nl
library music direct online beschikbaar

Vision AV REC

Camera Switching.
Sound Reinforcement
Playback Control.
And more...

www.visionav.nl
+31(0)497-820227

**Avocent
Matrix KVM
extender kit**

€840
ex. BTW

**Meeste extensie,
uitgeklede prijs**

Bekijk de aanbieding op
www.lanclan.nl/extender-kit

lanclan

**GAX
STAGING
PODIUM
VERHUUR**
EN ANDERE CONSTRUCTIES

WWW.GAXSTAGING.NL

0650264929
info@gaxstaging.nl

fence4events.nl
your crowd controlled!

**Fence 4 Events - Hoge Kamp 29
3853 GL Ermelo
+31 (0) 341-265434
www.fence4events.nl**

Fence4events is een bruisend bedrijf op het gebied van veiligheidsvoorzieningen op evenementen. Van kassa-units tot dranghekken, bouwhekken met of zonder zeil, fietsenrekken, stagebarriers en politiebarrriers, alles ademt de betrokkenheid van ons bedrijf.

Your Crowd Controlled!

Cueco...
The Cue Company

Autocue
Bij concerten, evenementen, video, tv en presentaties. Ondersteuning van vele bekende artiesten.

Verhuur en verkoop van autocue apparatuur

Vraag vrijblijvend naar info of kijk op onze website

Contact...
Einsteinstraat 67
3316 GG Dordrecht
T: +31 10 29 29 545
F: +31 10 29 29 658
@: info@cueco.nl
www.cueco.nl

www.eekel/verhuur.nl

LAYHER PODIUM CONSTRUCTIES
PROLYTE ROOF SYSTEMS

GIOVANNI EEKELS VERHUUR BV

Gruttostraat 9, 5212VM
's-Hertogenbosch
Tel: 073 6136867
Fax: 073 6136644
Mobiel: 06-54311136
info@eekelsverhuur.nl

**Avocent
Matrix KVM
extender kit**

€840
ex. BTW

**Meeste extensie,
uitgeklede prijs**

Bekijk de aanbieding op
www.lanclan.nl/extender-kit

lanclan

Quinty's Crew
Your project is our job

0626264585
24/7
Bereikbaar

**Videotechnici
Lichttechnici
Crewchiefs**

www.quintycrew.nl

Quinty's Crew B.V.
Condorweg 10, Unit 8&9
7332 AC APELDOORN
055-5341100
info@quintycrew.nl

EDWARD AIR

WORLD WIDE LOGISTICS

SPECIALISTS FOR THE
ENTERTAINMENT INDUSTRY

Partner of

EDWARD AIR CARGO B.V.
FREIGHTWAY BUILDING ROOM 408
FLAMINGOWEG 22 -1118 EE SCHIPHOL-ZUID
TEL. +31 20 6485016 - FAX +31 20 6480979
E-MAIL : INFO@EDWARDAIR.NL
WWW.EDWARDAIR.NL

Mx
mansveld expotech

Amsterdam | Eindhoven | Maastricht

www.mansveldexpotech.nl

WEBSHOP

licht
beeld
geluid
energie
rigging

COLUMN

Ferry van Beek All Music Publishing

Embargo

Embargo (mediarecht): verbod aan de pers om bepaalde informatie voor een bepaalde datum te publiceren.

Voor journalisten, en even voor de zekerheid: daar reken ik mezelf zeker niet toe, is een embargo nooit leuk. Het wordt door anderen opgelegd en beperkt je in je journalistieke vrijheid. De laatste jaren zien we steeds meer dat embargo's regelmatig worden geschonden.

De drang om als eerste het nieuws te brengen is vaak groter dan het belang dat men hecht aan het vasthouden aan de journalistieke ethiek. Gelukkig heb ik daar niet zo'n last van. Ten eerste ben ik geen journalist, en ten tweede heb ik mezelf dat embargo opgelegd.

Dat stopt me echter niet van het vertellen dat we met iets nieuws en leuks bezig zijn. In mijn vorige column kon je lezen over de opnamen die we in Wisseloord aan het maken waren voor een nieuw production music label. En daar heeft dit embargo dan ook alles mee te maken. Op dit moment zijn we druk bezig met het organiseren van de launch van dat label. En als je dan, zoals ik, de mazzel hebt om te werken met een stel perfectionisten die de puntjes op de 'i' tot de laatste komma bediscussieren, kun je pas naar buiten treden als alles helemaal klaar is.

En dat gaat dan ook gebeuren in de tweede helft van november. Een nieuw 100% Nederlands production music label. Gewoon omdat het kan. En natuurlijk omdat we zeker weten dat er nog ruimte is voor een nieuw label. De mensen achter dit label hebben jarenlange ervaring in de wereld van production music. Al die ervaring wordt nu gebundeld en gebruikt om muziek te maken waarvan we zelf zeggen: 'die track had ik graag in mijn productie gebruikt'. De kracht van production music moet niet alleen liggen in het feit dat de rechten makkelijk te clearen zijn. De muziek moet ondersteunend werken, niet te overheersend, maar toch aanwezig. De compositie moet kloppen en qua sound moet het kunnen concurreren met de hits van vandaag. Eigenlijk moet production music aan veel meer eisen voldoen dan een track van artiest XYZ.

Een nieuw Nederlands production music label genaamd..... Tja, embargo's zijn natuurlijk niet voor niets bedacht. Je had het misschien niet van me verwacht, maar ik hecht echt nog wel waarde aan die journalistieke ethiek. Nog even geduld a.u.b. ■

Samenwerking Mobile Viewpoint en Ericsson

Mobile Viewpoint, Neerlands trots op het gebied van zogenaamde 'WMT-zenders' (oftewel de 'rugzakken' waarin door middel van 3G/4G techniek live videoverbindingen kunnen worden gemaakt) kondigde op de IBC een samenwerking aan met Ericsson Broadcast & Media Services: W-Link. Mobile Viewpoint's IP en 'Cloud based MCR' stelt broadcasters in staat om via dit webbased platform eenvoudig toegang te krijgen tot live nieuwsbeelden, maar ook standup posities te boeken waar en wanneer dan ook. Hiermee kunnen de gebruikers van Mobile Viewpoint hun beelden via de Master Control Room van Ericsson (nog immer hét knooppunt van verbindingen in Hilversum) niet alleen eenvoudig in een uitzending krijgen, maar ook wereldwijd aanbieden en distribueren. De Master Control Room van Ericsson routeert en manageert alle door WMT encoders gegenereerde live signalen van de W-Link gebruikers op basis van een 24/7 dienstverlening. Mobile Viewpoint is uitgegroeid tot een internationale speler op het gebied van IP contributie oplossingen voor live video. De nieuwste technieken stellen de gebruikers van Mobile Viewpoint nu ook in staat om met de H.265 VP-9 codec HD video over IP verbindingen te versturen. Het bedrijf uit Alkmaar werkt inmiddels voor grote broadcasters als BBC, Al-Arabiya, Sky Sports News, NBC Sports en ruim 120 ander nationale en internationale klanten.

Oracle koopt Front Porch Digital

Oracle versterkt zijn broadcast storageportfolio door de acquisitie van Front Porch Digital. Met de big data-technieken van Front Porch Digital kunnen organisaties hun in omvang toenemende contentstromen beheersen en beheersbaar houden. Dit bericht zegt veel over het geloof dat beide spelers hebben in het gebruik van tape storage. Front Porch Digital heeft globaal 550 klanten die vooral werkzaam zijn in media en broadcast, waaronder BBC en Discovery. Maar ook in ons eigen Hilversum wordt gebruik gemaakt van Front Porch Digital. Er wordt gesproken over een totaalbeheer van meer dan 750 petabytes aan digitale content. Oracle en Front Porch Digital hadden al een uitgebreide samenwerking, voornamelijk op storage hardware vlak. Door een samengaan van beide bedrijven staat Front Porch Digital sterker op de wereldwijde schaal van content storage management, meta-data management en migration solution management. In beide kampen heerste tijdens IBC 2014 dan ook een opgewekte stemming.

VERNIEUWING BIJ RTV NH EN AT5:

'ONLINE FIRST'

RTV NH en AT5 zijn afgelopen jaar in een stroomversnelling van vernieuwing en innovatie terechtgekomen. De visie voor beide multimediamerken is helder: 'online first' is namelijk waar de focus ligt. "In het veranderende landschap van media en ook de andere wijze van consumeren door de klant zal er een noodzakelijke verandering in het productieproces ontstaan", vertelt René van de Kolk (Manager Techniek en Faciliteiten).

O nline first betekent het nieuws en alle andere zaken die in Noord-Holland spelen, snel online brengen, en daarnaast natuurlijk ook op radio en televisie. "Smartphones en tablets worden massaal gebruikt voor nieuwsconsumptie en social mediagebruik. Daar ligt de toekomst", weet René van de Kolk. "Alle productieprocessen worden gemoderniseerd en geoptimaliseerd waarbij technische innovatie meer mogelijk maakt en er bovendien besparingen worden gerealiseerd. Online, radio, distributie, responsive websites en de implementatie van een webbased newsroomomgeving (NIS5) hebben de volle aandacht gehad afgelopen tijd. Voor komend jaar staat de

lineaire tv-regie, plus servergedeelte, op de nominatie om ge-update te worden."

AFSCHEID

In de afgelopen twaalf maanden is er nogal wat opgeleverd bij RTV NH en AT5. Allereerst op radiogebied. Van de Kolk: "We hebben twee nieuwe radiostudio's gebouwd. Self support werken is de norm waar we naar toe werken qua werkwijze." Er werd bijvoorbeeld afscheid genomen van Dalet als playoutsysteem, van Klotz als digitale matrix en regeltafels en van MDC als codec managementsysteem. "In plaats daarvan

hebben we de standaardisatie die in de commerciële en publieke omroepwereld geldt ook bij RTV NH ingevoerd: DHD 52SX qua matrix in de serverruimte en studio. De playout software is vervangen door GML, geleverd door Audisi in samenwerking met dB Mediagroep uit Hilversum. In de nieuwste studio is GML uitgevoerd met Dante direct op het netwerk. Deze nieuwe feature maakt het gebruik van RME kaarten overbodig."

MAKKELIJK

GML staat inmiddels geruime tijd on air bij BNR, Omroep Flevoland en RTV Drenthe, Noord en binnenkort West. Ook hier heeft harmonisatie van hardware en software in het medialandschap plaatsgevonden. "Ons codec managementsysteem is CAB van Audisi geworden", vertelt Van de Kolk. "Hiervoor is gekozen omdat de totale nieuwe workflow makkelijk moet zijn. DHD, GML, CAB en ook ons ge-update webbased

newsroomsysteem NIS5 zijn op elkaar te integreren, waardoor het voor de presentator makkelijk wordt om een uitzending zelf te doen. CAB, GML en NIS5 zijn ook continu onderhevig aan updates die samen met leverancier worden geïmplementeerd." De innovaties bij radio zullen een lage instap mogelijk moeten maken voor presentatoren, technici blijven ondersteunend aan het live proces gewenst, maar zullen meer de experts worden op hun vakgebied.

VOIP

Eerder al is bij radio gekozen voor Orban 8600 zendlijnprocessing, de meest recente en nieuwe hardware draait on site. "Per 1 september hebben we een vierde FM zender in gebruik genomen in Alkmaar (op 88.7 FM, red.) om ons bereik optimaal te maken. In de afgelopen maanden zijn nieuwe radiostudio's en de serverruimte gebouwd door samen te werken met

expanding projector experiences

Nieuwe projector-plafondsteunen: volledig instelbaar zonder speling

Steeds vaker worden projectoren gebruikt in vergaderzalen, presentatieruimtes, klaslokalen en auditoria. Vogel's Professional biedt met een compleet nieuwe serie projector-plafondsteunen de ideale bevestigingsoplossing voor projectoren tot 25 kg. De serie bestaat uit modulaire plafondsteunen en in hoogte verstelbare sets.

- Universele projector-interface
- Nauwkeurig instelbare draai- en kantelfunctie
- Unieke frictie-ring voorkomt speling
- Geschikt voor vlakke en schuine plafonds
- Uiterst solide en stabiele oplossing

Bekijk de productfilm via: [Youtube.com/VogelsExperience](https://www.youtube.com/VogelsExperience)

Voor meer informatie bel: 040-26 47 411 of e-mail: professional@vogels.com

www.vogels.com/professional

Triple Audio uit Bilthoven. De desk komt bij hen vandaan net, als de realisatie van de infrastructuur en het herinrichten van de serverruimte", legt Van de Kolk uit. "Bedrijfsbreed staan we verder aan de vooravond van de introductie van VOIP telefonie. Ook in de broadcastomgeving zal deze transitie gaan plaatsvinden met de Yellowtec Voip hardware, Bline XT en Bline Bold. Deze allernieuwste telefoonhybrides kunnen worden geïntegreerd in het codec management systeem en werken op de KPN Eén omgeving. De units worden geleverd door Media Utilities, tegenwoordig onderdeel van D&MS. De eerste daadwerkelijke tests geven aan dat de geluidskwaliteit aanzienlijk toeneemt. ISDN zal hiermee grotendeels verdwijnen in het broadcastproces." Naast IP based Comrex, Luci Live en Tieline beschikt RTV NH (nog) over een provinciaal dekkend HF net.

REDACTIE EN CAMERA

Ook op de redactie en op cameragebied is er heel wat gebeurd. Van de Kolk: "Bij RTV NH werken we inmiddels met twaalf regiocorrespondenten. Een jaar geleden is deze lijn ingezet. Nieuws is niet te plannen en gebeurt om de hoek, dan moeten wij er als eerste bij zijn en het op alle platforms brengen. De regiocorrespondenten hebben als standplaats een stad of dorp in Noord-Holland en zijn

self supporting. Met DV Cam, met Incite als editprogramma, met een Iphone met Luci en WMT voor audio en video middels KPN 4G, maar ook binnenkort allemaal met een web-based nieuwsroomsysteem NIS5. Werken op locatie kan met dezelfde mogelijkheden als in de studio in Amsterdam. Inmiddels hebben we achttien DV cams in gebruik en naar verwachting zal dat een enorme vlucht nemen." De traditionele ENG camera zal steeds meer uit het gezichtsveld verdwijnen, geeft Van de Kolk verder aan: "Vorige week maakte Klaas Jan Bos, sportverslaggever van RTV NH, een nabeschuiving bij AZ en heeft hij zelf camerawerk gedaan, ter plekke ingesproken en gemonteerd. Een half uur later was het online beschikbaar. We hebben gekozen om bij RTV NH en AT5 te investeren in SONY NX 3 DV Cams. Verslaggevers kunnen, als ze de juiste kennis wordt bijgebracht, met deze nieuwe technieken meer maken. Het vak van cameraman gaat ook meer de diepte in en wordt meer specialistisch."

DISTRIBUTIE

Ook de IP connectiviteit in de collectiviteit met de andere regionale omroepen is bedrijfsbreed opgepakt en aanbesteed. Al eerder hadden andere regionale zenders gekozen voor de Infostrada/NPO variant. Een groot glasvezelnetwerk waarbij iedereen middels

Infostrada uiteindelijk IP Office via NPO naar de buitenwereld krijgt. "Wij hebben dit ook geïntroduceerd, maar zijn met Infostrada verder de samenwerking aangegaan op gebied van streaming en VOD", vertelt Van de Kolk. "Andere grote mediabedrijven hebben VOD platforms ook centraal staan. RTV NH en AT5 streamen via services van Infostrada naar de buitenwereld. Ook alle transcoding gebeurt daar." Van oudsher gebeurden deze zaken in huis, maar Infostrada is daar een specialist in en realiseert dat nu voor RTV NH en AT5. "Innovatie bij het ene merk in huis passen we toe op de andere zender", aldus Van de Kolk. "Zo hebben we eerst de complete online omgeving van RTV NH middels Cloudways in de Amazon Cloud geplaatst en hebben we dat afgelopen maand vervolgens ook voor AT5 gedaan."

VONDEL CS

In samenwerking met AVRO/TROS is AT5 de afgelopen tijd gedeeltelijk verhuisd naar Vondel CS, het mediahuis van Amsterdam. Op de bovenste verdieping is daar een complete redactie, edit- en uitzendomgeving gerealiseerd. Eén op één verbonden met de Aletta Jacobslaan in Amsterdam, waar ook de feitelijke eindregie staat. De editomgeving met Adobe Premiere op iMac, de uitzendruimte met Panasonic PTZ HD robotcamera's aange-

EUROGRIP

YOUR EYE FOR MOVEMENT

DOLLIES

Telescopic crane 50ft with Flighthead
Tour Beyoncé & Jay-z # Paris

Vestiging Nederland te Nederhorst den Berg
eurogrip@eurogrip.com
0032 (0)15-216 751

EUROGRIP
... YOUR PARTNER IN GRIP

Verhuur van

Satelliet uplink

Draadloze camera systemen & Point to Point verbindingen

Nu te huur: PDW700 XD-Cam + HD Videozender

VIDEOLINK

www.videolink.nl

Voor actuele prijzen kijk op de site of bel:
Tel 0345 520177

Consultancy - Workflow begeleiding
Training - Media Management

MediaAssist

support b.v.

info@mediaassist.nl

www.mediaassist.nl

035 6239297

sloten op een Broadcast Pix met Granite 2000 en een Yamaha 01V96i audiomixer vormen de basic hardware. Sinds 1 september worden er dagelijks live en semi live programma's gemaakt en al op 1 augustus heeft de redactie haar intrek genomen. "Broadcast Pix is in een turnkey oplossing opgeleverd en geïnstalleerd door een samenwerking van Burst Video met D&MS te organiseren", vertelt Van de Kolk. "D&MS heeft ook de complete gewenste infra op het gebied van bekabeling gerealiseerd in Vondel CS. Op deze manier is AT5 in staat veel nieuwe programma's te produceren in een inspirerende omgeving en met basic, maar wel de nieuwste, technieken." Vondel CS heeft ook alle dagen de beschikking over één allround uitzendtechnicus die kan monteren, maar ook de Broadcast Pix kan bedienen. "Voor de verbindingen in Vondel CS naar de hoofdlocatie van RTV NH en AT5 hebben we de bestaande IP connectie

tiviteit middels Infostrada doorgelinkt naar het Vondelpark. Maar daarnaast is er een nieuwe extra glasvezelverbinding in de lucht gebracht waar SDI HD overheen wordt getransporteerd en die we gebruiken voor live uitzendingen. De delay moest minimaal zijn en de technieken moesten stapelbaar zijn middels de reeds bestaande glas-infra. Infostrada heeft dat voor ons gerealiseerd door middel van elektrische/optische conversie en het plaatsen van andere routers."

Op dit moment staat het toewerken naar een ge-update TV/newsroomomgeving op de agenda voor 2015. Het bijbehorende gedeelte van de serverruimte zal dan ook worden gemoderniseerd. Cloudbased playout- en editing mogelijkheden worden op dit moment bekeken in samenwerking met andere regionale mediabedrijven. ■

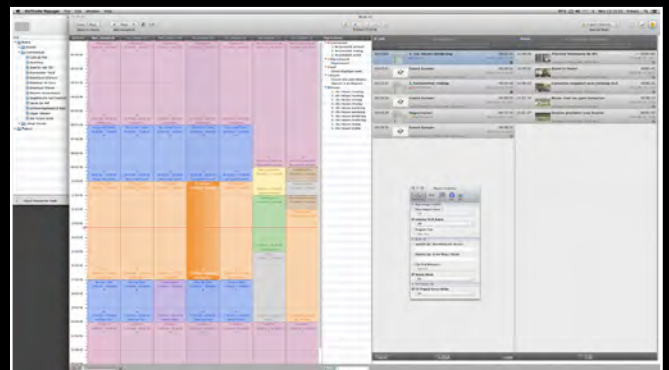
PLAYOUT PAKKETTEN

Om het werk rondom het uitzenden/streamen van (video)programma's te vergemakkelijken zijn heel wat handige playout-oplossingen bedacht. Drie aanbieders tonen hier wat ze in huis hebben.

SOFTRON De playout producten van Softron kenmerken zich door eenvoud en bedieningsgemak. Dat geldt voor hun populaire instap player OnTheAir Video Express tot de client-server combinatie van OnTheAir Manager met OnTheAir Node. Dankzij Softron's zelf ontwikkelde Smart Playout Engine wordt vrijwel elk video en still image formaat ondersteund. Bovendien kunnen verschillende resoluties door elkaar heen worden gebruikt, die automatisch geschaald worden naar de juiste output, zonder ook maar één frame te skippen.

Logo overlay is een standaard feature in Softron OnTheAir Video en Node. Voor bewegende overlays zoals tickers, newsfeeds en social media berichten komt eind dit jaar de Dynamic Overlay optie beschikbaar.

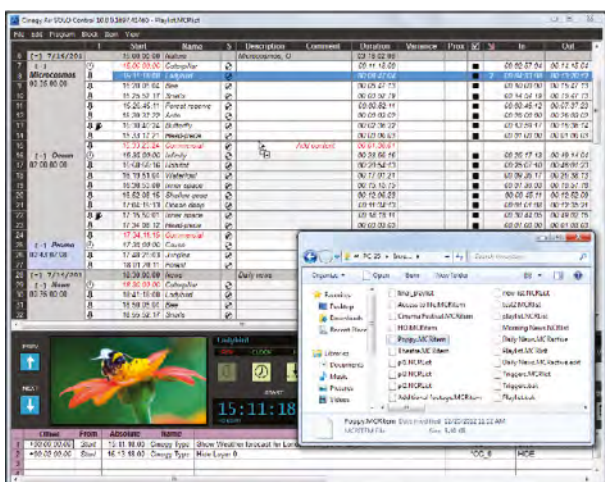
24/7 programmering van OnTheAir Video kan middels een eenvoudig 'text bestand' en voor OnTheAir Node heeft

Softron een kalender-achtige interface ontwikkeld in de vorm van OnTheAir Manager. Daarmee kun je een volledige uitzending programmeren in blokken met playlists en individuele clips. Underrun of overrun waarschuwingen krijg je voorgeschoteld in een duidelijk overzicht. Per item

kun je bovendien secondary events aangeven om logo's of graphics te veranderen, video switches of routers te schakelen of een GPI signaal uit te sturen via een losse USB interface. Naast video output voor de zender is optioneel ook webstreaming mogelijk.
www.futurestore.nl

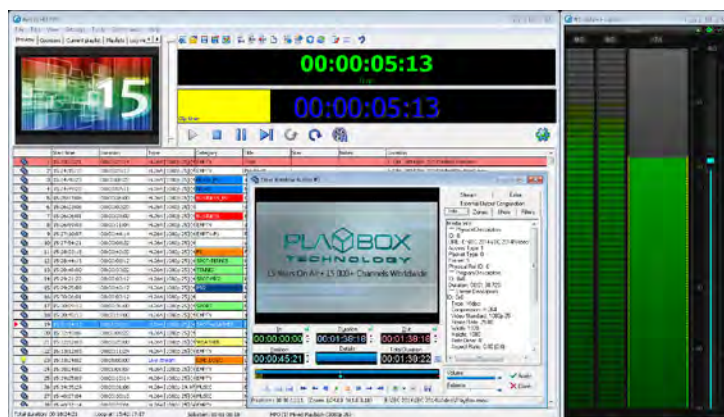
CINERGY AIR SOLO

Cinergy Air Solo is laaggeprijsde realtime playout software, geschikt voor broadcastautomatisering met HD/SD SDI uit en tevens geschikt voor webstreaming. De software kan gebruikt worden om verschillende soorten content door elkaar af te spelen, inclusief toevoeging van logo's en overlays, te controleren via de scheduler. Ook is het mogelijk om een live input mee te schakelen en separaat audio files af te spelen en kunnen stills met audio afgespeeld worden.

Er kunnen verschillende SDI I/O kaarten gebruikt worden van o.a. Aja en Blackmagic. Je kunt dus zelf je systeem opbouwen uitgaande van een standaard Windows 7 64bit werkstation. Met de scheduler kun je programma, reclameblokken, logo's en overlays automatiseren en de scheduler kan offline opgesteld worden en via het netwerk naar de Cinergy Air gestuurd worden. Tijdens de uitzending kan de scheduler eventueel nog makkelijk aangepast worden met uitermate handige drag and drop functies.
www.linesbroadcast.nl

PLAYBOX TECHNOLOGY

Playbox Technology is wereldleider in CIAB (Channel In A Box) playout en channel branding. Het bedrijf produceert betrouwbare, efficiënte en betaalbare broadcast playout en branding oplossingen. Het bedrijf viert dit jaar haar 15-jarig bestaan, evenals het feit dat al 15.000

playout en channel branding systemen zijn uitgeleverd. Dit succes is gebaseerd op het handhaven van een strakke controle over het ontwerp van zowel de software als de turnkey hardware waarop het draait.

In het hart van elk Playbox Technology CIAB systeem bevindt zich AirBox, een universele SD/HD content playout server met scheduling/automatiseringsmogelijkheden plus de mogelijkheid om 'live-to-air' te worden gebruikt. Andere features die beschikbaar zijn met AirBox zijn onder andere SDI en IP-streaming outputs, geïntegreerde ondertitels en besturing van externe apparaten. De playlist kan on-the-fly worden gewijzigd. Veranderingen worden naadloos uitgevoerd zonder de huidige playout sessie te stoppen. Live-producties worden vergemakkelijkt door een Live Show klembord dat het toevoegen en/of verwijderen van diverse gebeurtenissen of live streams mogelijk maakt. AirBox accepteert verschillende bestandsformaten in de afspeellijst, die vanaf vrijwel elk bekend productieplatform verstrekt worden, zoals AVI, MPEG, H.264, Quick Time of MXF content.

Nauw te integreren met AirBox is de TitleBox CG module, die interactief gestuurde on-air tekst en graphics levert. Met behulp van de GraphicRules feature in AirBox, kan character generation direct worden aangestuurd vanuit vooraf bepaalde metadata. Gegevensbronnen zoals RSS-feeds en weerproviders kunnen gebruikt worden voor live data visualisatie.

CaptureBox is een module waarmee bestanden kunnen worden ingevoerd in het systeem en die IP-streams van bron-videotapes kan leveren in handmatige of geplande modes. Terwijl bestanden worden ingevoerd, kan metadata worden toegevoegd en doorgegeven aan het volgende device.

www.playbox.tv

ONLINE CONTENT OP PROFESSIONEEL NIVEAU

De consument is in rappe schreden een grootgebruiker van online videocontent geworden via websites, social media en video portals. Televisieproducenten, organisaties en bedrijven beginnen de mogelijkheden in te zien van online video en proberen de consument en klant in te halen. Arnout van der Hoek, MediaAssist Nienke van Denderen

De consument heeft alle tools binnen handbereik om korte clips en foto's online te zetten, te delen, te publiceren en erop te reageren. De platforms zijn alom vertegenwoordigd en in de tools en applicaties op mobiel, websites en smart tv's liggen simpele toegankelijke gereedschappen binnen handbereik. Degene die zich aan de andere zijde van deze platforms bevindt, de professionele contentmaker, heeft

het veel lastiger. Die moet vaak veel meer consistente en kwalitatieve content kunnen aanbieden en met name op veel grotere schaal. Het gemak waarmee de consument content publiceert, zo veel meer moeite kost dat de professionele contentmaker. Het opbouwen van een gedegen portfolio, de continue verversing van content en bereikbaar blijven op de verschillende platformen, is niet zomaar te realiseren. Grote

contentbedrijven, zoals televisieproducenten en uitgeverijen, zijn bezig met een langzame inhaalslag.

MOEITE

Elke professionele maker is ook een consument. Voor velen is het verwarrend om te zien dat soms als consument meer mogelijk is op dit gebied dan als professional. Online video contentcreatie is een groeiende markt waarbij de klant precies weet wat er te halen valt. Hoe dit te realiseren, is hen echter niet altijd duidelijk. Door het overstelpende aanbod van allerlei media is de gemiddelde consument zo langzamerhand opgevoed. Veel van hen zijn in staat om in basis privé en in eigen werkomgeving een simpele video te maken. Voor het echte werk heeft men nog steeds de professional nodig, waarbij de klant vaak heel goed weet welk eindresultaat ze willen. Toch hebben de traditionele productiemaatschappijen nog steeds moeite met het maken van goede online content. De traditionele makers van videocontent maken mainstream televisie en film voor de zenders, kabelnetwerken en de grote schermen. Hun core business is het bedienen van grote groepen kijkers. Het businessmodel zit hem in deze aantallen.

Het bereiken van grote groepen kijkers is het belangrijkste onderdeel van hun businessmodel. Voor het efficiënt draaien van puur online content moet deze maker buiten zijn comfortzone treden.

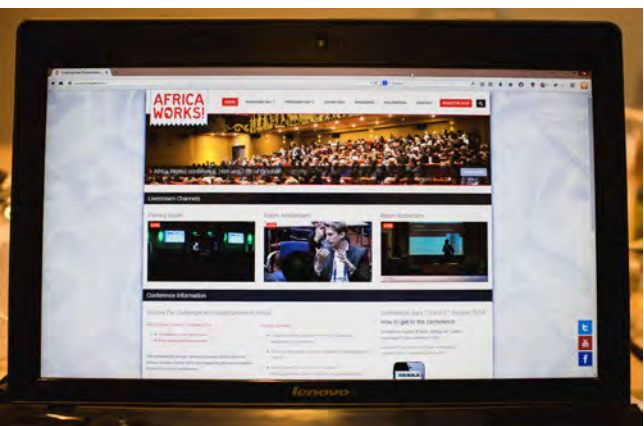
KERN

Het maken van traditionele videocontent is arbeidsintensief en daarmee naar verhouding kostbaar. Een goed pakkend verhaal maken dat in beeld en geluid aantrekkelijk is, vraagt veel vaardigheid en bereiding. Bij traditionele content moet een dergelijk verhaal veelal zelfstandig overeind kunnen blijven staan en voor zich kunnen spreken. Online content is meestal onderdeel van een portfolio binnen een grotere context. Het gaat erom wat men als bezoeker van een specifieke website of portal graag zou willen zien. Hoewel men zelfs speelfilms via computer en portable devices bekijkt, is de online content vooral effectief in de zogenaamde short formats. Als bezoeker en gebruiker is men niet altijd geïnteresseerd in een lange introductie, maar wil men snel tot de kern komen. Men wil daar zelf een keuze in kunnen maken en klikt verder zodra in die behoefte is voorzien. Online content kan daardoor veel specifiek

zijn en soms veel simpeler. *Less is more*. Liever tien kale inhoudelijke clips dan één mooi verhaal.

LIVE

Sterk opkomend in populariteit is het maken van live content, dan wel live streaming. De toegankelijkheid voor live streams neemt nog steeds toe. Zeker met het uitvouwen van het 4G mobiele netwerk en de alom tegenwoordige Wifi access points kan overal live naar streams worden gekeken. Behalve voor het ontvangen van content kan zo overal ook live streaming content worden verzonden. Groeiende segmenten in live online videocontent zijn te vinden bij bijvoorbeeld webinars en e-learning producties. De doelgroep kan direct meedoen door online mee te praten, het invullen van polls en het stellen van vragen via allerlei online tools. Dit gebeurt al zo serieus dat bijvoorbeeld in de medische wereld artsen punten ontvangen voor hun licentie voor het bijwonen van dergelijke seminars online. Een groot voordeel is dat zo geografisch werelden kunnen worden verbonden zonder dat men hoeft te reizen. Zo maakte ik in het voorjaar mee dat artsen van een kankercongres in Chicago een presentatie

THE FIRST SIMPLE VIRTUAL STUDIO, IT'S EASY AS A, B, C!

datavideo®

The Datavideo TVS-1000 is a trackless virtual studio that is very easy to use. Other than typical virtual studios, the TVS-1000 doesn't focus on difficult tracking techniques or complicated 3D backgrounds. Just an ordinary HDMI camera, some lights and a green backdrop, that's all you need.

TVS-1000 is capable of recording (H.264) and streaming (Youtube Live, Ustream.tv) your broadcast!

The built-in Virtual Set Maker allows users to fully customize their sets: background images can be inserted with ease, logos can be added to any surface and video can be run in the backdrop.

The TVS-1000 comes packed with the RMC-220 remote controller. This controller makes the whole system even easier to use. With a very simple, switcher like layout, a T-bar and 10 programmable function keys, working the virtual studio becomes a fun task.

Make sure to check out www.datavideo.info for more information!

DATAVIDEO TECHNOLOGIES EUROPE B.V.

INFO@DATAVIDEO.NL
WWW.DATAVIDEO.INFO

BroadcastNow

direct live HD multicam streaming
live naar internet
live naar stage
live naar social media

Get connected Stay Connected

www.broadcastnow.nl
035 6231268 info@broadcastnow.nl

we kunnen het natuurlijk ook opnemen en direct uitleveren aan het publiek op memorystick

gaven aan collega-specialisten op verschillende locaties in Nederland. Allemaal online en met de mogelijkheid vragen te stellen en met elkaar te kunnen discussiëren.

VERSTERKEN

Bij evenementen en congressen kan een live streaming video ook een bijdrage leveren. Domweg het evenement streamen is niet altijd een toegevoegde waarde. Tenslotte gaan de organisatoren van dergelijke events ervan uit dat een groot deel van hun doelgroep daadwerkelijk aanwezig is en zien ze niet graag hun fysieke bezoekersaantal teruglopen. In tegenstelling tot bijvoorbeeld bij grote publieksevenementen zoals de Olympische Spelen dient live streaming er meestal niet voor om de thuisblijvers te bedienen. Online videocontent kan onderdeel zijn van het hele online web- en mediapakket dat onvermijdelijk hoort bij het organiseren van menig evenement. De website, social media, het programma. Promomateriaal, sfeerimpressies en inhoudelijke verhalen kunnen met video pakkend en kort worden gecommuniceerd. Eén van de aspecten van live streaming is de toegevoegde waarde voor de bezoeker en het uithangbord voor de organisatie. In combinatie met social media geeft het zo de mogelijkheid om de aanwezigheid binnen de doelgroep te versterken. De waarde en vorm van live content is duidelijk nog niet uitgekristalliseerd. In sommige gevallen is semi-live content interessanter. Bijvoorbeeld door fragmenten van wat er die dag gebeurt, iets

later online te zetten. De montage hiervoor moet eenvoudig en snel gebeuren zodat de zogenaamde highlights van bijvoorbeeld de ochtend, 's middags al online kunnen staan. In de praktijk gebeurt het nu nog vaak dat erg veel materiaal wordt opgenomen op de bewuste dag en de productie zeker een aantal dagen nodig heeft om de uiteindelijke content online te zetten. Met alle social media, mogelijkheden om live te gaan en snelle communicatie loop je daarmee de kans eigenlijk te laat te publiceren. Er zijn al technische tools aanwezig waarmee nog terwijl er wordt opgenomen, kan worden gemonteerd.

CONGRES

Halverwege oktober vond het Africa Works! congres plaats in Leiden, georganiseerd door 'the Netherlands-African-Business Council'. Een netwerkorganisatie die Nederlandse bedrijven helpt bij het creëren van business in Afrika. De conferentie werd bezocht door 800 mensen uit Nederland en Afrikaanse landen. Het duurde twee dagen en hoogwaardigheidsbekleders uit verschillende landen waren aanwezig. Powerfield Media had de opdracht gekregen om videocontent te maken en de live streaming te verzorgen. Prominent op de congreswebsite waren drie gelijktijdige live streams te zien. Grote presentaties in de grote zaal en workshops in de verschillende kleine zalen. Tegelijkertijd waren er twee filmploegen actief die belangrijke spelers en figuren interviewden en sfeeropnames maakten. Op één van de live streams liep een

tickertape mee met alle live Tweets. Bij een typisch netwerkcongres kan live streaming een interessant middel zijn. Globaal keken er de eerste dag per kanaal gemiddeld 500 kijkers naar de livestream. Voor een congres waar ongeveer 800 bezoekers kwamen is dat een echt mooie score. Hierbij komen nog de videocontent die naderhand nog online wordt gezet en de mogelijkheid om de live streams naderhand te bekijken in een soort 'uitzending gemist'. Maar de cijfers daarvoor zijn op het moment van schrijven nog niet bekend.

TOTAALCONCEPT

Om dergelijke online live content te realiseren zijn bedrijven nodig die dicht met de opdrachtgever kunnen samenwerken. Bedrijven die puur alleen faciliteren en technisch realiseren schieten hierin vaak tekort. Op dit moment zijn succesvolle bedrijven zoals Powerfield Media nodig om in feite ook aan productontwikkeling te doen en zich dynamisch te kunnen aanpassen aan wat per businesscase nodig is. Men moet zich realiseren dat online content meestal een toegevoegde rol speelt bij de opdrachtgever. Dit toegevoegde product kan in waarde stijgen als het inderdaad onderdeel wordt van het totaalconcept van het evenement. Tot zover een open deur, echter blijkt dat kennis van online content daarvoor cruciaal is en dat moet de mediapartner dus meestal inbrengen bij de opdrachtgever. ■

ONDERZOEK:

DE KEUZES VAN EEN BIOSCOOPBEZOEKER

De Stichting Filmonderzoek heeft onlangs de nieuwe Bioscoopmonitor gepubliceerd, een onderzoek naar de beslissingsprocessen van bioscoopbezoekers en filmkijkers. Hieronder een samenvatting én de nieuwste (technische) ontwikkelingen op het gebied van (bioscoop)films!

In het najaar van 2013 kwamen op verzoek van Stichting Filmonderzoek marketeers van bioscopen en filmdistributeurs bijeen om te brainstormen over wat zij graag onderzocht zouden hebben. Het resultaat was een onderzoek naar de beslissingsprocessen van bioscoopbezoekers en filmkijkers. Dit onderzoek werd onderdeel van Bioscoopmonitor 2013/2014, het jaarlijkse onderzoeksrapport van Stichting Filmonderzoek,

uitgevoerd in opdracht van de Nederlandse Vereniging van Film distributeurs (NVF) en de Nederlandse Vereniging van Bioscoopexploitanten (NVB). Hierin komen zoals elk jaar de demografische ontwikkelingen van het bioscoop- en filmtheaterpubliek aan bod, met dit keer speciale aandacht voor kinderen van 6 tot 15 jaar, bezoekers van Nederlandse films en een vergelijking met de afgelopen drie jaar. Het onderzoek naar

PHILIPS LIGHTVIBES

Philips beoogt met haar LightVibes Cinema Lighting een nieuwe vorm van programmeerbare zaalverlichting die de sfeer en verhaalkracht van de getoonde film versterkt. Naast de bioscoop komen met name theaterproducties en muziekevenementen in aanmerking voor deze immersive LED-lighting. Een andere toepassing is het neerzetten van sfeervolle advertenties in de (bioscoop-)zaal. Op de keper beschouwd gaat het om het (per app) aansturen van dynamische en met het optreden of de film gesynchroniseerde door de inhoud aangestuurde sfeervolle variabele LED-verlichting. Deze LED-verlichting is opgenomen in de muren en het plafond van de zaal. LightVibes synchroniseert volgens Philips naadloos met de al aanwezige lichtinstallatie van de (projectie-)zaal. Tot de mogelijkheden behoren o.a. een groot aanbod van gekleurde effecten, zacht (op-)gloeien, dynamisch verlopende tinten, concertstijl lichteffecten en het volgen van de getoonde dynamische actie. LightVibes vertaalt de inhoud van film- en theaterproducties naar subtiele versterkende lichteffecten en –nuances. LightVibes is sinds juli 2014 al getoond in Londen en Barcelona (CineEurope) en zal geleidelijk aan zijn weg gaan vinden naar meer Europese en Amerikaanse theaters en bioscopen. Uit de eerste polls blijkt dat 81% van de bezoekers vindt dat LightVibes hun ervaring met de film of theaterproductie aanmerkelijk verrijkt. Eenzelfde geluid komt van bezoekers bij muziekevenementen. De extra kosten bedragen circa € 1,- per toeschouwer.

4DX

Het ervaren van de film vanuit de zetel is al bekend vanuit pretparken, kermisattracties en speciale events. Presentatiesoftware zoals bijvoorbeeld Wings AV / Platinum van AV Stumpf kan via een interface track de zaalinstallatie op commando van de getoonde beelden aansturen. Bij 4DX ervaart de toeschouwer schokken/trillingen, draai-sensaties, vocht/regen, een gure wind, rook en temperatuurschommelingen. Relatief nieuw zijn aanvullende geur-, aanraak- (haptische) en stereoscopische sensaties. Voor de bioscoopindustrie is dit 'stoel-ervaren' nog niet echt aangeslagen. Niettemin wordt er sinds 2009 al mee geëxperimenteerd. Zoals verwacht komt deze sensatie-input uit Azië. Het is weer de Koreaanse bioscoopketen CJ CGV die het voortouw neemt. Daar zette de ontwikkelpoot CJ 4DPLEX deze immersive film met succes in de markt. 4DX is een soort woordspeling met de uitbreiding van 3D naar extra sensorische ervaringssensaties. De eerste toepassingen waren bij de films Avatar van James Cameron en Journey to the Centre of the Earth. Vervolgens kreeg 4DX een bescheiden navolging in Zuid-Amerika en een aantal Oost-Europese landen. Ironman 3 was de eerste 4DX in Japan. Er zat nu echt een geurtje aan Tony Stark. In de VS zouden i.s.m. AEG 200 4DX-bioscopen in de planning staan. The Transformers, the Age of Extinction bijt daar de spits af. Voor het ondergaan van de 4DX-sensatie zijn speciaal daartoe uitgeruste bioscoopstoelen en aansturing van uit de film naar de zaalapparatuur nodig. De verwachtingen zijn hooggespannen. 4DX moet het publiek de ware filmsensatie met de eigen sensoren doen beleven. Net als bij ScreenX is er een groeiende belangstelling uit de wereld van spraakmakende commercials. En vanuit geheel andere hoek het onderwijs. Daar gaat het om belevend en met alle sensoren open leren.

beslissingsprocessen is verricht onder 2.000 respondenten, die representatief zijn voor de Nederlandse bevolking.

ONTSPANNING EN COMFORT

Uit de Bioscoopmonitor blijkt dat bioscoopbezoek voornamelijk wordt gezien als ontspannend, als een uitje en als een gezellige activiteit met vrienden en/of familie. Mensen die 's ochtends of 's middags naar de bioscoop gaan doen dit vaker om zichzelf te ontwikkelen of om iets nieuws te leren en 's avonds bezoekt men de bioscoop juist meer ter vermaak en ontspanning. Voor bioscoopbezoek is het filmaanbod altijd al belangrijk geweest. Dit blijkt dan ook uit het gegeven dat bijna vier op de vijf bioscoopbezoekers eerst een film kiest en daarna bepaalt welke bioscoop men zal bezoeken. In de helft van de gevallen spelen anderen in de directe omgeving een belangrijke rol bij zowel het inwinnen van informatie over films als bij de uiteindelijke filmkeuze. In de keuze voor een bioscoop is het filmaanbod natuurlijk belangrijk, maar ook het comfort van de stoelen en de aanvangstijden. De meest geliefde aanvangstijd is rond 20.00 uur, ongeacht de dag.

OMGEVING

Elke ondernemer weet het: locatie is belangrijk. Bij een kwart van de bioscoopbezoekers valt de keuze op een andere bioscoop dan de dichtstbij-

zijnde. Ook hierbij zijn het filmaanbod, de stoelen en de aanvangstijden belangrijke redenen om voor deze bioscoop te kiezen. Maar ook de voorzieningen in de bioscoop en de omgeving spelen een belangrijke rol. Naarmate de reistijd toeneemt worden voorzieningen in de omgeving steeds belangrijker, terwijl aspecten als de ticketprijs en het type andere bezoekers steeds minder als redenen worden gezien om een verder gelegen bioscoop te bezoeken. De meeste bezoekers plannen hun bezoek één tot vijf dagen van tevoren, behalve bezoekers die vaak tot de incidentele bezoekers behoren, zoals 55-plussers en inwoners van niet-stedelijke gemeenten. Zij plannen vaker dan andere bezoekers meer dan vijf dagen van tevoren. Bezoekers die tot de frequente bezoekers behoren, zoals 16- tot 29-jarigen en inwoners van zeer sterk stedelijke gemeenten, plannen hun bezoek dan weer vaker dan andere bezoekers op de dag zelf.

NIET-BEZOEKERS

In 2013 behoorde 47% van de Nederlandse bevolking tot de zogenaamde niet-bezoekers. Dit komt neer op circa 6,5 miljoen Nederlanders van 16 jaar en ouder. Zouden deze niet-bezoekers allemaal besluiten om eenmaal een bioscoop te bezoeken dan zou het totale jaarlijkse bioscoopbezoek met 20% stijgen. Een grote groep

VARIOCLIP®

Herdefiniëring van het mobiele projectiescherm

VarioClip® is het eerste mobiele projectiescherm ter wereld met een volledig strak frameprofiel, zonder drukkers en drukknopen

VARIABEL

Iedereen in de rental & staging industrie die ooit een mobiel projectiescherm heeft opgezet kent de uitdaging van een te strak projectiedoek tijdens koude en een te los doek in een warme en vochtige omgeving. **VarioClip®** projectiedoeken worden vastgezet met een haaktechnologie: **QuickClip®**

VarioClip® kan op basis van het moduleconcept eenvoudig op maat worden gemaakt. Het frame kan vergroot worden tot elk formaat door het toevoegen of verwijderen van framedelen. Dankzij een drukknopvrij **VarioClip®** frame hebben de framedelen geen vaste volgorde voor montage.

Met andere woorden: **VarioClip®** is technologisch het meest geavanceerde modulaire mobiele projectiescherm.

Ontwikkeld en gefabriceerd met 40 jaar ervaring als marktleider

 stumpfl® NL

AV Stumpfl Nederland
Nieuwe Schaft 3a,
3991 AS HOUTEN

T. +31 (0)30 - 63 61 481
E. info@avstumpfl.nl
I. www.avstumpfl.nl

HOI

"Elke adverteerder zou deze advertentie moeten lezen."

Harry Dekker, Media Director Unilever Benelux

Een adverteerder die wil weten of hij het juiste bedrag betaalt voor z'n advertentie kijkt of een titel het HOI-keurmerk heeft. Dan zijn de oplagecijfers gecontroleerd en zijn de advertentietarieven daarop gebaseerd. PS Deze titel heeft het HOI-keurmerk.

HOI. De Harde Cijfers. www.hoi-online.nl

broadcastrental.com

BROADCAST
RENTAL

Broadcast Rental B.V

T +31 35 888 68 25

E info@broadcastrental.com

Johnny Kraaijkampplantsoen 3

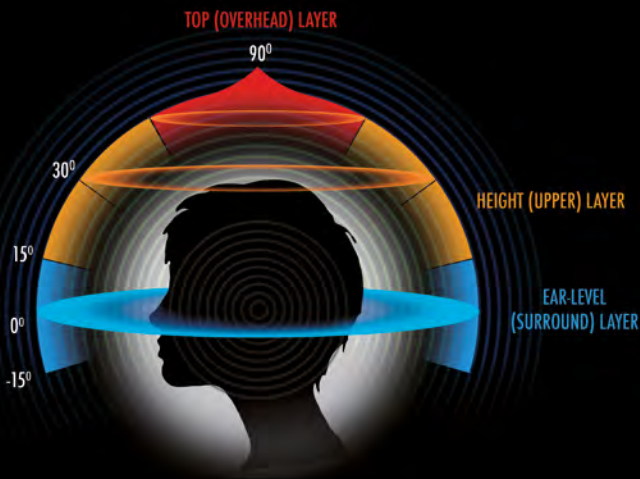
MediaPark - Hilversum

broadcastrental.com

de HD RF Specialist

- ▶ Olympische Spelen Sochi
- ▶ 200 Jaar Landmacht
- ▶ Tomorrowland
- ▶ Televisiering 2014
- ▶ WK Roeien Amsterdam
- ▶ WK Hockey
- ▶ European MTV Awards
- ▶ Interlands Nederlands Elftal

BROADCAST
INNOVATORS

SURROUND VAN BOVEN

Het traditionele surroundgeluid komt van voren, van achteren en opzij en dus niet van boven de hoofden van de bioscoopbezoekers. Daar gaan Dolby en Barco echter veranderingen in aanbrengen. Het plafond van de bioscoopzaal krijgt in de nieuwste surroundarrangementen ook speakers. Bij het Auro 11.1-systeem uit 2012 van Barco gaat het daarbij om drie geluidslagen: (rondom, in de hoogte en boven het hoofd) in plaats van de twee lagen die gebruikt worden in het traditionele 5.1-geluidsformaat. Dankzij de 3D 11.1-configuratie kan de sound-engineer via de geluidmixers voorwerpen niet alleen in de ruimte verplaatsen, maar ook de meeslepende aspecten van het geluidsspoor van een film reproduceren op een manier die beter aansluit op hun huidige workflow. De Barco Auro 11.1-geluidstechnologie biedt een uitstekende nieuwe akoestische ervaring zonder dat daar veel extra investeringen voor nodig zijn. In de mix van de audiopostproduction voegt de geluidstechnicus gewoon 11.1 toe. Een ander aspect is dat er geen object-gebaseerde klanksporen aangemaakt hoeven te worden. Het verder uitbreiden naar de consumentenmarkt is goed mogelijk. Barco zelf spreekt van immersive sound in 3D. De bioscoopbezoekers zitten in een soort compleet onderdompelende geluidsenvelop die een compleet natuurlijke geluidssensatie met diepte geeft zonder aftelende audiobronnen. Kortom, de volgende stap naar levensecht geluid in 3D Surround perspectief.

Surround-neighbor Dolby komt met Atmos. Deze 3D-geluidstechniek is wel object based. D.w.z. dat regisseurs en ontwerpers klanken als 3D-objecten kunnen rangschikken en verschuiven. Je kunt deze soundobjecten heel precies in de zaal positioneren. Dit gekoppeld aan het desbetreffende visuele object in de films. Daardoor ontstaat een perfect stereoscopisch effect waarbij vallende objecten, sprekende acteurs met de stem op de mond, sirenes, neerspatend water, inslaande kogels e.d. exact op hun visuele plek in de bioscoopruimte zitten. Desgewenst ook net boven het hoofd weer te geven over maximaal 64 speakerkanalen. N.B.: de sound objects zijn onafhankelijk van de audiokanalen te positioneren. Maximaal zijn er 128 geluidsoBJECTEN simultaan aan te sturen. Dolby zelf spreekt van adembenemend multidimensionaal geluid dat op natuurlijke wijze geheel om de luisteraar heen vloeit. Echt geluid in beweging rondom de bioscoopbezoeker. Met Dolby Atmos krijgen filmmakers weer een nieuwe dimensie om hun verhaal te vertellen. Niet alleen meer met beelden maar ook met object based audio. Dolby Atmos is compatibel met de bestaan 5.1 en 7.1 kanaalsystemen.

BARCO ESCAPE

Voor de thuisbioscoop is de belangstelling voor 3D tanende, maar op het big screen is dat andere koek. Daar heeft stereoscopisch kijken nog altijd nog een belangrijke meerwaarde voor de filmische beleving. Het kan natuurlijk nog spectaculairder en zonder stereobrilletje. De Escape-techniek met meerdere projectie- of beeldschermen van Barco is daar een treffend voorbeeld van. Het idee is om de kijker 3D onder te dompelen in de film. Daarvoor gebruikt Barco drie ultrawide schermen: één vooraan in de bioscoop en twee hoekschermen. Voor elke scherm een eigen Barco-projector(-paar). Samen zetten drie deze projectoren met schermen één groot stereoscopisch panoramabeeld van 270 graden neer. De eerste grote speelfilm die voor deze Escape-techniek ontwikkeld werd is 'The Maze Runner' van 20th Century Fox. Het verhaal gaat over jongeren die in een digitaal doolhof zijn opgesloten. Het gevaar dreigt overal en uit onverwachte 3D-hoeken. En dat zal de bioscoopbezoeker ook ervaren. Hij voelt zich door de stereoscopische projecties eveneens opgesloten in het digitale labyrint. Deze techniek met drie beeldschermen heet in het jargon ook wel een Wraparound Screen System. Bij Barco Escape volstaat een investering van circa € 150.000 om een nieuwe pakken bioscoopensensatie te realiseren. In de eerste try-out van Escape bevat de film The Maze Runner slechts vijf minuten panoramische stereoscopische onderdompeling. Dat zal in volgende films aanmerkelijk meer kijktijd gaan worden. In de VS zijn al meerdere Escape compatible cinema's (Texas, Illinois, Californië en Florida). In Europa vond de vuurdoop plaats in België, het Kinepolis in Antwerpen en Brussel. Barco stelt contracten met meer bioscopen en filmmaatschappijen in het vooruitzicht. Disney is eveneens aan het experimenteren met Barco Escape. Een beperking is dat het menselijk oog 270 graden-beelden slechts een korte duur kan verdragen.

met een aardige potentie dus. Relatief gezien is de niet-bezoeker vaker een man dan een vrouw. Hiernaast komen niet-bezoekers in absolute aantallen het meest voor onder de Nederlanders van 55 jaar en ouder. Tot deze groep behoren 2,7 miljoen niet-bezoekers, wat gelijk staat aan 17% van de totale Nederlandse bevolking van zes jaar en ouder.

THUIS

Bij de filmkeuze van zowel bioscoopbezoekers als niet-bezoekers speelt het genre doorgaans een belangrijke rol. Waar trailers van belang zijn in de filmkeuze van bioscoopbezoekers, hechten Nederlanders die niet naar de bioscoop gaan en alleen thuis film kijken echter veel minder waarde aan trailers. Zij zijn voornamelijk geneigd een film te kiezen wanneer deze een sequel is van een film die zij goed vonden en gaan

dus veeleer af op het vertrouwde en minder snel dan bioscoopbezoekers op zoek naar wat hen aanspreekt. Zo'n driekwart van de niet-bezoekers is van mening dat films evengoed thuis bekeken kunnen worden. Hiernaast is 35% van de niet-bezoekers überhaupt niet geïnteresseerd in film. Van de bezoekers die dit wel zijn en die wel een toegevoegde waarde zien in bioscoopbezoek vormen de tijd die een bezoek hen kost, de reis- en parkeerkosten en de kosten van een bioscoopticket de belangrijkste redenen om niet naar de bioscoop te gaan. Zouden deze drempels worden verlaagd dan zou er dus nieuw bioscooppubliek aangetrokken kunnen worden.

Het hele onderzoek is te downloaden van de website van Stichting Filmonderzoek: www.filmonderzoek.nl ■

NEW

Solid State Logic

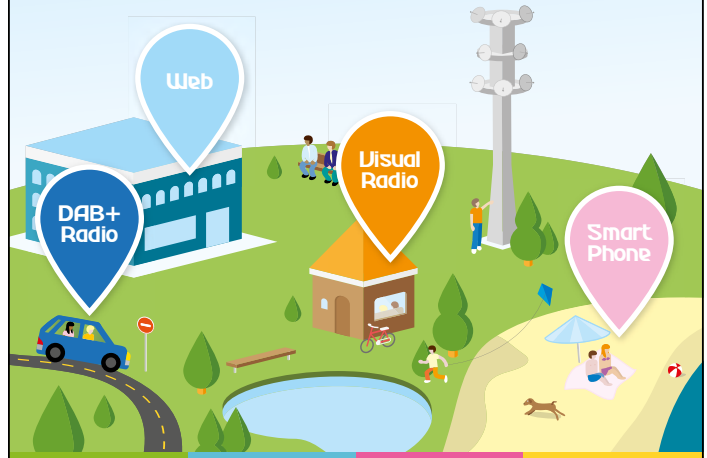
The LIVE console.

WISYCOM

Future Proof Wireless.

**IS YOUR AUDIENCE
STILL LISTENING?**

Pluxbox
Innovating Radio Solutions

We've got the tools
www.pluxbox.com

broadcastinnovators.com

**BROADCAST
INNOVATORS**

Specialised in live production workflows

Broadcast Innovators is gespecialiseerd in de ontwikkeling en uitvoering van live productie workflows in sport en entertainment.

Broadcast Innovators B.V.

T +31 35 888 68 25

F +31 35 888 68 26

E info@broadcastinnovators.com

BROADCAST
RENTAL

Sennheiser wint IABM Award

Sennheiser's Esfera surround microfoonsysteem is onderscheiden met een IABM Design en Innovation Award. Bij de prijsuitreiking tijdens de IBC in Amsterdam, kreeg de audiospecialist de award in de categorie Audio. "We zijn zeer vereerd met het feit dat de onafhankelijke deskundigen van het IABM-panel hebben gekozen voor Esfera", zei Claus Menke, Head of Portfolio Management Pro van Sennheiser's Professional Division. "Meeslepende audio is één van onze speerpunten. Het is een gebied dat echt een verschil kan maken voor de tv-ervaring van de kijker. Esfera maakt het leven van broadcastprofessionals een stuk gemakkelijker. Het systeem stelt hen in staat om authentieke sfeer efficiënt vast te leggen met behulp van maar twee audio kanalen en deze audio-informatie te converteren naar 5.1 op elk punt in de workflow van de live-registratie of in post-productie."

Yamaha introduceert Madi-Dante converter RMI064-d

Dante wordt wel gezien als de nieuwe standaard voor digitale audio verbindingen. Vele verhuurbedrijven en locaties hebben inmiddels geïnvesteerd in Dante-producten, maar de meeste broadcasters werken nog met Madi. Hiervoor introduceert Yamaha de Madi-Dante converter RMI064-d (leverbaar vanaf januari 2015).

De kenmerken op een rijtje:

- * Dante <> Madi converter, 64 kanalen, redundant MADI en Dante verbindingen
- * Optische en Coax Madi aansluitingen, Madi split en sample rate converter op de Madi in- en uitgangen.
- * Volledig compatibel met Nuage en CL/QL mixers.

Dekker ondersteunt vorming streekomroepen ook financieel

De onlangs gepubliceerde Mediabrief gaat in op de toekomst van het publieke omroepbestel in het algemeen, en de lokale omroepen in het bijzonder. Staatssecretaris Dekker koerst daarbij aan op de realisatie van één publiek mediabestel, waar de lokale omroepen door de vorming van streekomroepen onderdeel van uitmaken. Dekker ondersteunt de professionalisering van de lokale omroepen vanwege 'hun belangrijke functie binnen het gehele mediabestel'. Daarbij zegt hij een substantiële bijdrage toe aan de realisatie van een adequate collectieve infrastructuur voor de uitwisseling en distributie van content. Voorzitter Martijn Vroom: "De OLON bepleit al langer een eenduidige regie op het publieke omroepbestel, waardoor samenwerking tussen de landelijke, provinciale en lokale omroepen versterkt kan worden. Dat leidt tot een hogere maatschappelijke waardecreatie, betere vindbaarheid, hogere relevantie en veel efficiëntere inzet van publieke middelen. We zijn dan ook verheugd dat de staatssecretaris ook de regionale omroepen aanspoort om nu echt werk te maken van samenwerking met de lokale omroepen, door één aanspreekpunt te vormen, net zoals de OLON één aanspreekpunt gaat organiseren voor collectieve voorzieningen en arrangementen." Daarbij wijst de staatssecretaris op het belang van echte regionale binding, "zoals Twentenaren of West-Friezen". Juist de publieke lokale omroepen kunnen dat passende media-aanbod vanuit hun samenwerking in streekomroepen als geen ander bieden. De lokale omroepen zijn dan ook de staatssecretaris erkentelijk dat hij nu de daad bij het woord voegt en concrete financiële en beleidsmatige ondersteuning biedt aan de vorming van de streekomroepen. Daarmee kan de sector haar eigen initiatief tot kwaliteitsverbetering en professionalisering verder kracht bij zetten.

Bron: Olon

NPO stopt met radio via AM

Per 1 september 2015 stopt de NPO met de distributie van Radio 5 via de AM. Vanaf dat moment heeft de Nederlandse Publieke Omroep geen zenders meer op de AM. Aanleiding voor de afschakeling zijn de bezuinigingen. Luisteraars van Radio 5 kunnen het radiostation beluisteren via de kabel, internet, mobiele telefoon, satelliet en Digital Radio+. Met de afschakeling van de middengolf kan 1,2 miljoen euro worden bespaard. Uitzenden via de AM is door het energieverbruik duur. Bovendien zorgt stopzetting voor mindere belasting van het milieu. Deze distributievorm is relatief milieubelastend door het grote energieverbruik. Op jaarbasis kan drie miljoen kWh energieverbruik bespaard worden. De huidige zendinstallaties voor de middengolf zijn verouderd. Continuering van de AM had omvangrijke investeringen gevraagd. De NPO kiest ervoor in moderne en milieuvriendelijker alternatieven te investeren zoals Digital Radio+. De alternatieven voor AM beluisteren, zeker Digital Radio+, bieden een hogere luisterkwaliteit dan de AM. De NPO zal met een campagne de huidige AM-luisteraars van Radio 5 informeren over de afschakeling per 1 september 2015 en wijzen op de alternatieven. Met de stopzetting van de AM volgt de NPO de Europese trend. Steeds meer omroepen schakelen de AM af. In Zwitserland, België, Noorwegen en Zweden bestaat de AM vrijwel niet meer. Ook Duitsland werkt aan afschakelen van de AM. In Groot-Brittannië wordt de AM alleen gebruikt voor lokale uitzendingen van de BBC.

SNEAK PREVIEW - ROLAND O.H.R.C.A. COMPACTE REUS

Enige tijd geleden ontvingen we van Roland Systems Group de uitnodiging om een exclusieve sneak preview bij te wonen van Roland's nieuwste concept op het gebied van digitale audiomixers. Vrijdag 24 oktober was het eindelijk zover en zijn we afgereisd naar Roland Central Europe in België, van waaruit de divisie Roland Systems Group haar pro-AV-klienten in de Benelux en Frankrijk bedient. Lars van Bergen

Doordat de officiële aankondiging van Roland gelijktijdig was met de drukgang van deze editie van AV & Entertainment Magazine, hebben we nu al een gedetailleerd overzicht van de belangrijkste eigenschappen en specificaties in dit artikel kunnen opnemen.

Eenmaal aangekomen in België worden we, na een warme ontvangst met koffie en een korte rondleiding, begeleid naar het auditorium. Daar mogen we een eerste blik werpen op iets wat volgens de heren van Roland bij eerdere previewsessies al een diepe indruk zou hebben achtergelaten op de diverse gerespecteerde geluidstechnici die waren uitgenodigd voor de Europese sneak preview tour die Roland organiseerde. "Wij zijn zeer vereerd met de complimenten die we hebben ontvangen tijdens de ongeveer zeventig één-op-één previewsessies die we in Europa hebben gedaan", aldus Peter Schreurs, RSG Division Manager. "Met de vele positieve reacties van tal van hoogstaande geluidstechnici en systeemontwerpers uit landen als Engeland, Frankrijk, Duitsland, Italië, Spanje, Zweden, Denemarken, België en natuurlijk Nederland lijkt ons nieuwe O.H.R.C.A.-

concept (Open High Resolution Configurable Architecture, red.) uitstekend aan te sluiten op de wensen en eisen voor de meest uiteenlopende producties in het hogere segment. Zoals menig bezoeker heeft ontdekt tijdens de previewsessies, is de M-5000 voor Roland niet alleen een nieuwe start in een hoger marktsegment en dus bovenal een mixing console die enorm verschilt met onze voorgaande mixers. Door de uitgebreide aandacht die onze R&D voorafgaand en tijdens het meerjarige ontwikkelprogramma heeft besteed aan de uitgebreide feedback die vanuit de wereldwijde markt werd ontvangen, is de M-5000 met nadruk een 'market driven product' geworden, dat menig bezoeker tijdens de previewsessies dan ook direct een vertrouwd gevoel gaf. We kregen dan ook met regelmaat de opmerking te horen dat men elke bekende workflow uit dit gamma van mixers kan terugvinden, terwijl de user interface logisch blijft, en daardoor snel en transparant is."

O.H.R.C.A.

Na een korte introductie gaat Nico Suarèz, een van de ontwikkelaars van de M-5000 console, dieper met ons in op Roland's

nieuwe O.H.R.C.A.-concept en legt uit dat dit staat voor 'Open High Resolution Configurable Architecture'. Dit laat zich direct vertalen naar de basis van de M-5000 console: 128 volledig vrij definieerbare DSP-kanalen, die toegepast kunnen worden als mixkanalen, aux-matrix, -mix-minus, subgroepbussen of andere i/o-behoefte al naar gelang de toepassing daar om vraagt. Naast deze in zekere zin vernieuwende opbouw die ons in de oren klinkt alsof hiermee een nieuwe dimensie aan het woord 'flexibiliteit' wordt toegevoegd, voorziet de M-5000 in een breed scala aan functies zoals spill DCA's, solo-in-place, scene-import, eenvoudige verplaatsing en tussenvoeging van kanalen en bussen, uitgebreide channel-linking en multi-screen remote control software. De nieuwe 'Anchor Points'-functie mag tevens met recht innovatief genoemd worden. Deze functie biedt een manier om op basis van vrij te plaatsen markeringen snel bepaalde secties in de kanaallijst op de faders te laten verschijnen. Verder is de M-5000 uitgerust met een zeer uitgebreid scene management inclusief 'scene fading' en een scene-update-functie waarmee men wijzigingen in een scene direct kan doorvoeren in andere scenes. 5.1 surround sound, 24 DCA's, 8 stereo effect processors, dynamic EQ's, multi-band compressors, 32 grafische equalizers en een 16x16 USB audio-interface maken het geheel af.

CONNECTIVITEIT EN UITBREIDBAARHEID

De nieuwe M-5000 is uitgerust met de voor velen vertrouwde REAC-aansluitingen, wat in feite wil zeggen dat de M-5000 direct te koppelen is aan andere REAC-producten zoals de vele soorten Digital Snakes, de R-1000 48-kanaals player/recorder en het M-48 personal mixing systeem. Met de capaciteit om 40 inputs plus 40 outputs in 24-bit/96kHz met een zeer lage latency over een enkele Cat-kabel te transporteren met daarbij de handige mogelijkheid om een onbeperkt aantal splits te creëren heeft Roland met haar 'Plug 'n Play REAC-protocol' nog steeds een ijzersterk concept in handen. Naast de genoemde REAC-poorten, een tweetal AES/EBU in- en uitgangen plus zestien lokale XLR in- en uitgangen, is de console voorzien van twee optie-slots die middels uitbreidingskaarten voorzien in connectiviteit met Dante, MADI, Waves Soundgrid en eventuele toekomstige protocollen. Het O.H.R.C.A.-systeem biedt hiermee de mogelijkheid om tot 300/460 (48/96kHz) inputs en tot 296/456 (48/96kHz) outputs te patchen. Voor extra zekerheid heeft de M-5000 een aansluiting voor de S-240P externe voedingsoptie. Het systeem biedt dus, naast redundancy op gebied van protocol, dit ook nog op gebied van voeding, zoals het hoort.

KLANK EN BETROUWBAARHEID

Geluidskwaliteit en met name de warme natuurlijke klank van de voorgaande series digitale mixers hebben Roland op dit gebied een goede naam bezorgd. Roland zet hierin met de M-5000 opnieuw een grote stap door volledige 96kHz processing toe te passen. "Ook met betrekking tot de keuze van de

te gebruiken componenten is er door onze R&D zorgvuldig geselecteerd. Zo zijn bijvoorbeeld de equalizers voorzien van 'variable state filters' die ervoor zorgen dat er geen ruis meer optreedt, zelfs niet bij het veranderen van parameters", legt Peter Schreurs uit. Het is een feit dat de Roland mixers uit het verleden over het algemeen bekend staan als zeer bedrijfszeker en bovendien in een mum van tijd 'startklaar' zijn. De opstarttijd van een digitale mixer wordt met name bepaald door het toegepaste besturingssysteem. "Dit is voor ons altijd een belangrijk punt geweest", verklaart Schreurs. "Ook bij de M-5000 is dit een absoluut speerpunt en wat dat betreft lijkt hij dan weer heel veel op de oudere series. We zien desondanks heel wat verbaasde gezichten wanneer we de tafel inschakelen en deze binnen vijftien seconden volledig operationeel is." Het gebruik van een krachtige FPGA en maar liefst zeven dedicated maatwerk-DSP's maken het O.H.R.C.A.-systeem zeer stabiel. Daarnaast wordt de bedrijfszekerheid gemaximaliseerd door een geavanceerd detectiesysteem, dat volledig automatisch individuele delen van het OS kan herstarten, zonder dat de gebruiker hier ook maar iets van merkt. De klank gaat gewoon door.

CONCLUSIE

Na de zeer uitgebreide demonstratie van de nieuwe O.R.C.H.A.-gigant die wij bij Roland tijdens deze sneak preview mochten bijwonen, kunnen we ons voorstellen dat het totaalconcept van de Roland M-5000 de bezoekers heeft doen verbazen. Kijkende naar deze nieuwe krachtpatser in zijn geheel, kunnen we niet anders dan concluderen dat Roland haar huiswerk goed heeft gedaan, en daarbij vooral aandachtig naar de potentiële gebruiker heeft geluisterd. Samen met de voor Roland zo kenmerkende innovativiteit, die ditmaal heeft geleid tot het O.R.C.H.A.-concept met liefst 128 vrij definieerbare DSP-kanalen in een heerlijke 24-bit/96kHz hoge resolutie, verwachten we dat Roland met deze 42 kilo wegende compacte reus een oplossing in handen heeft die wel eens voor een zeer verfrissende wind kan gaan zorgen. ■

IBC 2014

LICHT IN DE CRISISTUNNEL

Met 55.000 bezoekers uit 170 landen werd de IBC dit jaar redelijk goed bezocht. In de veertien hallen van de RAI toonden veel fabrikanten met name hun nieuws op het gebied van 4K resolutie en connectiviteit via IP. Er was zeker sprake van een positieve stemming: de industrie ziet licht aan het einde van de economische crisistunnel. Kees Knepper

Na de overname door Belden is Grass Valley begonnen aan een integratie met Miranda, de andere hardwareleverancier onder de Belden vlag. Tijdens de IBC was er een gezamenlijke stand. Grass Valley kondigt aan tegen het einde van dit jaar te stoppen met de productie van de bekende Trinix routersystemen. Men gaat verder op het platform van Miranda voor video routing, wat eigenlijk weer een NVision ontwikkeling betreft. Ook de Grass Valley Gecko verdelers en converters range is per direct gestopt en wordt vervangen door de Densite range producten. Men belooft van de Trinix range de komende jaren nog parts te kunnen leveren, maar geen nieuwe frames meer te zullen verkopen.

Grass Valley toonde een nieuwe 4K 2/3inch LDX. Tijdens de NAB toonde men een LDX compact camera met Grass Valley 4K registratiemogelijkheden. Nu liet men dat ook op een normale LDX camera zien. Grass Valley gebruikt de normale CMOS 1920x1080 Xensium-F1, HD sensors. Omdat men geen pixel-offset toepast is de output van het optisch blok dus normaal HD. Grass Valley redeneert vanuit het totaal aantal pixels van de gebruikte drie sensoren en stelt zo dus toch aan 4096 x 2160 te kunnen komen. Bij een big (35mm) sensor van de genoemde 4096 x 2160 resolutie worden de pixels over drie kleuren verdeeld waardoor op individuele kleur de resolutie voor groen 2048 x 2160 en voor rood en blauw 2048 x 1080 bedraagt. Men gaat echter voorbij aan het grootste verkoopargument van 4K, dat verrassend genoeg helemaal niet gevormd wordt door de toename van resolutie ten opzichte van HD, maar de smalle scherpte-diepte. Daarvoor heb je echter een groot formaat sensor nodig en lenzen met een kleine openingshoek. Grass Valley rekent overigens naar

3840 x 2160 als UHD formaat. Grass Valley heeft wel een technische troef in handen: men is in staat om de RGB 4K data ongecomprimeerd naar het basestation te versturen. Men heeft het ook bewust niet over uitsluitend 4K, maar duidt de volledige keten aan als Ultra HD (UHD). Vanwege de wat complexere processing ten opzichte van HD heeft men dus een eigen UHD basestation. Gelijktijdig toont men de LDX XtremeSpeed, zes maal de normale registratiesnelheid. Deze camera kan dus registreren in 1080i150, 720p150 of 1080p150.

SONY

Naar goed gebruik had Sony ook nu weer gezorgd voor hét gerucht van de beurs. Sony introduceert een 4K camera onder de PMW-F5. Deze PXW-FS7 beschikt over een 4K Super 35mm Exmor CMOS sensor en, om de kosten in de hand te houden, over de Alpha (fotocamera) Lens Mount in plaats van de meer gebruikelijke PL mount. Door deze keuze kan de camera dus uitgerust worden met de Sony en Minolta fotocameralenzen. Registratie vindt plaats op basis van XAVC, MPEG50 of ProRes, met uiteraard ook de mogelijkheid om QFHD of HD te registreren. Voor die registratie beschikt de camera over twee XQD media sloten. Men denkt eveneens een frame-rate van 150 fps te kunnen waarmaken op deze camera. Met een onofficiële listprijs ergens in de € 8.000,- ineens dus een serieuze concurrent voor de PMW-F5, waardoor deze camera zeker zijn weg naar de freelance markt zal weten te vinden.

Gelijktijdig toont men ook de XDCA-FS7, een adapter waarmee de camera over Genlock en TC in/uit mogelijkheden beschikt en waarmee ook de bekende AXS-R5 RAW recorder aan de camera

gekoppeld kan worden. In deze adapter kan ook de Apple ProRes encoder geplaatst worden. Die ProRes registratie vindt dan overigens wel weer plaats op de XQD kaarten in de camera.

Sony introduceerde tevens de PXW-X500, die de PMW-500 vervangt. De PXW-X500 beschikt over de mogelijkheid om in XAVC te registreren. Men toonde de PXW-X500 samen met de CBK-WA100 wireless proxy adapter. In combinatie met Sony's IFU-WLM3 4G adapter kan de content ook als transport stream op mobiel IP gezet worden. Op de IBC toont Sony die workflow samen met Omroep Flevoland, die als ontwikkelpartner en beta test site gefungeerd heeft.

Op het gebied van IP connectiviteit toonde Sony de op de laatste NAB getoonde frames, ditmaal met werkende modules. Men heeft het bij de frames over de signal processing unit, die over 18 slots en redundant power supply beschikt. Voor dat frame zijn

er SDI-IP converter boards beschikbaar die technisch gebaseerd zijn op de SMPTE ST 2022-6 standaard. Hetgeen een bijzonder opmerkelijke keuze is, want bij de vorig jaar op de IBC geïntroduceerde NXL-IP55 had men nog een Sony proprietary protocol in gebruik.

Sony introduceert gelijktijdig een netwerk management programma, IP Live System Manager met Networked Media Interface met als belangrijkste voordeel dat de verbindingen op IP beheerd kunnen worden alsof het om een SDI netwerk gaat.

HITACHI

Net als Grass Valley introduceert ook Hitachi een 4K camera met een 2/3 inch B4 lensmount. Hitachi maakt echter gebruik van een 4 CMOS sensor waarbij een tweede groen kanaal met pixel-offset is uitgevoerd teneinde aan de 4K resolutie te kunnen komen. Er zitten wat nadelen aan zo'n systeem: slechte signaal/ruisperformance, 59dB en matige gevoeligheid, F8.

Hitachi gebruikt dezelfde argumentatie voor de 2/3 inch keuze: de aanschaf van dure cinelenzen is niet noodzakelijk en voor gebruik bij sportregistratie is die smalle scherptediepte helemaal geen pro in 4K. Ook Hitachi maakt de inschatting dat alleen 4K resolutie niet de norm zal worden, maar dat er meer te halen valt in high frame rates en hoge contrastomvang met groter dynamisch bereik. Hitachi kreeg van TVB Europe de Best of Show award op deze IBC uitgereikt voor dit concept.

IKEGAMI

Ikegami introduceert eveneens een 35mm 4K CMOS camera, de HDK97Arri. Zoals de naamgeving al doet vermoeden, heeft men een samenwerking met de firma Arri opgestart voor dit product. Gelet op de technische specificaties neem ik aan dat men Arri's Amira sensor heeft gebruikt. PL mount, gevoeligheid F12, signaal/ruisverhouding van 64dB en een dynamisch bereik van 1200%. Hoewel men een 4K systeem camera toont, is de FA97 fiber triax adapter niet in staat om meer dan 3G te verzenden, waardoor de camera-basestation connectie dus helaas niet verder komt dan HD. In het basestation wordt er weer (upscaled) 4K geproduceerd. Een tweede samenwerking die men heeft is die met NAC, waardoor men ook de beschikking heeft over een 3 CMOS HD sensor ultra slow motion camera. De framerate is instelbaar van 24 tot 1000 fps. Met een gevoeligheid van F9 en een signaal/ruisverhouding van 58dB bij die 1000 fps betreft dat redelijke specificaties. Deze camera beschikt over 96Gb geheugen om intern registratie te kunnen doen tot 300 fps. De camera kan dus zowel in een systeem, als ENG en als wireless operationeel zijn.

PANASONIC

Tijdens de NAB toonde Panasonic al de twee uitvoeringen van hun VariCam camera's. De VariCam 35mm 4096 X 2160 CMOS sensor camera en de VariCam HS 1920 x 1080p 3CMOS sensor camera. Beide beschikken over een dynamisch bereik van 14 stops, de mogelijkheid voor variabele frame rate registratie tussen 1 tot 120 fps voor de 4K Varicam en 1 fps tot 240 fps

voor de HD uitvoering. Beide registreren in Apple ProRes 4:4:4 of ProRes HQ. Bijzonder is de functie voor focus assist in de Oled viewfinder, die overigens uitschakelt als er niet in de viewfinder gekeken wordt. Door middel van markers worden contrastovergangen gemarkeerd. Het verschil in markers geeft de mate van scherpte in het beeld aan. Panasonic is de eerste fabrikant die op zijn minst een poging doet om het focusprobleem voor de cameraman technisch op te lossen. Doordat de camera en processing in 4K resolutie plaats vindt, maar de afkijk over het algemeen in een veel lagere resolutie, is de scherpte vinden voor de cameraman een bijzonder complex verhaal aan het worden. Grass Valley heeft op hun LDX UHD de mogelijkheid om de viewfinder in een soort 1:1 pixelmode te zetten. Maar daardoor heeft de cameraman ineens geen volledige uitsnede meer, hetgeen zeker niet altijd gewaardeerd zal worden. Op deze Panasonic camera wordt door middel van markers en diens grootte de mate van scherpte aangegeven.

FUJINON

Men introduceert een uitbreiding op de Fujinon cabrio lenzen lijn met de ZK12x25 25-300mm lens. Fujinon, dat veruit de eerste was met een 4K lenzenreeks die over een ENG handvat met servo bediening beschikte, heeft nu vier lenzen in deze PL mount reeks. Daarmee is de totale focal lengte die door Fujinon gedekt kan worden in die 4K reeks toegenomen van 14.5mm tot 300mm. In Amsterdam introduceert men ook een nieuwe 2/3 inch B4 ENG lens, de HA18x5.5BE. Deze lens zit met een zoombereik van 18 maal en een openingshoek van 5.5mm tussen een goede wijdhoek en telelens in. Daarmee is gelijk duidelijk wat Fujinon voor ogen heeft met deze lens: geen twee lenzen bij een ENG maar slechts 1 'standaard' lens. Onder de naam IS mini brengt Fujinon een losse image processing converter op de markt waarmee SDI signalen gecorrigeerd kunnen worden naar een bepaalde standaard toe. Zo kan men een monitorsignaal vanuit RAW-omgeving corrigeren, door middel van een selectie in Look Up Tables (LUTs).

Men claimt duizenden LUT's beschikbaar te hebben. Voor de Sony PMW-F serie camera's zal je dit doosje niet nodig hebben, want die hebben deze correctiemogelijkheid aan boord, overigens wel met een beperkt aantal LUT's. Echter, ik verwacht dat de Sony PXW-FS7 niet over deze mogelijkheid beschikt en voor de Black Magic URSA camera's heb je dit blijkbaar zeker nodig. En dus heeft Fujinon hier wel een interessant tooltje te pakken voor de 4K markt.

LANCLAN EN AVOCENT

"De interesse in Avocent Matrix en ons verdere ontwikkelingspad was groot op de IBC", vertelt Caleb Hooper, Senior Product Manager voor de High Performance KVM productlijnen van Avocent en eindverantwoordelijke voor het team van ontwikkelaars op het hoofdkantoor in de VS. "Het is voor mij essentieel om direct met de markt contact te hebben om onze verdere investeringen in ontwikkeling af te kunnen stemmen op de behoeften van de markt nu en in de toekomst." Met name het integratie framework om andere Avocent KVM systemen vanuit Avocent Matrix naadloos te kunnen bedienen trok de aandacht van de bezoekers. "Onze keuze om vooral demo's mogelijk te maken is een goede geweest. Mensen waarderen de kans om te ervaren hoe de oplossing werkt; de schakelsnelheid, de integratie met een andere Avocent KVM infrastructuur, of de besparingen in het rack door de voeding over UTP. Zelf ervaren is immers veel waard." "IBC was dit jaar zeker een succes", vindt ook Peter Baggerman, directeur van Lanclan, de specialist broadcast partner van Avocent in Nederland. "We hebben van veel mensen waardevolle feedback gekregen en kunnen laten zien in welke richting Avocent zich verder gaat ontwikkelen. Het was zeker voor Nederlandse klanten ook een uitgelezen kans om met de Avocent divisie in contact te komen."

EURO MEDIA GROUP

De Euro Media Group was op twee plaatsen vertegenwoordigd. Op het buitenterrein voor de RAI stonden de Belgische collega's van Videohouse met hun systeemontwerp- en pro-

jectafdeling Project Builders. Men toonde de laatste OBV van Videohouse, OB-14.

Eddy Brants heeft een wel zeer revolutionair ontwerp gemaakt voor deze auto. Carrosseriebouwer Akkermans heeft het allemaal bijzonder fraai gerealiseerd. Sowieso opmerkelijk; van de vier OBV's die getoond werden op de RAI waren er twee door carrosserie Akkermans gebouwd. Van die twee was deze OB-14 technisch veruit de meest vooruitstrevende. De andere was van Outside Broadcast en dan de Duitse dochter van dat bedrijf. Beide tonen de hoge mate van specialisme waar de carrosseriebouwer uit Oud-Gastel toe in staat is.

OB-14 heeft een gesloten gangpad achter de regie langs en beschikt over multiview monitoren voor de 'tweede rij', die gemotoriseerd uit het plafond komen. De desken worden voor het inklappen van de vloer omhoog gebracht waardoor er ruimte voor de tweede rij desken ontstaat. Achter in Hal 8 had Euro Media zijn eigen stand. Hier toonden de mannen van Media Exchange hun oplossing voor OTT diensten, een OTT portal gecombineerd met Video on Demand diensten. Men heeft als feitelijke uitbreiding op het Looms platform nu de mogelijkheid om content direct voor een zeer grote groep gebruikers beschikbaar te hebben. Naast de koffie was een hoekje ingericht voor het Zwitserse Live Tools. Zij toonden een MPEG-4 transmissiesysteem met een ingebouwd cache geheugen, zodat in geval van transmissieverstoring de beelden teruggehaald kunnen worden vanaf de zender. Uiteraard zijn deze systemen voorzien van de reguliere camera controls voor de drie bekende merken. Waarbij nog wel opgemerkt moet worden dat men vooralsnog geen gebruik maakt van de speciale Sony HDC-2500 wireless adapter zijplaat. In plaats daarvan toonde men een transmitter die met gifgroene tyraps aan de accuplaat van een HDC2500 was vastgemaakt. ■

NUAGE IN TEMPLE OF TUNE:

'VERDERE OPTIMALISERING'

In de Belgische plaats Kuurne startte Fredo Gevaert in 1990 met zijn studio 'Temple of Tune'. De studio is gespecialiseerd in audiobewerking voor televisie, film, bedrijfspresentaties en radiocommercials en een heel belangrijke activiteit is Audio Dialogue Replacement (ADR). De vier studio's zijn optimaal uitgerust met de meest moderne middelen om het hele audioproces van opname tot surround mixing te kunnen verwerken. In de grote studio werd recent geïnvesteerd in Nuage, het nieuwe audio postproductiesysteem van Yamaha en Steinberg.

“Hier in de Temple proberen we zaken anders te doen”, begint Gevaert zijn verhaal. “We blijven niet conservatief alsmäär hetzelfde doen, maar zijn altijd bezig de complete werkmethodiek te verbeteren. Makkelijker, sneller, beter. Ieder onderdeel van het productieproces is geoptimaliseerd en we hebben dan ook zelf het productieproces bepaald, wat door onze klanten zeer wordt gewaardeerd. Zo hebben we bijvoorbeeld ervaren dat Nuendo erg veel voordelen heeft ten opzichte van andere DAW-systemen. Nuendo is gebruiksvriendelijk, snel en betrouwbaar.”

FLEXIBEL

Gevaert heeft een lange historie met Steinberg's Nuendo. Alle vier de studio's zijn dan ook uitgerust met Nuendo-6. “Het is geweldig, er zijn zo ontzettend veel mogelijkheden met Nuendo-6”, merkt Gevaert op. De studio's zijn allemaal verbonden met een netwerk van servers, zodat het makkelijk is om bestanden snel overal te gebruiken. Het kan gebeuren dat meerdere studio's tegelijk aan hetzelfde project werken. Nuendo heeft 'open standards' waardoor het makkelijk is met meerdere gebruikers te werken. Het is flexibel, betaalbaar en van uitstekende kwaliteit. Daarnaast is de enorme collectie geluideffecten en muziek snel en makkelijk toegankelijk voor iedere studio.

NUAGE

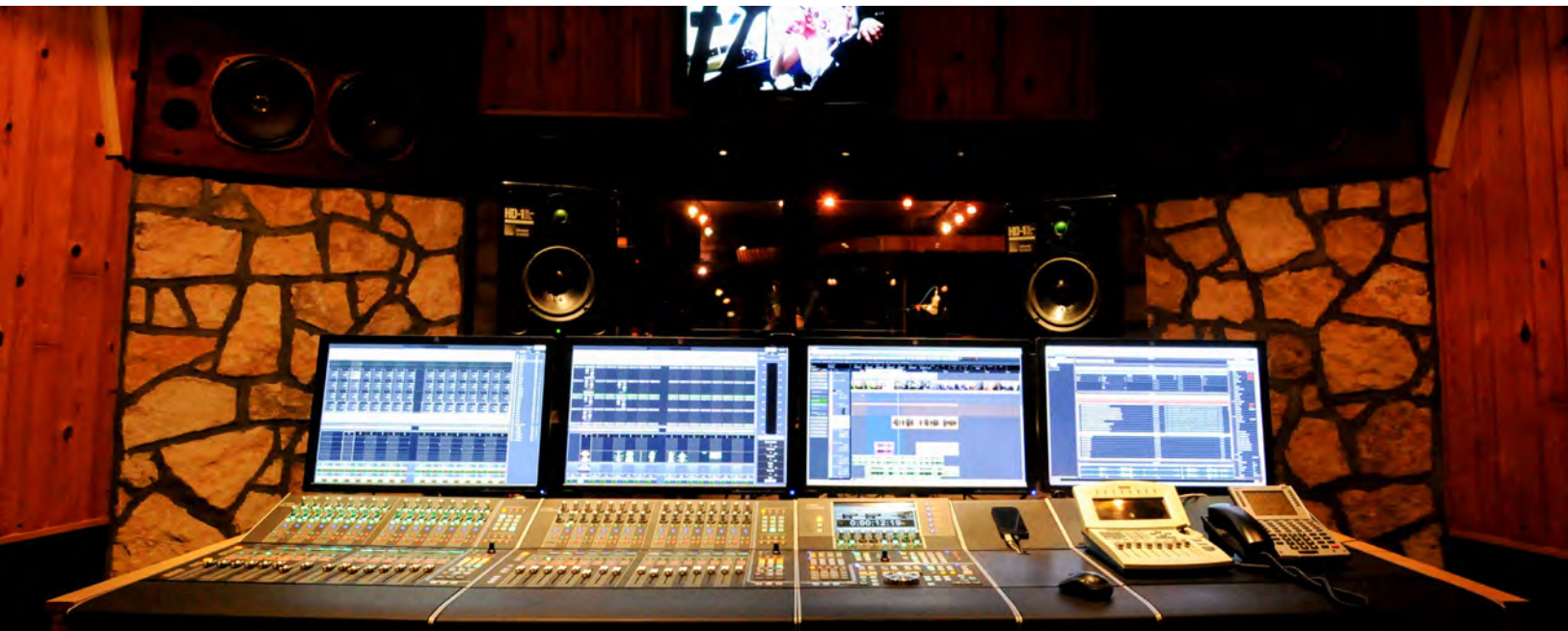
In de grote studio heeft Gevaert recent geïnvesteerd in Nuage, het nieuwe audio postproductiesysteem van Yamaha en Steinberg. In deze studio worden in aanwezigheid van de klant opnames gemaakt en de nabewerking uitgevoerd. Nuage heeft een relatief klein oppervlak waarmee een enorme hoeveelheid parameters van Nuendo-6 kunnen worden bediend. Nuendo heeft bijvoorbeeld meer dan zeventig persoonlijke 'key-commands' die best moeilijk te onthouden zijn. Met Nuage is dit

veel makkelijker te bedienen. Gevaert vertelt: “Het is ongelooflijk hoe diep Nuage is geïntegreerd in Nuendo. We zijn eigenlijk overgestapt van het besturen van een groot vliegtuig met een muis, naar een echte cockpit. Erg complexe mogelijkheden zijn nu prettig bedienbaar geworden. Het geeft de indruk van een grote mixingconsole van vroeger, maar het is nu veel sneller, makkelijker en veel flexibeler. Met Nuage zit de volledige functionaliteit van Nuendo direct aan je vingertoppen. De degelijke Yamaha hardware is volledig geïntegreerd in Nuendo's software, hierdoor zijn ingewikkelde toepassingen van effecten, montage van spraak en muziek, plug-in's en mixage, snel toegankelijk en gebruiksvriendelijk geworden. Er is gewoon niets anders op de markt dat zo veel kan doen als Nuage met Nuendo-6.”

TEVREDEN

“In Temple of Tune doen we heel veel verschillende werkzaamheden en hiervoor zijn snelle wisselingen van sessies nodig”, vertelt Gevaert. “We doen tegenwoordig ook Skype-sessies met onze klanten. Met Nuage is dat allemaal mogelijk.” Vorig jaar werd de Britse dramaserie 'The White Queen' opgenomen op locaties in België. Gedurende een periode van zes maanden werden alle 'post-sync' sessies gedaan in de Temple of Tune. De Engelse klanten waren zeer blij met de samenwerking en het uiterst snelle productieproces. Een krachtig pluspunt is sowieso dat de medewerkers van Temple meerdere talen spreken: Nederlands, Frans en Engels. Hierdoor is het vaste internationale klantenbestand van de Temple aanzienlijk uitgebreid. Gevaert: “Op deze manier gaat het niet meer alleen over geld, het is gewoon fun om prachtige producties te maken.” ■

Nuage distributeurs: Nederland: www.helios.nl
België: www.amptec.be

€100

DIRECT RETOUR
OP UW AANKOOP

**TRADE
IN
TRADE
UP**

VOCALS

INSTRUMENT

WIRELESS
MONITORING

ENG/FILM

Lever een draadloos microfoon systeem in
EN KRIJG €100 RETOUR
OP ELKE NIEUWE SENNHEISER
evolution WIRELESS SYSTEEM

Promotie voor Benelux end-users, gebaseerd op MSRP prijzen.
De 100€ cashback is incl. BTW. Algemene actievoorwaarden
van toepassing. Bezoek [sennheiser.com/tradein](https://www.sennheiser.com/tradein)

SENNHEISER
The Pursuit of Perfect Sound

ASL levert digitaal intercom-systeem Tivoli Vredenburg

Ontworpen om jaarlijks 500.000 bezoekers te kunnen ontvangen, heeft het nieuwe Tivoli Vredenburg een vloeroppervlakte van 31.000 m², met 5 zalen, 22 kleedkamers, 11 circulatieruimtes, 24 bars/restaurants, kantoren en technische ruimtes. Het bleek lastig om voor dit mega project een intercomsysteem te vinden dat aan alle gebruikseisen voldoet, maar ASL had de ideale oplossing. Het ASL systeem bestaat uit drie gekoppelde DS-4002 matrix units (geeft een 126 x 126 intercom matrix), 18 interface units, 15 DS-85 booster/data repeaters, 24 DS-290 beltpacks, 25 desktop speaker stations (met 2 tot 32 kanalen) en 22 DS-130L paging speakers.

“Voor een gebouw met 9 verdiepingen, 5 auditoria en 22 kleedkamers is het van groot belang dat er een zeer flexibel intercom systeem is”, zegt Frank Verbeek van Switch Concepts. “Een groot voordeel van het ASL systeem is dat de bedrading naar de intercom posten zowel in “daisy chain” alsook in “ster” topologie uitgevoerd kan worden. Dit gecombineerd met de goede audio kwaliteit en een gebruikersvriendelijke configuratie software maakt dat ASL Intercom de beste keus was.” In het nieuwe gebouw is er geen vaste toewijzing van kleedkamers aan zalen. Voor de distributie van de meeluister en oproep signalen vanuit elke zaal naar die kleedkamers moest er dus een slimme oplossing komen. ASL leverde daarvoor haar DS-130L paging speaker, technisch gezien óók een intercom station. Daarvan hangt er één in elke kleedkamer. De unit heeft een knop voor het volume van het meeluister-sig-naal maar ook een overbrugging (‘override’) functie. Ook wanneer een volume knop naar nul is gedraaid, is een oproep van de stage manager hoorbaar, op een voor elke kleedkamer vooraf ingesteld niveau. Via de configuratie software kan elke DS-130L snel en eenvoudig worden toegewezen aan één van de 5 zalen. Regelmatig worden die toewijzingen gewijzigd, afhankelijk van wat er op een bepaalde dag in het gebouw gebeurt. Alle intercomstations worden gevoed via de CAT-6 intercom lijnen, met als voordeel dat op de locaties van die stations geen 230V aansluitingen nodig zijn. “Tivoli Vredenburg is Nederland’s grootste ‘live music’ zalencomplex en we zijn dan ook verheugd en trots dat ASL werd gekozen als intercom systeem voor dit prestigieuze project”, zegt Susan McLohon, Sales & Marketing manager van ASL.

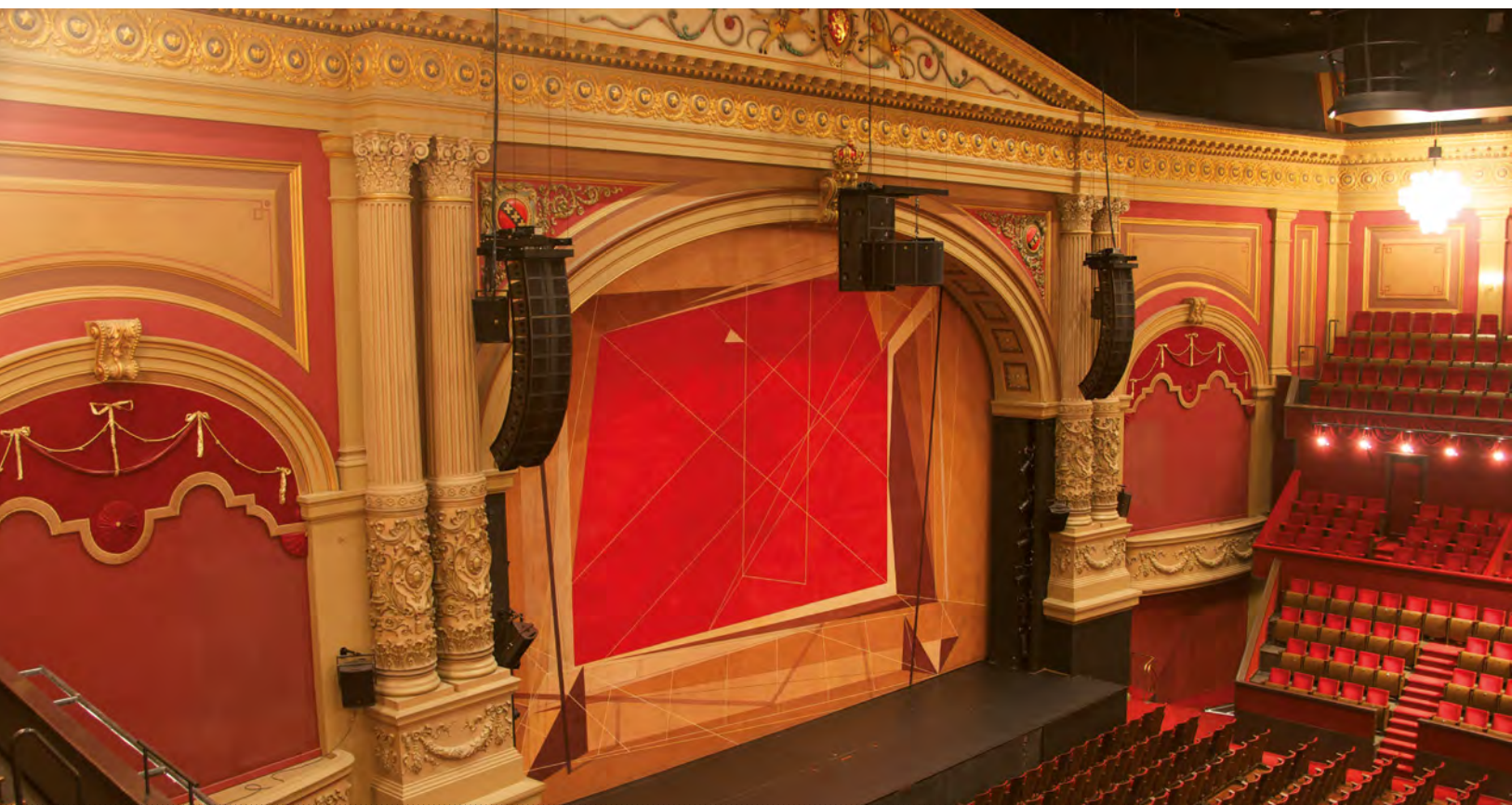
Introductie Shure PSM 300 Stereo Personal Monitor Systems

Shure onthult de PSM@300, Stereo Personal Monitoring Systems. PSM@300 bevat de precisie en zuiverheid van stereo, heeft 24-bit Digital Audio Processing en biedt volledige controle over de persoonlijke mix. Dankzij de interface van de PSM300 systemen, één systeem op instapniveau en één professioneler systeem, kan iedere gebruiker gemakkelijk een eigen monitoring mix creëren. Zelfs artiesten zonder ervaring met personal monitoring kunnen zelfverzekerd gebruik maken van PSM300. PSM300 is beschikbaar in twee systeemconfiguraties. Het basissysteem is het PSM300 Stereo Personal Monitoring System en bevat SE112 Sound Isolating Earphones. Dit systeem levert gedetailleerde 24-bit Digital Audio Processing en een betrouwbaar draadloos bereik tot 90 meter. De gepatenteerde Audio Reference Companding technologie zorgt voor zuivere audio, zeer weinig ruis en voorkomt signaal uitval. Gemakkelijk in bediening en configuratie, PSM300 scant en selecteert het meest optimale kanaal met één druk op de knop. Het PSM300 Premium Stereo Monitoring System heeft dezelfde voordelen als het basissysteem maar bevat de SE215 Sound Isolating Earphones en heeft een robuuste aluminium bodypack-ontvanger. Optioneel is de SB900 lithium-ion oplaadbare batterij. De verschillende componenten van PSM300 zijn ook los verkrijgbaar. “PSM300 richt zich op de semiprofessionele gebruikers van in-ear monitor systems, terwijl het PSM200 systeem zich richt op startende gebruikers”, zegt Wolfgang Bilz (Senior Product Manager, Shure EMEA). “Beide producten vullen elkaar aan en bedienen hierdoor Retail en professionelere markten.” Voor meer informatie, bezoek www.shure.nl of www.shure.be

Nieuwe tool Full AVL Distribution

Vanaf heden biedt Full AVL Distribution haar klanten een nieuwe tool die het werken met producten uit het portfolio nog sneller en toegankelijker maakt. Het Full AVL Dealer portal biedt een digitale catalogus van alle licht, geluid en overige producten die Full AVL distribueert, compleet met handleidingen, afbeeldingen, brochures en multimedia. Alle informatie samengebundeld binnen één website. Uiteraard kunnen dealers ook inloggen en daarmee nog meer informatie tot zich krijgen. Denk hierbij aan netto dealerprijzen, voorraad en afgeschermd documenten. Patrick Leijten, manager van Full AVL Distribution; “Het is belangrijk dat klanten snel en makkelijk toegang kunnen krijgen tot de informatie die ze zoeken. Door op een heldere wijze alles binnen één portal bij elkaar te brengen is lang zoeken niet meer nodig. Voor de technenuten die op locatie op zoek zijn naar informatie zoals bijvoorbeeld een aansluitschema of DMX chart, is er zelfs een snelle mobiele uitvoering van het portal. Deze laat alle overbodige informatie achterwege en daarmee surf je snel met een smartphone of tablet naar de gewenste informatie.” Uiteraard kan er naast het vinden van informatie ook worden besteld via het portal. Dat is anno 2014 niet meer weg te denken in de consumentenwereld, ook de zakelijke markt is klaar voor online winkelen. Full AVL onderstreept dit en biedt deze service dan ook graag aan naast alle andere manieren van bestellen en communiceren die natuurlijk ook gewoon mogelijk blijven. Meer info: www.fullavl.nl

HET NIEUWE AUDIOSYSTEEM IN CARRÉ:

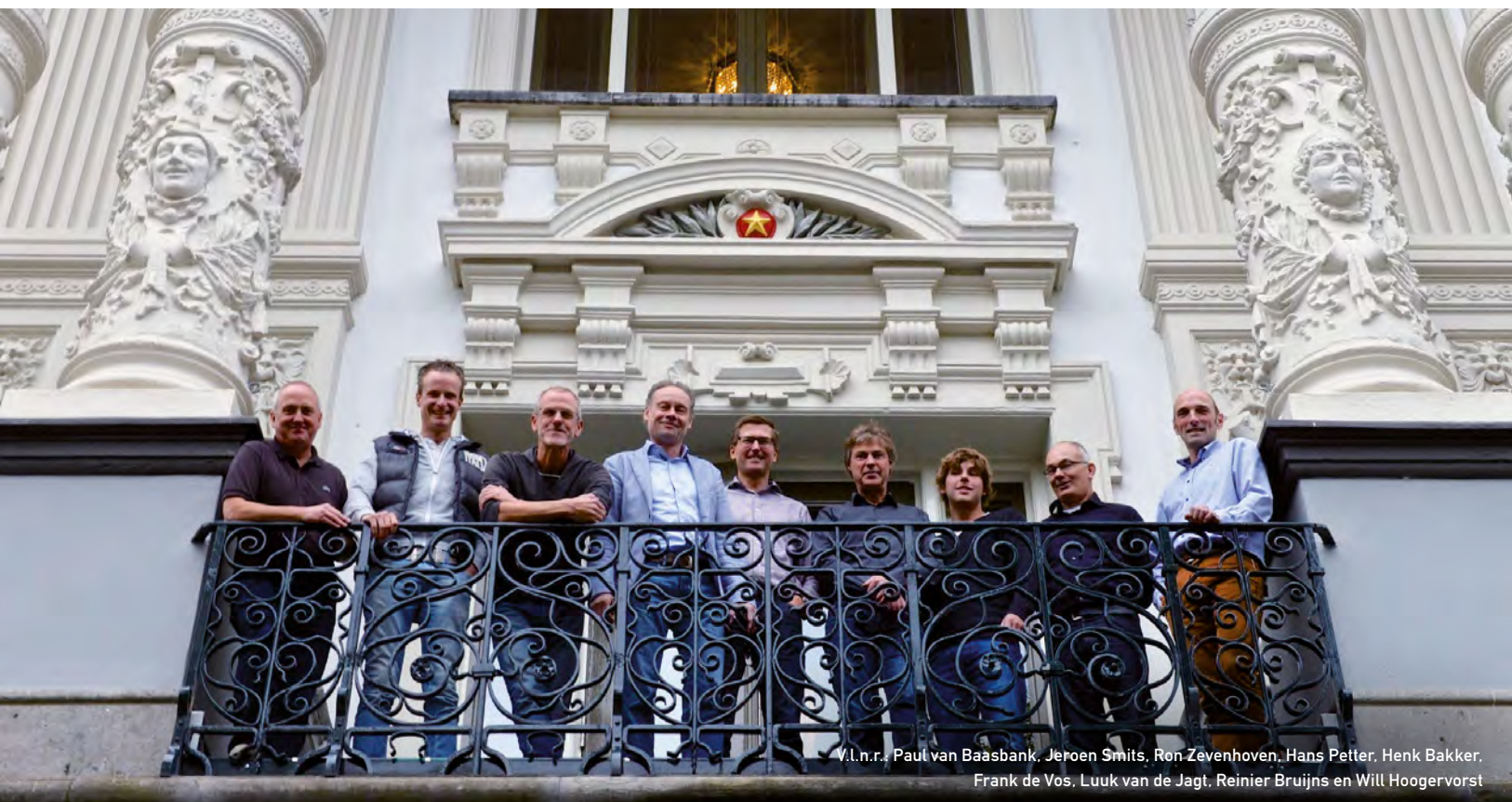
“WAT WIL JE NOG MEER?”

In Koninklijk Theater Carré is een nieuw, innovatief en custom made geluidssysteem in gebruik genomen. Over het systeem zelf schreven we in onze mei-uitgave al, maar in deze editie laten we graag de specialisten aan het woord over hun bijdrage aan dit prestigieuze project.

Twee edities geleden werd in AV & Entertainment Magazine al uit de doeken gedaan hoe de nieuwe en bijzonder innovatieve geluidsinstallatie van Koninklijk Theater Carré eruitziet. ISO-Audio tekende in de persoon van Ron Zevenhoven voor het gedurfde ontwerp en de realisatie

van het systeem, daarbij bijgestaan door de beste specialisten op bijvoorbeeld het gebied van glasvezelnetwerken, het railsysteem waarin de speakers kunnen bewegen en digitale audio-netwerken. Het resultaat is een installatie die zich – eenvoudig gezegd – met één druk op de knop kan voegen naar elk type

V.l.n.r.: Paul van Baasbank, Jeroen Smits, Ron Zevenhoven, Hans Petter, Henk Bakker, Frank de Vos, Luuk van de Jagt, Reinier Bruijns en Will Hoogervorst

STICHTING GOEDE DOELEN NH1816

Het nieuwe geluidssysteem van Carré is mede mogelijk gemaakt door Stichting Goede Doelen Nh1816, dat een aanzienlijk bedrag

aan het Oscar Carré fonds schonk. Hein Aanstoot, voorzitter van de stichting Nh1816 is trots op dat feit: "Als stichting gelieerd aan de coöperatieve particuliere verzekeraar Nh1816 hebben wij uit maatschappelijke betrokkenheid al veel mooie projecten mogelijk gemaakt, maar deze samenwerking met Carré beschouw ik als heel bijzonder. Vanuit de stichting dragen we graag bij aan de continuïteitsborging van Carré en talentontwikkeling in het bijzonder. Niet alleen de mensen van Carré, maar ook wij zijn er trots op dat Carré nu beschikt over het neusje van de zalm op het gebied van geluid."

Nh1816
Verzekeringen

voorstelling. Niet alleen op het toneel, maar ook in de piste of op het voortoneel. Middels een ingenieus railsysteem kunnen de speakers (L-Acoustics) zich namelijk tot op de millimeter nauwkeurig naar voorgeprogrammeerde posities manoeuvreren. Zodra de speakers vervolgens in de juiste positie hangen, krijgt het audiosysteem een melding en worden tegelijkertijd de bijbehorende presets geladen. Makkelijker kan niet.

MEER BEZOEKERS

Op uitnodiging van ISO-Audio trok AV & Entertainment Magazine nogmaals naar Carré. Niet alleen om het geluid met eigen oren te mogen horen tijdens de soundcheck van Agnes Obel, maar ook om te praten met alle mensen die betrokken waren bij dit 'neusje van de zalm'. Allereerst gaan we om de tafel met Hans Petter (Hoofd Techniek bij Carré), Ron Zevenhoven (ISO-Audio) en Henk Bakker (Baker Street). "Dit hele verhaal begon eigenlijk al in 2008", herinnert Hans Petter zich. "Met de toenmalige programmeur was ik aan het kijken naar hoe we meer bezoekers konden gaan genereren. We draaiden al 365 dagen per jaar, maar wilden het liefst nóg meer voorstellingen. Heel voorzichtig heb ik toen al geopperd dat we na een reguliere voorstelling de orkestbak naar boven zouden kunnen draaien, om daar vervolgens iets op te kunnen doen. Dat bleek echter wat te bewerkelijk."

Het denkwerk was daar niet mee gestopt. Het volgende plan was om een manier te ontwikkelen waarop met één

Netwerk statusoverzicht

REINIER BRUIJNS (AUDIO CONSULTANT)

Reinier Bruijns is als zelfstandige audio consultant zeer nauw betrokken geweest in het voortraject van dit project, met name bij het beoordelen van de verschillende ontwerpen. "Toen ik erbij betrokken werd, lagen er al ontwerpen. Ron heeft toen mijn specialisme ingeroepen om mee te kijken. Dat heeft feitelijk doorgelopen tot in de demofase", legt Bruijns uit. "Ook heb ik metingen gedaan tijdens de demo's om verschillen tussen de twee systemen in beeld te brengen. Dan kun je – voor zover mogelijk – een zinnige vergelijking maken." Toen Bruijns van de plannen hoorde, was hij uiteraard snel getriggerd. "Het was een ambitieus plan. Een hoofdsysteem neerhangen dat op meerdere speelplekken werkt en heel werkbaar is, dat is een uitdaging. Bij zo'n beweegbaar systeem ben ik nog niet eerder betrokken geweest." Bruijns beaamt dat het een behoorlijke puzzel geweest is: "Je hebt met leveranciers te maken die ook hun specialisten en hun ideeën hebben. Iedereen heeft er zijn of haar mening over, maar uiteindelijk gaat het erom hoe een theater zijn zaal exploiteert en ermee kan draaien. Ook een leverancier heeft zijn belangen en daar moet je dus tussen laveren." Omdat Bruijns vooral in het voortraject actief geweest is en dus niet zozeer in de uitvoerende fase, heeft hij het systeem nog niet zo vaak gehoord. "Maar we weten natuurlijk heel goed wat mogelijk is met het systeem en dan is wel duidelijk dat het een prachtige installatie is. Ik ben dan ook trots op dit project én op het feit dat we aan een theater als Carré mochten werken."

Contact: reinier.bruijns@telfort.nl

De racken arriveren in Carré

druk op de knop een voorstelling gespeeld kon gaan worden ná de voorstelling die tot 23.00 uur loopt. Petter: "Er werden tekeningetjes gemaakt en ideeetjes bedacht. We speelden zelfs even met het idee om speakers uit het plafond naar beneden te laten komen. In die periode heb ik ook Henk Bakker (Baker Street, red.) gevraagd om mee te gaan denken in dit traject. We wilden namelijk iets met de vloeren gaan doen en als er in de theaterwereld iets met vloerbewegingen moet gebeuren, dan moet je bij hem zijn. We zijn het verder gaan uitwerken en zijn rekensommen gaan maken. Vervolgens zijn de plannen nog een paar keer tijdelijk opzij geschoven, tot we het twee jaar geleden weer echt hebben opgepakt."

MULTIFUNCTIONEEL GEBRUIK

Ook Ron Zevenhoven, die al vanaf 2004 in Carré actief is voor de verschillende installaties, was inmiddels aan de denktank toegevoegd. Hij is goed in advisering en uitvoering en heeft een groot netwerk. Die expertise heb je nodig. Twee jaar geleden werd het huidige traject uiteindelijk echt ingeslagen, met de start van Fase 1: het aanpakken van het geluid en de infrastructuur. De set moest multifunctioneel gebruikt kunnen gaan worden, zowel in de voorbespeeling als de toneelbespeeling en pistebespeeling. "Als dat een succes zou worden, dan pas zouden we gaan kijken of we met het licht hetzelfde gaan doen en bijvoorbeeld ook met de vloeren aan de gang gaan. Het is een heel lang voortraject geweest, waarin uiteindelijk een heel grote geluidpost in ontstaan is", legt Bakker uit.

GOED GEREEDSCHAP

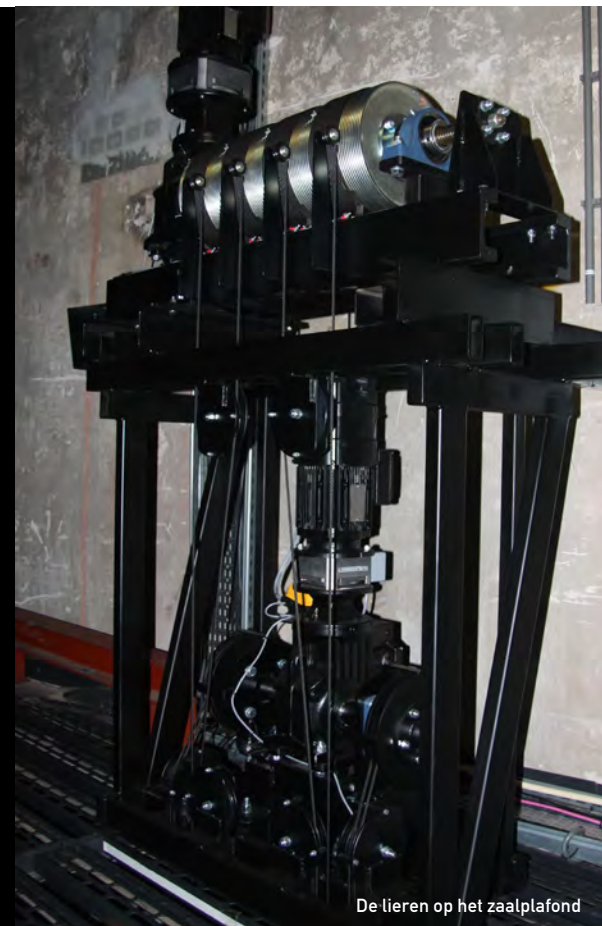
Natuurlijk bestond er vanuit Carré een duidelijk eisenpakket, legt Ron Zevenhoven uit. "Het systeem moest zoals gezegd toepasbaar zijn voor de verschillende bespeelingen in Carré en er moest snel geschakeld kunnen worden tussen die bespeelingen. De geluidservaring voor het publiek moest perfect zijn, er moest een open infrastructuur zijn én het moest ideaal zijn voor bezoekende technici. Met zo'n installatie wil je er ook voor zorgen dat iedereen het gaat gebruiken." Jaren geleden had dat nog niet gekund, benadrukt Hans Petter: "Elke productie die binnenkwam nam zijn eigen geluid mee. Wat dat betreft zijn de tijden echt veranderd. Als theater moet je daarom ook meer aanbieden. Als je bij ons komt spelen: de set hangt er! Dat is een lekker binnenkomertje en is aantrekkelijker voor de bespeler. Dan moet je uiteraard wel het beste van het beste ophangen. Tijdens een demo hebben we twee gerenommeerde merken getest en daaruit is de keuze op L-Acoustics gevallen."

"Het grappige is dat dit hele plaatje is ontstaan uit het idee van de voorbespeeling", vertelt Henk Bakker, die het totale Carré project heeft geleid tot aan het moment van aanbesteding van deze fase. Daarna werd het opgepakt door Carré, ISO-Audio en Baker Street. "Het eigenlijke idee was om een systeem te kopen, alleen voor die voorbespeeling. Maar toen is besloten om het zo te maken dat je die voorbespeeling kunt doen, maar ook de reguliere bespeeling mogelijk is met je set. Gaandeweg is die reguliere bespeeling in het verhaal steeds belangrijker geworden, waarbij we overi-

RAILSYSTEEM – HENK BAKKER/BAKER STREET

Baker Street heeft het railsysteem waaraan de speakers zich kunnen bewegen geproduceerd én geïnstalleerd. "Dat was inderdaad een uitdaging", vertelt Henk Bakker terwijl hij de rail en lieren toont in het dak van Carré. "Links en rechts hebben we een rail gemaakt waarin een array hangt, met een outfill erachter. Over een afstand van 2,5 meter lengte kan die array naar voor, achter, boven en beneden bewogen worden, om steeds de beste positie voor de bespeeling van dat moment in te nemen, waarbij array en outfill ook nog kunnen draaien. Daar tussenin hangt in het midden nog een rail van acht meter lengte. Daar hoeven de speakers alleen heen en weer te kunnen rijden, helemaal tot in het centrum van de piste." Beneden is een touchscreen, waarmee straks door de mensen van Carré door de zaal gelopen kan worden. Bakker: "Daar zitten alle standen in, je kunt er in programmeren en storingsen mee afhandelen, het programmeren kan alleen in een veilige zone gebeuren, zodat je niet te ver omhoog, omlaag en naar voor en achter gaat. Zo blijven grit, sierlijst en kabels heel en waarborgt het ook de veiligheid van de mensen. Carré kan zelf heel eenvoudig van toneelbespeeling naar bijvoorbeeld de voorbespeeling gaan, dat is echt één druk op de knop, aangezien die standen er allemaal al in staan. Hij beweegt exact naar de juiste positie, de speakers draaien in de goede hoek....allemaal tot op de millimeter nauwkeurig. Daarbij worden ook de pre-sets van het geluid geladen. Je geeft Carré zo de mogelijkheid om zelf die verplaatsingen te doen en de flexibiliteit te nemen." Er is rekening gehouden met het feit dat de speakers eruit moeten kunnen. Ook zulke features zitten erin." Bakker is met recht trots op het project: "We hebben wel meer gekke dingen gedaan, maar hier deden we een aantal dingen echt voor het eerst. De lieren zijn ook nieuw ontworpen, waarbij we wat aanpassingen hebben gedaan met het oog op de veiligheid. Er zit een ander rem/veiligheidssysteem in, met een iets andere benadering van waar en hoe je remt en beveiligd. Al met al is het een geslaagd project, voor een fantastische klant en met fantastische partijen." Meer info: www.baker-street.nl

De lieren op het zaalplafond

gens geen enkele concessie aan de voorbouw hebben gedaan. Nu heb je een zaaldekend systeem dat op meerdere posities gebruikt kan worden."

SAMEN ONTWERPEN

In het voortraject zijn Hans Petter, Ron Zevenhoven en Henk Bakker wekelijks bij elkaar gaan zitten. Ron Zevenhoven: "Hans met zijn wensen, ik met wat mogelijk zou zijn en Henk met de mogelijkheden van het railsysteem in combinatie met de te maken pre-sets. Hans is vervolgens ook in dat traject al het gesprek aangegaan met producenten en dergelijke." In die hoek werd volgens Petter goed gereageerd: "Die gesprekken verliepen over het algemeen prima, juist omdat we een partij als Mojo er al in het begin stadium bij betrokken. Ze zijn bij de demo's geweest, waar we ook technici bij hebben uitgenodigd. Ook het basisontwerp hebben we aan bezoekende technici voorgelegd met de vraag er vooral op te schieten. Zo haal je al een hoop mogelijke wrevel weg." "Van Mojo hoorden we bijvoorbeeld dat zij geen speakers op het toneel wilden hebben", vult Ron Zevenhoven aan. "Het is een detail, maar dat neem je vervolgens wel mee. In het hele voortraject is er op deze manier heel veel invloed geweest van de mensen die het straks daadwerkelijk moeten gebruiken. Voor ons was het vervolgens de uitdaging om het technisch voor elkaar te krijgen."

FLEXIBEL

"Het is een heel uniek project geworden", legt Henk Bakker uit. "Er moest namelijk heel veel bedacht en uitgevonden worden.

Dat moet je dan samen doen. Je loopt altijd tegen dingen aan waar je niet aan gedacht hebt en moet dingen oplossen die anders zijn dan anders. Dat vergt tijd en flexibiliteit van alle partijen. Je moet begrip hebben voor elkaar en geduld kunnen opbrengen. Dat is in dit geval echt goed gebeurd, waarbij het ook scheelt dat je elkaar goed kent en vaker dingen samen doet." Volgens Ron Zevenhoven moet je als partij ook *Carré-minded* zijn om een project als dit te laten slagen: "Anders gaat het namelijk echt niet lukken. Je moet constant schakelen. Dan is het belangrijk dat iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt en weet hoe het in de theaterwereld werkt."

NETWERK

Al met al is het een enorme puzzel geweest waaraan alle partijen zich hebben durven wagen. Zevenhoven: "Dat was in het voortraject al zo. We wilden bijvoorbeeld een digitaal audionetwerk. Daarvoor hebben we eerst al die verschillende componenten gehoord, om bij ons in de werkplaats een testopstelling te kunnen maken. We wilden eerst kijken of het allemaal wel werkte, voor we tegen Carré zouden zeggen dat we het zo gingen doen. Er zit nogal wat research in op die manier. Het leuke is dat wij een team van specialisten om ons heen hebben. Je kijkt dan per project wat je aan specialismen nodig hebt en die expertise kun je er dan bij halen. Zo kun je al die disciplines binnen je bedrijf invullen. Dat maakt je flexibel en innovatief." Voor het digitale audionetwerk werd Syd van Gastel (www.lilabox.nl) erbij betrokken, vertelt Zevenhoven. "Hij heeft het digitale audionet-

Variphone In-Ears:

DESIGNED FOR MUSICIANS

Met ruim 15 jaar ervaring in op maat gemaakte oortjes is Variphone International Europa's grootste In-Ear producent. Met trots presenteren we de "Variphone series" met als bestemming de professionele muzikant. Deze In-Ear wordt volledig op maat gemaakt op basis van een individuele oorafdruk. Allen voorzien van flexibele kanaaluiteindes voor optimaal draagcomfort. Daarnaast kunt u een persoonlijke touch geven aan uw In-Ear door een keuze te maken uit een breed assortiment van kleuren, laser gravures en andere artistieke toetsen.

Er zijn verschillende systemen beschikbaar, de single driver "One Symphony", de Dual driver "Go2Rock" en het 3 driver systeem "3-for-Live".

Deze 3 series blijken echte toppers te zijn in hun prijs-kwaliteitverhouding.

Ze worden geleverd in een stevige aluminium opbergbox, samen met de nodige accessoires.

Meer informatie nodig: bel ons ons vrijblijvend of bezoek onze website op www.variphone.com.

VARIPHONE

Variphone International

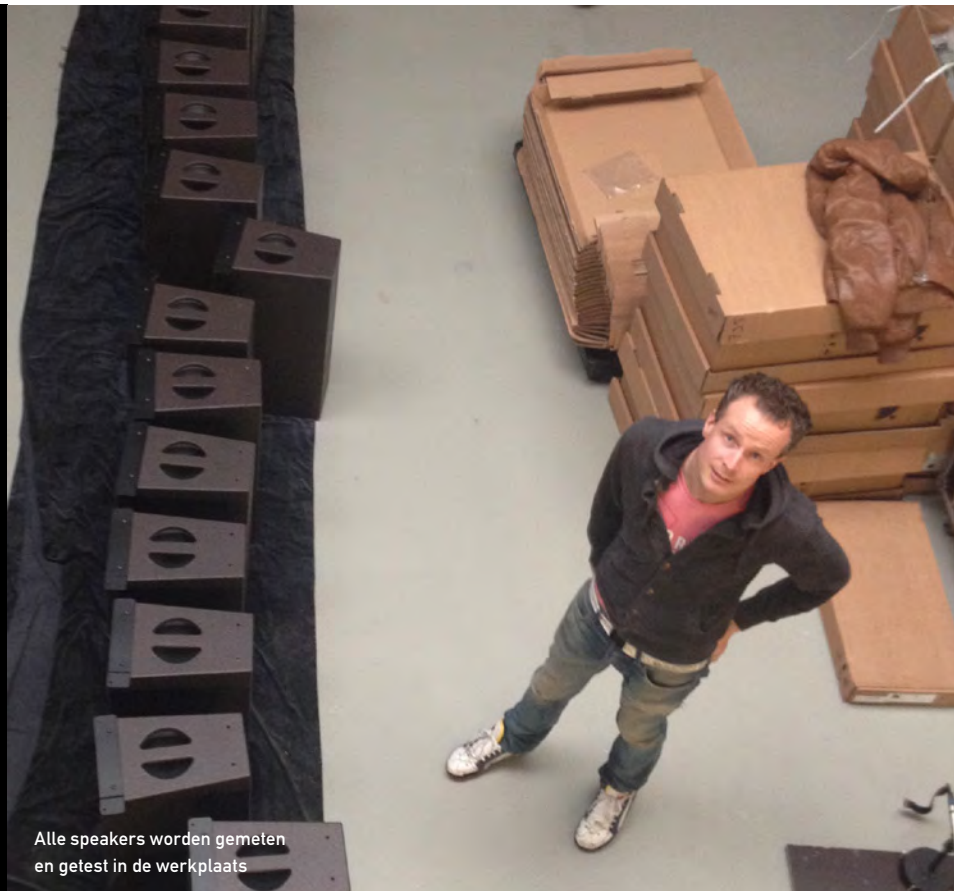
Deusterstraat 72 - 3990 PEER België
Tel: +32 11 66 81 20
www.variphone.com

HET SPEAKERSYSTEEM – JEROEN SMITS/SMITS LIGHT & SOUND EN PAUL VAN BAASBANK/VAN BAASBANK ELECTRO ACOUSTICS.

Het speakersysteem dat nu in Carré hangt is geleverd door Smits Light & Sound in persoon van Jeroen Smits. Het technisch ontwerp is gemaakt door Paul van Baasbank. De twee hebben langdurig en zeer nauw samengewerkt in, zoals ze zelf zeggen, een "zeer leuk, ambitieus en intensief project". Jeroen Smits legt uit: "Met mijn bedrijf kom ik al meerdere jaren in Carré voor uiteenlopende zaken en projecten en zodoende heb ik in dit traject in mogen stappen. Er werd uitgekeken naar een partij om L-Acoustics voor te dragen en daar ben ik uiteraard graag op ingegaan." Paul van Baasbank, die al een lange historie heeft met Carré en ook voor de vorige L-Acoustics installatie in Carré (2004) het ontwerp heeft gemaakt, was toen al in het traject betrokken. Vanwege zijn grote hoeveelheid kennis en ervaring op het gebied van geluidstechnisch systeemontwerp, was hij er al in het beginstadium bijgehaald. Daarbij is hij ook trainer en consultant voor L-Acoustics en kent hij daardoor de mensen van R&D heel goed, wat een duidelijk voordeel is bij een project van dit formaat.

Om het project gestructureerd aan te kunnen pakken hebben beide heren een duidelijke doel- en probleemstelling geformuleerd, om zodoende de wensen en eisen van de diverse partijen duidelijk in kaart te kunnen brengen. Uiteindelijk konden hieruit drie hoofdpijlers vastgesteld worden. Op die pijlers konden ontwerp en samenstelling van het geluidssysteem gebaseerd worden: de eisen vanuit Carré en ISO-Audio ten aanzien van het systeem, de suggesties en input van de Carré-mensen die er dagelijks mee werken op de vloer én input van mensen uit de praktijk (denk hierbij aan de tourende gezelschappen) en als derde pijler het beschikbare productaanbod vanuit L-Acoustics. "Op basis van al die input hebben we geprobeerd een totaalproduct samen te stellen dat zo goed mogelijk aansloot bij ieders geschetste wensen en eisen." Uitgangspunt was om nagenoeg geen concessies te doen aan de kwaliteit van het totaalsysteem, zodat de acceptatie ervan zeer breed gedragen zou worden. Paul van Baasbank heeft hierbij het technische ontwerp gemaakt; de kwaliteitsstandaard is in veel en goed overleg met Paul en Jeroen tussen de verschillende partijen hoog gehouden, waarbij maximale flexibiliteit voor de bespeler gewaarborgd is gebleven. In de aanloopperiode naar de verkoop toe konden Smits en van Baasbank veel extra praktijkervaring opdoen met het opgestelde geluidsonwerp: "In overleg met Hans Petter kregen we de kans om het complete systeem, met materialen uit onze verhuur, er gedurende drie maanden alvast in te hangen. Op deze manier hebben we met uiteenlopende shows en bespelers alvast extra ervaring met het systeem op kunnen doen. Dit is natuurlijk de ultieme mogelijkheid om de predicties naast de praktijksituatie te leggen en de vergelijking te kunnen maken. Het gaf ons de mogelijkheid om het systeem verder te fine-tunen en de ervaringen en feedback van de gebruikers ter harte te nemen. Dit konden we meenemen in de definitieve installatie. Op die manier hebben we gemeend een nog gedegener systeem te hebben kunnen inhangen." Van Baasbank en Smits kijken tevreden naar het resultaat van het project: "We willen niet alleen een mooi product, ook de omgang en communicatie met de tourende gezelschappen vinden we erg belangrijk. Het gaat om een totaalservice die we willen leveren: goed geluid en een fijne werkplek voor iedereen." Meer info: www.vanbaasbank.com en www.smitslightsound.nl

Alle speakers worden gemeten en getest in de werkplaats

werk ontworpen en geprogrammeerd. Om alle verschillende componenten binnen de installatie op één platform te kunnen bedienen heeft hij een server samengebouwd waarop een aantal virtuele computers draaien. Zo kun je de L-Acoustics manager, de Lake software en de Smaart software op één device bedienen. Syd heeft daarnaast de bewaking en monitoring van het systeem ontworpen. Als bijvoorbeeld één van de netwerkswitches uitvalt binnen het redundant netwerk, dan krijgen wij een mail binnen waar in staat dat de switch is uitgevallen. Zo wordt het hele systeem bewaakt."

JUISTE VOORBEREIDING

Toen daadwerkelijk met de installatie begonnen werd, besloot Ron Zevenhoven de werkzaamheden voor zijn discipline uit elkaar te trekken: "Door de complexiteit ben ik het systeem in onze werkplaats compleet in racken gaan bouwen. Al die racken zijn verbonden met glasvezel. De racken hebben we naast elkaar gezet en zijn we gaan bekabelen. We hebben korte

glasvezelkabeltjes tussen de racken gehangen en zijn het helemaal gaan programmeren zoals het in Carré zou gaan worden. Op de werkplaats heeft het complete systeem een maand proefgedraaid en hebben we alle mogelijke testen erop losgelaten. Hier in Carré stond vorig jaar zomer de vloer vier weken omhoog. Toen zijn hier de kabels getrokken, terwijl we in de werkplaats met de racken bezig waren. Als het dan helemaal geprogrammeerd is, dan hoeft het in principe alleen nog maar in de vrachtwagen en hier op locatie te worden neergezet, de infrastructuur die er al ligt erop aansluiten, de stekker in het stopcontact en draaien. We hadden vijf dagen de tijd om het daadwerkelijk te installeren hier." Ook bij Baker Street werd heel veel prefab gedaan, vertelt Henk Bakker: "Het programma hebben we vooraf geschreven. De rails en lieren zijn zo compleet mogelijk in delen naar binnen gebracht om snel en efficiënt te monteren en er zijn hele platforms gemaakt om de rail erin te kunnen hangen. Vervolgens zijn boven de lieren geplaatst en moest er eind van de week

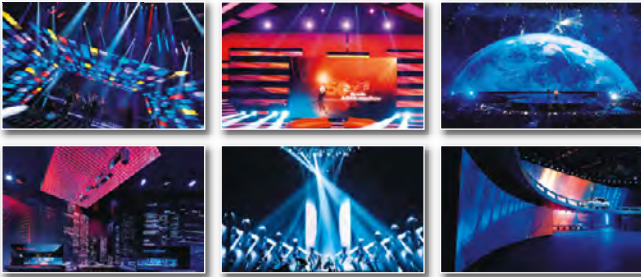

ONLINE VEILING

i.o.v. **CT CREATIVE TECHNOLOGY GmbH**
72622 Nürtingen (Duitsland)

High-quality Event Equipment

LED WALL "Barco" type i6, Mistrip "Barco", **Olite controller** "Barco", **lighting** "Arri", type 18, 18 Event BK MAN, EB 575 Event SIX, 5 Event BK MAN, Junior 650, A 16, Junior True Blue T1, T1, lenses, ballast, cables, **mini converter** "Blackmagic", lifts with cases "Chainmaster", winding machines "Posifan", equalizer, notebooks and flatscreens, **LEDs** "Doremi", **lightguide and tubes** "Versa", source +daylight PAR "Major", TourLED "Expolite", LCDs "Eye", **merger booster** "DMX", **dmx-booster** "MA", cases, dmx strobe 3000 "Atomic", **colour changer**, "MAC" 101, 350 entour, cases, cardboards, light/fog machines, active loudspeaker, Plasma TV, DVD player, TRUSS, "Selecon" pacific 575 msr, shutter "Wybron", tour hazer 2 "Smoke Factory", etc.

SLUITING: donderdag **4 DECEMBER**

Bezichtiging: donderdag 27 november van 9.00 tot 16.00 uur

www.TroostwijkAuctions.com

"Geen HOI. Geen deal."

Bert Kamp, mediamanager Rabobank

Een adverteerder die wil weten of hij het juiste bedrag betaalt voor z'n advertentie kijkt of een titel het HOI-keurmerk heeft. Dan zijn de oplagecijfers gecontroleerd en zijn de advertentietarieven daarop gebaseerd. PS Deze titel heeft het HOI-keurmerk.

HOI. De Harde Cijfers. www.hoi-online.nl

THIRTY YEARS
OF THINKING
INSIDE THE
BOX

Sound and Light
Import

030-666 47 45 - info@soundandlight.nl

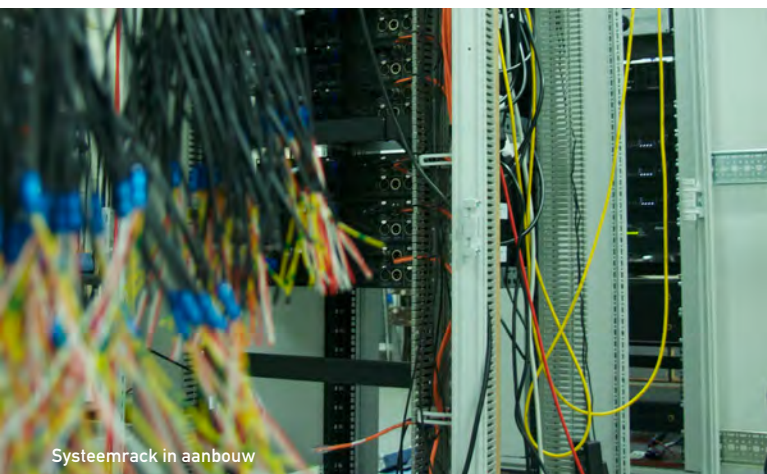
Klemmenstrook

Achteraanzicht versterkerrack

MONTAGE EN INSTALLATIE – LUKK VAN DE JAGT/AUDIOFLEX

Jongeling Luuk van de Jagt is ooit als stagiair bij ISO-Audio terechtgekomen en startte als ZZP-er toen hij voor een schoolopdracht een fictief bedrijf moest beginnen. "Ron zei me toen dat ik me gewoon écht moest gaan inschrijven bij de Kamer van Koophandel. Dat heb ik toen gedaan en onder de naam Audioflex ben ik nu dus aan het werk", legt hij uit, terwijl hij naast één van zijn creaties – een keurig volgebouwd rack – bovenin Carré staat. "Het werk is voor mij in dit project in de werkplaats begonnen", vertelt hij. "Daar zijn de eerste tekeningen gemaakt en vandaar uit werden de racken samengesteld. Die heb ik vervolgens samengebouwd, tot aan de klemmenstroken toe. Dat geheel werd vervolgens helemaal getest, tot aan de klemmen. Hier op locatie worden dan de kabels verder getrokken en op de klemmen aangesloten. Je weet dan al dat je rack werkt en dan hoef je eigenlijk alleen nog maar de rest van de verbindingen te testen." Van de Jagt is er trots op dat hij aan dit project mocht meewerken: "Het is bovendien ook een heel mooi leertraject geweest. Het is overigens soepel verlopen, mede door de ervaring die ik heb opgedaan in eerdere projecten voor ISO-Audio. Daar is een soort standaard uit ontstaan van hoe je zo'n project aangaat. Eerst een tekening, dan de racken voorbereiden in de werkplaats, ze vervolgens plaatsen, afmonteren en testen op locatie...het is een soort routine. Maar het is natuurlijk wel een pareltje tussen al die projecten." Meer info: www.audioflex.nl

Systeemrack in aanbouw

INTEGRATIE UTP EN DMX – FRANK DE VOS/DE VOS TECHNICAL SOLUTIONS

Frank de Vos heeft zich onder andere beziggehouden met de integratie van DMX en UTP bij Carré. Carré had een bestaand DMX-netwerk. Dat is nu zo geïntegreerd dat DMX en UTP samengaan over één systeem, zodat men nu niet meer gebonden is aan enkel UTP óf DMX. "Iedereen die binnenkomt kan deze infrastructuur gebruiken, dat wordt centraal gepatch", legt De Vos uit. "De infrastructuur is zo dat het allemaal aaneengesloten is. Je hoeft dus niet nog een patch te maken, in principe is het gewoon plug-and-play." Frank de Vos heeft ook de kabels onder de vloer getrokken bij Carré en wist dus exact wat er allemaal binnenkomt. "Vervolgens heb ik een groot deel van het systeem op de zaak werkplaats voorbereid", vertelt hij. "Daarna hebben we het volledige systeem getest. We hebben alle mogelijke fouten geprobeerd te genereren in deze testopstelling. Stekkers lostrekken, apparaten uitschakelen, elke situatie is nagebootst. Op het moment dat je dan hier aankomt, weet je dat het plug-and-play is." Meer info: www.dvts.nl

INSTALLATIE GLASVEZEL – WILL HOOGERVORST ELEKTRONICA

Bij de ontwikkelingen in Carré is voortdurend in genschouwen genomen dat men ook de bezøkende mensen heel erg ten dienste moest zijn. In 2004 is daar een start mee gemaakt, met bijvoorbeeld triaxbekabeling voor tv-opnames. "Als ze nu de mixer van Carré gebruiken, dan hebben ze ook de mogelijkheid om de MADI-output naar de wagen te sturen. Op het moment dat je dus je microfoon op het toneel aansluit, heb je 'm hier digitaal voor eventuele mediatoepassingen zoals radio en tv. Daar heb je een specialist voor nodig en dat is Will Hoogervorst voor de glasvezel", zo introduceert Ron Zevenhoven de glasvezelspecialist. Hoogervorst zelf, wijzend op 'zijn' kast in de kelder van Carré: "Ook ik heb me hier beziggehouden met bekabeling, maar mijn specialisme ligt meer op het gebied van glasvezel- en video/broadcast. Wat je hier ziet is een voorbeeld van broadcastbekabeling dat het heel makkelijk maakt om de camera's aan te sluiten als er tv-opnames zijn. Deze kast zit tegen de buitenkant van het gebouw, hierachter staan de televisiewagens altijd. Die kunnen ze heel makkelijk op deze kast aansluiten. Van hieruit loopt dan de bekabeling het gebouw in, naar onder andere de verschillende cameraposities." "Iets anders dat ik hier heb gedaan is het glasvezel", legt Hoogervorst uit: "Het digitale audiosysteem vergt nogal wat bandbreedte en betrouwbaarheid, dus de backbones hebben we allemaal op glasvezel uitgevoerd van het type OM3. Om een redundant netwerk te maken, zijn alle verbindingen dubbel uitgevoerd tussen de locaties." Hoogervorst heeft ook bijgedragen aan een videosysteem voor Carré. "In bijna ieder theater is een video-meekijksysteem, zodat de technici een overzicht hebben van wat er op het podium gebeurt. De beeldkwaliteit is daar niet zo belangrijk bij, maar wat ze we zeker niet willen is vertraging in de weergave. Dat is tegenwoordig een moeilijk gegeven, omdat in alle camera's en beeldschermen een processor zit voor beeldbewerking en dat zorgt voor vertraging. Iedere keer weer is het een zoektocht naar een betaalbaar systeem dat niet meer dan veertig milliseconden vertraging heeft. Hier is dat nu een camera van Panasonic geworden." Bij Carré bestond bovendien een extra wens op dit gebied. "Ze wilden er ook nog opnames mee kunnen maken voor archiefdoeleinden. Dat vraagt natuurlijk wél om een goede beeldkwaliteit en daarom is voor een iets duurdere camera gekozen. Het camera-sigitaal gaat in HD-SDI naar de studio, daar gaat het via een converter een Mac Mini in, waar het digitaal wordt opgenomen. Daarnaast zit er ook een converter op die het omzet naar composiet-video en dat gaat weer het normale overzichtbeeldsysteem op." Meer info: www.whe-av.nl

ook nog even een tijdelijke keuring doorheen. Inmiddels is het definitief gekeurd. Na een week intensief samenwerken was het eerste concert van Skunk Anansie over het complete systeem. Zij waren erg enthousiast."

EÉN DRUK OP DE KNOP TEST

"Daarna is er een besloten concert georganiseerd door Mojo, met de band 'Smalltown Nobodies', die bestaat uit mensen die voor Mojo werken", vertelt Hans Petter. "Mojo wilde namelijk zeker weten dat het systeem rockproof was. Binnen twee weken werd dat concert toen geregeld. Voor de pauze speelden ze een akoestische set op het voortoneel en na de pauze op het toneel een volledig versterkte set." Hierbij werd tijdens de voorstelling een switch gemaakt van voortoneel naar toneel in een kleine twintig minuten, waarbij alle schakels in elkaar moeten vallen. Op de vraag of dit dan de ultieme installatie is, reageert het drietal eenduidig. "Voor hier is dat het absoluut", vindt Petter. Volgens Bakker zit dat 'm in de flexibiliteit en in het feit dat het tot in de puntjes perfect is: "En dat maakt trots en tevreden. Als je dit samen met echte topbedrijven mag maken in hét theater van Nederland, wat wil je dan nog meer?" ■

THEATER DE STOEP

OP DE TOEKOMST VOORBEREID

In Spijkenisse is Theater de Stoep officieel geopend. Het gebouw, met een omvang van 5.800 m², heeft door de plaatsing van de verschillende bouwvolumes de vorm van een bloem met een grote kolomvrije centrale foyer als hart. Martijn Scholtens (dts-2.com) e.a.

Binnen huisvest het een klein theater van 200 stoelen, een groot theater van 650 stoelen, verschillende onderling verbonden foyers, een grand café, een restaurant, een artiestenfoyer, een Vipruimte, kleedkamers, multifunctionele ruimtes en kantoren. De zalen zijn zo geïmponeerd, dat de bezoeker er vanaf de foyer op vloeiende wijze naar toe wordt geleid. Het theatercafé aan de kant van het water kan worden gezien als de derde zaal, omdat het is vormgegeven als een amfitheater. Het gebouw is ontworpen door UNStudio,

in samenwerking met Arup. Voor de realisatie is 25,9 miljoen euro beschikbaar gesteld. Met de bouw is eind 2012 gestart.

ONTWERP

Spijkenisse investeert momenteel in een uptempo de attractiviteit en aantrekkingskracht van de stad. Er is ingezet op een aantal speerpunten, onder meer het doorbreken van de eenzijdige woningvoorraad, het op peil brengen van de centrumvoorzieningen en het verbeteren van de culturele

THEATERMECHANISCHE INSTALLATIE (DOOR DTS²)**Constructies**

Grote zaal: 2 zaalbruggen en 2 zijzaalbruggen met leuningwerk
Kleine zaal: portaal-, zij- en achterbruggen. Fundatiebalken

Hijnsinstallaties

Grote zaal: 63 elektrische decortrekken à 500 kg, 2 zijtrekken, 2 punttrekken, beweegbare manteaus, vaste portaalbruggen, beweegbare portaalbrug, sluiertrek, voordeekinstallatie Grieks en Wagner, rollenzolder, diverse verrijdbare kettingtakels d.m.v. verrijdbare traversen, 6 prosceniumtakels met loopwagens, 2 beweegbare zaalplafonds d.m.v. elektrische lieren.

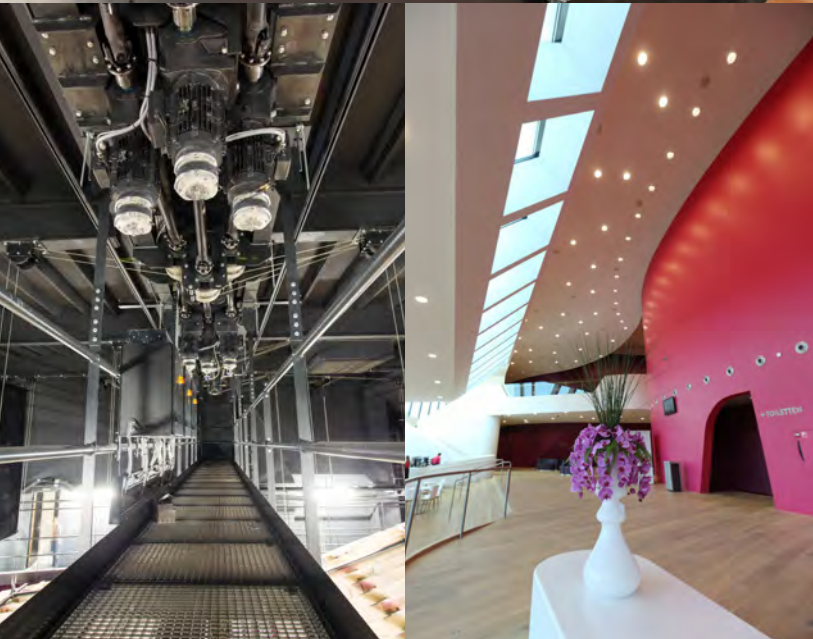
Kleine zaal: 12 stuks elektrische steekaslieren

Hefinstallaties

Beweegbare orkestbalkvloer met zeven stoelenwagens

Besturing

Voor zowel de grote als kleine zaal levering en installatie van de High end Intecon PRO besturing van BBH systems

infrastructuur. De bouw van het theater maakt deel uit van dit speerpuntenbeleid. Het nieuwe theater kan worden bestempeld als een icoon van de stad en gaat een forse bijdrage leveren aan de vitaliteit van Spijkenisse. Het ontwerp van het theater is gemaakt door UNStudio, naar aanleiding van een prijsvraag in 2008. Het gebouw wordt aan de buitenzijde gekenmerkt door vloeiende, maar ook strakke lijnen en is op een zorgvuldige wijze ingepast in de omgeving. De golvende gevel loopt naadloos door in het dak en is bekleed met wit aluminium, dat gedeeltelijk is geperforeerd. Uit de perforaties schijnt 's avonds paars licht, dat verwijst naar de kleur van de zalen. Het ontwerp reageert met zijn vloeiende vorm op de unieke en historische locatie aan het water, met het uitzicht op de molen 'Nooitgedacht'.

Om het publiek zo dicht mogelijk bij het podium te krijgen en een intieme sfeer te scheppen, heeft de architect de zalen compact gehouden. De vierkante meters die hij zo bespaarde, heeft hij toegevoegd aan de foyer: een indrukwekkend hoge ruimte, met een kolomvrije overspanning van liefst veertig meter, een zee van zonlicht en overal flaneerbalkons en doorzichten.

ZALEN

Theater de Stoep heeft een grote en kleine zaal die in de foyer met elk hun eigen kleur direct herkenbaar zijn. De grote zaal wordt aangeduid met 'klassiek paars' en is een theaterzaal met 650 zitplaatsen. Om mensen zo dicht mogelijk bij het podium te brengen, is de zaal zo breed mogelijk gemaakt. Om die reden is de zaal relatief ondiep en heeft deze een groot balkon gekregen. De zaal is geschikt voor allerlei type voorstellingen zoals toneel, musical, symfonische muziek, opera, dans, cabaret en kindervoorstellingen. Met volledig instelbare plafonddelen kan de akoestiek van de zaal voor allerlei typen voorstellingen geoptimaliseerd worden. De kleine zaal is

akoestisch volledig gescheiden van de grote zaal en heeft aan de buitenzijde een roze kleur gekregen. De kleine zaal heeft een tribune met 200 zitplaatsen die ook volledig weggeschoven kan worden. De zaal is zodoende ook geschikt voor popconcerten, optredens van dj's, recepties, enzovoorts.

REALISATIE

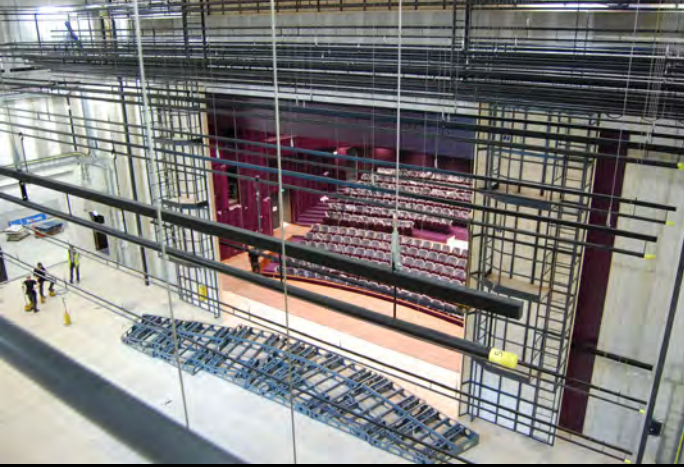
Voor de realisatie van Theater de Stoep stelde de gemeenteraad van Spijkenisse in 2004 een budget van 25.9 miljoen euro vast. "De plannen voor nieuwbouw van het theater dateren uit 2002", vertelt hoofd techniek Marcel Veltman van Theater de Stoep, waar in totaal zes technici werken. "Het oude theater moest wijken voor de centrumvernieuwing. Er is toen op het industrieterrein een fabriekshal neergezet die als tijdelijk theater diende. De bedoeling was dat we daar maximaal vier jaar zouden zitten. Uiteindelijk is het negen jaar geworden." Voor het ontwerp van het nieuwe theater heeft de gemeente een aanbesteding gedaan. Uit vijf geselecteerde architecten won UNStudio de aanbesteding, terwijl voor de toneeltechnische installatie PB|Theateradviseurs werd aangetrokken. Zij hebben geadviseerd ten aanzien van de logistiek, zaalontwerp, theaterstoelen en publiekvoorzieningen. Verder heeft dit bureau het ontwerp gemaakt voor het toneel en zijtonelen, toneelhijs- en hefinstallaties, rollenzolder en lierenkamer, toneelverlichtingsinstallatie, toneelstoffering en AV installatie en de bijbehorende aanbesteding verzorgd volgens het PvE (programma van

eisen). "Daar hebben we wel invloed op gehad, met name op de techniek. Uiteraard krijg je nooit wat je wilt hebben, want de markt bepaalt wat je gaat krijgen. Je mag bij een aanbesteding niet zeggen: 'ik wil dat merk geluidsinstallatie'. Je mag alleen maar omschrijven aan welke eisen het moet voldoen. Maar we hebben grotendeels gekregen wat we hebben wilden volgens de laatste stand der techniek. Het PvE is al in 2002 opgesteld. Toen praatte men nog over cassettedecks. Er zijn in de loop der jaren zo'n zeven updates geweest", aldus Veltman.

THEATERMECHANISCHE INSTALLATIE

De complete toneelhijs- en hefinstallaties incl. rollenzolder en orkestbak en de lieren zijn gebouwd door DTS². Theatermechanica is qua aanbesteding het grootste bedrag. "Je praat dan over een bedrag van rond de 2 miljoen euro. We wilden absoluut een SIL 3 besturing van de installatie. Dat is het hoogste veiligheidsniveau wat je kunt krijgen in theaterland. SIL staat voor Safety Integrity Level. Met dit type installatie mag je namelijk bewegen met de last boven personen. Verder hebben we gekozen voor een volledig dekkende trekkenwand boven het podium. Om de 20 centimeter, hangt er een trek. In totaal hangen er 63 trekken waarmee we alle soorten voorstellingen kunnen draaien. We wilden ons niet laten beperken door een tekort aan trekken." De trekken zijn volledig computergestuurd en kunnen maximaal 500 kg. trekken. Daarnaast zijn er nog twee punttrekken, twee zijtrekken, een voordooctrek,

DE BIJDRAGE VAN SHOWTEX

ShowTex zorgde voor de volledige afstopping en bijhorende ophangsystemen voor zowel de grote als de kleine zaal.

Het prestigieuze Wagner-voordeel in de grote zaal is op maat gemaakt in donkerpaars mohairfluweel en is verlengd met zwart Suez katoen. Dankzij het zware ShowTrack railsysteem van ShowTex gaat het doek in één vlotte beweging en geheel geruisloos open en dicht.

Alle poten, friezen en fonddoeken bestaan uit nachtblauw katoenfluweel met vlakke pool en subtiele satijnglans. Het zijzwart in Molton is dankzij het veelzijdige ShowPipe railsysteem van ShowTex makkelijk te positioneren. Een horizontaaldoek in Filled Cloth zorgt voor een mooie weerkaatsing van het licht, is bijzonder soepel en daardoor kreukbestendiger dan andere cyclo's. Daarnaast installeerde ShowTex een gaasdoek in Gobelintulle, het nodige zijzwart in Molton en een Off-White retroprojectiescherm in truss. ShowTex maakte tevens doekenkarren op maat om backstage de vele grote doeken veilig te kunnen vervoeren.

Dancecarpet zorgt voor een flexibele dansvloer op het podium en is tweezijdig bruikbaar. Dankzij de handige EasyRoller DanceFloor Cart van ShowTex is de dansvinyl arbo-verantwoord, snel en eenvoudig op en af te rollen en compact op te bergen.

Boven het publiek hangen akoestische gordijnen in zware Wool Serge Panne wol aan een Showpipe ophangstelsel om de akoestiek in de Grote Zaal verder te optimaliseren. Deze kunnen tevens worden opgeborgen in gepersonaliseerde kasten in SoundVelours.

De kleine zaal kreeg een zwarte afstopping in Wool Serge Panne, een horizontaaldoek in Filled Cloth, een Travelscreen projectiescherm en op maat gebogen ShowPipe rails. Ook hier zorgt de combinatie van DanceCarpet en EasyRoller DanceFloor Cart van ShowTex voor een duurzame en flexibele vloerbekleding.

een sluiertrek, een portaal trek en twee kettingtakels die ook computergestuurd bediend kunnen worden. In de kleine zaal hangen twaalf trommeltrekken van DTS², die ieder 300 kg. kunnen trekken. "We hebben de installatie zo uitgekozen dat de bedieningsconsole van de trekkenwand in de kleine zaal als back-up kan fungeren voor de grote zaal." Bijzonder is ook het daglicht op het toneel, de foyer en alle werkruimten van het personeel. Overdag kan in de zaal, de toneeltoeren en aangrenzende werkplaats worden gewerkt met daglicht. Tijdens de voorstellingen worden de ramen geblindeerd met rolluiken. Voor het laden en lossen beschikt het theater over een grote laad- en losruimte waar met gemak twee trailers en een bakwagen in kunnen staan. Aan de zijkant van het theater zit een enorme schuifdeur waar de vrachtwagens naar binnen kunnen.

GELUID

Wat betreft het geluid klinkt de zaal als een klok. Als een van de eersten in

Europa beschikt Theater de Stoep over de nieuwste geluidsinstallatie van D&B Audiotechniek, de Y8 speakers gevoed door D80 versterkers. "In eerste instantie hadden we gekozen voor de T-serie, maar toen we hoorden dat er een nieuwe serie zou uitkomen die qua kwaliteit en geluid weer net beter was dan de T-serie, zijn we daar voor gegaan." De geluidsinstallatie in de grote zaal is gevlogen. Er hangen drie banaantjes voor de toneelopening: een in het midden, een links en een rechts, voorzien van top en midden speakers. Links en rechts van het podium staan de subs opgesteld die nu nog op de grond staan, maar straks ook gevlogen zullen worden. Daarnaast zijn er nog vier infill speakers (D&B E4) aan de voorrand aangebracht. De installatie wordt aangestuurd door een mengtafel van Midas Pro 2. "We hebben drie digitale mengtafels: een soundcraft S1 Expression, een Midas Pro2 en een Digidesign Venue SC48 en twee analoge mengtafels, van Yamaha en Soundcraft. Midden achterin de zaal

standaardisatie
 advies
 ontwerp
 ontwikkeling
 innovatie
 ICT
 kwaliteit
 industrie
 creatief team
 onderhoud
 service
 merkonafhankelijk
 visie
 techniek
 van advies tot realisatie
 installatie

Wil jij ook meewerken aan onze projecten? Kijk op iso-audio.nl

Maatwerk in entertainment...

[BAKER STREET]
 entertainment engineering

Technisch projectmanagement
 Technische producten
 HF-techniek
 Specials & Inventions
 Creatieve oplossingen
 Maatwerk van heel groot tot heel klein
 Ad hoc projecten en producten
 Voor eenmalig of permanent gebruik

[INVENTIONS]

[SPECIALS]

[OUT OF THE BOX]

[BAKER STREET]
 entertainment engineering

[MANAGEMENT] [TECHNIK] [PRODUCTIES]

J. van Renessestraat 35 3641 KM Mijdrecht T +31 297 250592
 info@baker-street.nl www.baker-street.nl

...op elke schaal

Kijk voor een overzicht van onze projecten op www.baker-street.nl

Deze box is ook in flightcase uitvoering leverbaar

Controllux Felicitteert Doornroosje

Controllux felicitteert Doornroosje met hun nieuwe poppodium in Nijmegen waarvoor Controllux een complete lichtinstallatie, dimmers en bekabeling heeft mogen leveren.

Controllux B.V.
 Tankval 5, 2408 ZC
 Alphen aan den Rijn

Tel. : +31 (0)88 444 6 444
 E-mail : info@controllux.nl
www.controllux.com

DE LICHTINSTALLATIE (CONTRALLUX)

- 10 stuks ADB HPZ215D Niethammer 2kW Zoom-profiel schijnwerpers
- 18 stuks ADB HPZ215X Niethammer 2kW Zoom-profiel schijnwerpers
- 18 stuks ADB HPZ211X Niethammer 2kW Zoom-profiel schijnwerpers
- 58 stuks ADB HPZ115D Niethammer 1kW Zoom-profiel schijnwerpers
- 32 stuks ADB C203 2kW Prism Convex schijnwerpers
- 20 stuks ADB C103 1kW Prism Convex schijnwerpers
- 42 stuks DTS Par64 1kW schijnwerpers op een TSB slidebar
- 18 stuks DTS Par64 1kW schijnwerpers los
- 10 stuks ADB ACP1004C 4-voudige horizonarmatuur 1kW
- 6 stuks ADB ACP1002H horizonarmatuur 1kW
- 10 stuks Robe Robin LEDWash600 schijnwerpers
- 2 stuks Robert Juliat Victor volgspot 1800w
- 1 set bekabeling en meatracks plus flightcases
- 13.500 stuks op maat gesneden LEE kleuren filters
- 2 stuks RVE lichtcomputers
- 1 stuks MA2 ultralight
- 2 stuks ADB Twin Tech dimmer kasten met 253 dimmers voor de grote zaal

is een regiecabine en midden in de zaal een geluidseiland dat goed bereikbaar is voor flightcases met vloergoten naar toneel Links en Rechts. Het geluid in de kleine zaal is ook van D&B. Daar hangen 4 x D&B MAX 12". Daarbij geldt een keuze uit drie mengtafels: een Soundcraft GB2 analoog en twee digitale mengtafels, de Midas Pro2 en de Soundcraft S1 Expression 1." Om het gevarieerde aanbod te kunnen accommoderen moesten de zalen veelzijdige akoestische eigenschappen krijgen. De nieuwste ontwikkelingen op het gebied van softwaregestuurde akoestiek maken het mogelijk om de geluidskwaliteit in de verschillende zalen precies af te stellen en te optimaliseren. In de grote zaal zijn de plafonddraaers in hoogte te stellen en onder een hoek te plaatsen om zo tot een voor iedere voorstelling optimale akoestiek te komen. "Bij een klassiek concert bijvoorbeeld trekken we de plafonddraaers helemaal op, zodat je een goede nagalm krijgt. Terwijl bij toneel of elektronisch versterkte muziek de plafonddraaers naar beneden staan. Daarbij hebben we boven de plafonddraaers nog akoestische doeken hangen om de ruimte daarboven te dempen. Verder zijn de wanden van de zaal bekleed met akoestische panelen. In de praktijk werkt het systeem goed."

LICHT

Veel van de spots die in het theater hangen, komen uit het oude theater. Het aantal is aangevuld met hetzelfde type lampen. Het zijn voornamelijk spots van Niethammer ENI Zoom en spots van ADB. Het merendeel van de oude verlichting hangt in de kleine zaal. "Terwijl we voor de grote zaal nieuwe spots hebben aangeschaft. Ook hebben we de dimmers uit het oude theater meegenomen. Die staan in de kleine zaal en waren redelijk nieuw. In de grote zaal hebben we nieuwe dimmers, ook van

ADB. Als lichttafels hebben we twee grand MA2 Ultralight + Faderwing. Dit zijn vrij grote tafels. We hebben ook nog een compacte tafel - de Hydra Sky II - voor kleinere voorstellingen. Een lichttafel die gemakkelijk te programmeren is en bij de reizende technici erg in trek is. Maar er zijn ook gezelschappen die hun eigen licht- en geluidstafel meenemen. Deze kunnen ze inpluggen op het analoge of digitale Ethernet/DMX systeem. Er zijn echter gezelschappen die liever hun eigen kabel trekken. Daar hebben we ook in voorzien." Rondom het toneel liggen overal kabelgoten, losse deksels met uitsparingen die zowel links- als rechtsom naar de licht- en geluidplaatsen leiden.

"Voor de horizonbatterij hebben we gekozen voor een 10 x 1 kW 4 cell van ADB, waarmee we vier kleuren horizon kunnen maken. We hebben lang zitten twijfelen of we niet voor LED zouden moeten gaan. Toen we de keuze moesten maken, bleek dat LED horizon nog niet voldoende ontwikkeld was om het in te zetten. Met name als je het gaat combineren met halogeenverlichting bleek het lastig om de juiste kleuren te krijgen. Voor de verlichting in het gebouw zelf hebben we het Dali systeem geïnstalleerd. We hebben overal touchscreens hangen waarmee je de verlichting kunt bedienen. Het voordeel van Dali is dat je gemakkelijk presets kunt maken om bijvoorbeeld voor de foyer een bepaalde sfeer te kunnen creëren. Bovendien is heel veel licht in het gebouw sensor-gestuurd. Zodra men de gang of een ruimte betreedt, gaat het licht automatisch aan. We draaien nu een paar maanden met het theater. Hier en daar zitten er nog kinderziektes in of moeten zaken nog aangepast worden. Maar tot nu toe draait het theater en alle techniek naar tevredenheid", besluit Veltman. ■

HET NIEUWE DOORNROOSJE SUPER-DE-LUXE

In Nijmegen zijn begin oktober de deuren van het nieuwe Doornroosje geopend. In de Waalstad verrees het afgelopen jaar een moderne poptempel, waarin de sfeer van het oude Doornroosje zoveel mogelijk benaderd moest worden. AV & Entertainment Magazine sprak er met Robbie van Reen (coördinator licht van Doornroosje) en Gerrit Schottert (Controllux, dat tekende voor het licht en de technische installatie): “Trots is het enige juiste woord.” Marcel Krijgsman, www.marcelkrijgsman.nl

Wie het oude pand van Doornroosje kent, weet dat verhuizen geen overbodige luxe was voor het Nijmeegse poppodium. Romantici en sentimentele Nijmegenaren treuren om wat werd achtergelaten op de oude locatie, maar wie ziet wat er voor in de plaats is gekomen, zal snel weer goed gemutst zijn. Het voortraject is langshepend geweest. Twee decennia geleden werd al gepraat over een mogelijke verhuizing. Maar wat was dan een geschikt pand? En als er nieuwbouw zou komen, waar moest dat dan gebeuren? Toen uiteindelijk een klap op het plan werd gegeven – nieuwbouw op het Stationsplein, twee zalen voor Doornroosje en daarbovenop een kleine 350

studentenwoningen – is het snel gegaan. Na zo’n 1,5 jaar bouwen is Doornroosje ontwaakt op een nieuwe plek.

LED OF CONVENTIONEEL?

Robbie van Reen, coördinator licht, werkte al jaren als vrijwilliger bij Doornroosje voor hij begin 2009 in vaste dienst trad. In zijn huidige functie was het aan hem om stevig na te denken over de lichtplannen voor het nieuwe Doornroosje. “Ik ben goed gaan nadenken over hoe het plaatje ingevuld moet gaan worden. Ben lampen, merken en leveranciers gaan vergelijken en ben uiteindelijk op Robe uitgekomen. Controllux is altijd al wel

MATERIAALLIJST GROTE ZAAL:

MOVINGHEADS:

- 16 Robe Robin MMX Spot
- 12 Robe Robin MMX WashBeam
- 14 Robe Robin 800 LEDWash
- 6 Robe Robin 300 LEDWash

SCHIJNWERPERS:

- 8 Robert Juliat 329 HPC
- 16 Niethammer HPZ211 D
- 8 Sixbar met James Thomas Par64
- 4 ACL set met James Thomas Par64

DIMMERS:

- 7 MA Dimmer 12x 2.3 kW
- 1 ELC DT229 + ELC DMXLAN node8gb

EFFECTEN

- 2 MDG hazer Atmosphere high output met APS.
- 2 JEM ZR44 Hi Mass DMX Rookmachine 1800W
- 8 Martin Atomic 3000 DMX Stroboscoop
- 3 Kupo DF-500 - Digi Fan
- 10 Elation - SixPar 200IP; 6-in1 LED IIP65 Par 12x12W

CONTROLLERS:

- 1 MA Combitafel GrandMA 2 Light
- 1 High End Road Hog 4

RIGGING:

- 84mtr. Prolyte H40R
- 2 Prolyte PROTRAC 12mtr.
- 14 Prolyft AETOS 1000kg, DC D8+, 4m/min, 11mtr lift
- 4 Prolyft AETOS 500kg, DC D8+, 4m/min, 11mtr lift
- 1 Verlinde 8ch + 12ch controller + 32 channels radio remote

leverancier geweest bij Doornroosje, maar het is zeker niet zo dat we automatisch bij hen zijn uitgekomen. Alles en iedereen is langs de meetlat gehouden, dat is allemaal via een aanbesteding gebeurd. Ik ben vooral gaan zoeken naar wat zou passen bij onze zalen en onze uitstraling. Je mag alles vanaf 'nul' bedenken." De eerste beslissing die moest worden genomen, of voor LED of conventioneel licht gegaan zou worden, duurde al even. "Het achterlicht bij bandjes zou ik allemaal met LED kunnen doen, maar dat is gewoon niet echt des Doornroosjes. Een punkbandje moet zweten op de rug en een bak conventioneel licht in het gezicht hebben. Het was toen vrij snel duidelijk: er komen dimmers in en er komen parren in. LED heeft ook nog altijd een andere emotie, die voor mij niet past bij Doornroosje."

PUZZEL

Van Reen keek vervolgens naar wat er qua frontlicht gedaan zou kunnen worden. "Ik heb daarvoor niet alleen bij Controllux gekeken, want er zijn meer aanbieders die dat mooi kunnen doen. Ik ben naar demo's geweest en ben in verschillende zalen

wezen kijken. Bijvoorbeeld als ik wilde zien wat een bepaalde lamp deed op vijftien meter afstand, want zo ver hangt het frontlicht hier van de band af. Zo heb ik alles vergeleken en heb ik de puzzel langzaam maar zeker ingevuld." Van Reen ging vervolgens op zoek naar waar hij eventueel nog LED zou kunnen toepassen: "Het is namelijk wel een mooie techniek. Ik kwam er snel achter dat het qua frontlicht en achterlicht niet het conventionele licht kon vervangen, maar dat het in de kleine zaal met alle Robe DLX-en en DLF-en echt heel gaaf is."

GOED BUDGET

Gerrit Schottert, die vanuit Controllux bij het hele traject betrokken was, klinkt instemmend. "Je hebt er ook een aantal Washes voor hangen, LEDWashes 600 en 800. Die kun je gebruiken voor het inkleuren van je front, dat werkt uitstekend." Op technisch gebied zijn in het nieuwe Doornroosje absoluut geen concessies gedaan, weet Schottert ook: "Nadat besloten was wel of niet voor LED te kiezen, is er echt voor gekozen om voor kwaliteit te gaan. Mooi voorbeeld: Robbie is de laatste in Nederland die een

The SSL L300: compact, no compromise

**AUDIO ELECTRONICS
MATTIJSEN**

f AEM.livesound | T: 020-69890480 | www.aem.nl

Solid State Logic

Advanced Live Production Systems

Pro-audio, Video en Licht
Systemen en infrastructuur

www.dvts.nl
info@dvts.nl
06 524 60 143

Technisch ontwerp en advies
Installatie
Onderhoud en Service

Ontwerp & installatie van:

- Audiovisuele systemen
- Communicatie systemen
- Broadcast installaties

www.whe-av.nl info@whe-av.nl 0297-524794

BETER INZICHT MEER CONTROLE

KRACHTIGE VERHUUR SOFTWARE

inspHire verhuursoftware levert een krachtige en efficiënte oplossing om uw winst te maximaliseren en uw bedrijf naar een nieuwe hoogte te brengen.

Meer dan 1.000 bedrijven, in de hele verhuurbranche, werken en vertrouwen iedere dag op inspHire. Bel ons vandaag nog voor meer informatie.

Tel +31 (0)30 291 9860
Web www.inspHire.nl
Email hallo@inspHire.nl

festvak

Antwerpen
26 & 27
november

MATERIAALLIJST KLEINE ZAAL:

MOVINGHEADS:

- 14 Robe Robin DLX Spot
- 8 Robe Robin DLF Wash
- 8 Robe Robin 600 LEDWash
- 6 Robe Robin Actor 3

SCHIJNWERPERS:

- 4 Robert Juliat 310 HPC
- 8 Niethammer HPZ112 D
- 3 Sixbar met James Thomas Par64
- 6 Fourbar met James Thomas Par64
- 3 ACL set met James Thomas Par64

DIMMERS:

- 6 MA Dimmer 12x 2.3 kW
- 1 ELC DT229 + ELC DMXLAN node8gb

EFFECTEN

- 1 MDG hazer Atmosphere high output met APS.
- 2 JEM ZR44 Hi Mass DMX Rookmachine 1800W
- 2 Martin Atomic 3000 DMX Stroboscoop
- 1 Kupo DF-500 - Digi Fan
- 10 Elation - SixPar 200IP, 6-in1 LED IIP65 Par 12x12W

CONTROLLER:

- 1 Avolites Pearl Expert Pro incl. Touch Wing

RIGGING:

- 40mtr. Prolyte H30V
- 1 Prolyte PROTRAC 8mtr.
- 12 Prolift AETOS 1000kg, DC D8+, 4m/min, 9mtr lift
- 2 Prolift AETOS 500kg, DC D8+, 4m/min, 9mtr lift
- 1 Verlinde 12ch controller + 32 channels radio remote

zending James Thomas parren heeft gehad. Die zijn nu failliet. Niet omdat het een slecht product is, in tegendeel zelfs. Maar die parren kosten in verhouding drie keer zoveel als andere parren." Dat betekent overigens niet dat er bij Doornroosje met geld is gesmeten. "Maar er was absoluut de luxe van een goed budget", vertelt Schottert. "Daarom heb ik altijd gezegd dat Robbie steeds moest zeggen wat hij wilde. Eindelijk waren er mogelijkheden, maak er dan ook gebruik van en ga voor de kwaliteit die je wilt. Je moet er namelijk nog jarenlang mee werken. Aannemers, installateurs en schilders verlaten op een gegeven moment je pand, maar wij blijven nog jarenlang aan elkaar verbonden. De band tussen Doornroosje en Controllux was altijd goed en die moet ook na zo'n klus goed blijven. Je moet als Doornroosje dan wel doen waar je zelf een goed gevoel bij hebt. Dat hoeft dan niet eens per definitie bij ons te zijn – liefst wel natuurlijk – maar dat is écht belangrijk. We hebben hier steeds open eerlijk kunnen communiceren. Wat vind je goed en wat niet?"

ROBE

Zoals gezegd kwam Robbie van Reen voor het licht uiteindelijk uit bij Robe: "Die keuze heb ik gemaakt op basis van de samen-

stelling van het pakket. Alle aanbieders, waarvan Controllux er dus één was, hebben uiteindelijk Robe aangeboden." Schottert vult aan: "Robe is prettig qua servicevriendelijkheid, maar ook omdat ze een heel breed pakket hebben. Dat zorgt er voor dat onder de vlag van Robe voor elk probleem wel een oplossing te vinden is. Dat mis je nog wel eens bij andere merken." Het ging voor Controllux overigens niet alleen om het leveren van (bewegend) licht, maar bijvoorbeeld ook om zaken als takels, trussen, stagedecks en barriers. "Ook dat hebben wij geleverd", legt Schottert uit. "We zijn daarvoor samen naar de fabriek van Prolyte geweest. Niet alleen om de spullen te tonen, maar ook om te laten zien welke mensen achter het product zitten."

WEEMOED

Bij Doornroosje is het in het nieuwe pand voor het eerst dat de medewerkers te maken krijgen met zaken als trussen en takels. Van Reen: "Daar hadden we in het oude pand nog nooit gehoord. Takels waren niet nodig, je ging de ladder op en verving je lamp." Wat dat betreft wordt het werk er voor de technici wel anders op. "Opeens hebben we loopbruggen, trussen en takels. Dan moet je wel even iemand laten komen die alle vrijwilligers bijschoolt. Er is zó veel meer mogelijk. Sommige

een krachtige tool hoeft niet ingewikkeld te zijn

RENTMAN.NL

totaaloplossing voor efficiënt en overzichtelijk beheer van verhuur en AV-producties

FUJIFILM

we share a passion for tape storage

Foto eigendom Oracle

ORACLE

redefine IT.
FRONTIER BV
DISTRIBUTOR FUJIFILM TAPEMEDIA
www.ltotapedrive.nl / www.frontierbv.nl
Nijmegen The Netherlands +31(0)24-3440162

FUJIFILM

MATERIAALLIJST ALGEMEEN:

- 65m² Prolyte StageDex Topline + diverse poten/wielen
- 6 TSB StageDex karre
- 8 Prolyte Risers 8x4Ft + diverse poten/wielen
- 14 Prolyte Barriers + hoeken

mensen kijken vol weemoed terug naar het oude Doornroosje. Maar er zijn ook mensen, waaronder ik, die kijken naar wat we er voor terugkrijgen. Als ik nu naar de regie moet, dan ga ik naar het trappenhuis, loop ik er heen, doe ik de schuifraampjes dicht en ga ik lekker zitten. Vroeger zat je in een hokje boven de bar en moest je eerst drie keer bukken om je hoofd niet te stoten."

VRIJHEID

Van Reen en zijn technische collega's (o.a. Hoofd Techniek Maarten Verdwaald en Coördinator Geluid Gonny Maas) kregen van de directie alle vrijheid en vertrouwen in hun zoektocht naar het juiste plaatje voor het nieuwe Doornroosje. Een prettige manier van werken, aldus Van Reen: "Je kan alleen niet alles zelf bedenken en moet dus écht alles uitzoeken. Kijken bij mensen, vragen stellen...ik heb heel veel geleerd de afgelopen tijd. Ik heb bijvoorbeeld ook heel veel gepraat met Jaap Kamps van Ecolicht. Uiteindelijk kom je dan met het in mijn ogen beste plaatje, waar iedereen iets mee kan. Eigenlijk moet iedere lichtoperator of ontwerper hier binnenkomen en zeggen: 'jongens, laat alles maar in de bus, hier ga ik het mee doen.'"

GAS GEVEN

Van Reen bleek zijn huiswerk goed te hebben gedaan, want aan het door hem bedachte plaatje hoefde nauwelijks iets aangepast

te worden. De mensen van Controllux konden begin augustus dan ook volgens zijn plan aan de slag in het nieuwe pand. Gerrit Schottert: "Wat mij opviel toen we hier kwamen, was dat de zaal daadwerkelijk klaar was en wij aan de gang konden. Dat is nog wel eens anders. We zeggen altijd dat de zaal opgeleverd, schoon en stofvrij moet zijn als we met onze spullen komen, maar de praktijk is vaak anders. Dat was alvast prettig beginnen, want zo konden we zonder problemen meteen gas geven. We hebben Ecolicht betrokken bij de installatie, zodat we meteen met een flinke batterij mensen aan de slag konden. Dat ging razendsnel, want binnen een paar dagen waren we gewoon klaar hier. Vervolgens kwam onze Hoofd Techniek Marco de Boer om bijvoorbeeld de dimmerkasten aan te sluiten en de boel in te regelen. Dat doen we allemaal zelf." Schottert spreekt van een omvangrijk project: "Het was niet zozeer complex, aangezien in elke popzaal het principe eigenlijk hetzelfde is, maar groot was het zeker. Het was ook echt een leuk project. Robbie is een goede sparring partner. Alles was bespreekbaar en hij toonde zich zeer flexibel en meedenkend. Van beide kanten was er veel flexibiliteit met als doel dat de mensen hier én de gasten helemaal blij zijn met wat er is."

IDEAAL

Op de vraag of het nieuwe Doornroosje nu – in ieder geval technisch gezien – het ideale poppodium is, reageren beide heren bevestigend. Van Reen: "Voor technici is het echt super-de-luxe. We hebben veel te bieden. Omdat we een regie hebben en dubbele producties willen draaien, moet je meerdere stuurtafels hebben. Je wil er boven én beneden eentje klaar hebben staan. We hebben daarom drie verschillende stuurtafels: twee keer een Avolites Pearl Expert, een GrandMA en een Hog. Het is heel luxe dat de bezoekende technici kunnen kiezen uit drie platformen, mits ze beschikbaar zijn natuurlijk." De reacties zijn tot nu toe dan ook positief, heeft Van Reen gemerkt: "We hebben in de kleine zaal bijvoorbeeld een testcase gehad met een gastbelichter bij een optreden van Sohn. Voor de grote zaal hebben we met de Soundcraft VI6 en VI4 twee digitale mengtafels. In de kleine zaal staan onze oude Soundcraft MI3 en een VII op de monitors. In de grote zaal was niks, dus kon de VI6 van de grote naar de kleine zaal. De gasttechnicus had er een showfile voor, dus die was hartstikke blij. Hij prikt zijn USB-stick erin, laadt zijn eigen show en kon beginnen. Dat is prettig, want behalve de artiesten moeten ook de technici zich hier op hun gemak voelen."

TROTS

Van Reen en Schottert zijn terecht trots op wat er in het nieuwe Doornroosje is gerealiseerd. "We waren hier ook al heel vroeg bij betrokken", vertelt Schottert. "Als je het dan vervolgens netjes via een aanbesteding wint, waar je flink je best voor hebt moeten doen, en het pakt dan zo uit...dat is mooi om te zien. Klant tevreden, wij tevreden. Wat wil je nog meer. Daarom was de officiële opening ook echt een mooi moment. Je staat samen te kijken, drinkt een biertje en weet dat je het goed gedaan hebt. Trots is dan inderdaad het enige juiste woord." ■

EV'HANDS

organiseert

WWW.EVHANDS.NL
WWW.STRONGMANRUN.NL
WWW.DAUWPOP.NL

info@evhands.nl | 0548 - 619055

Postcode Lottery Green Challenge

Nederlands Film Festival

200 jaar Koninkrijk @ Paviljoen Welgelegen

Masterpeace in Concert @ ZiggoDome

Bijzondere week voor Livetime Productions

Livetime Productions beleefde onlangs een bijzondere week. Met maar liefst zeven producties in een dikke week tijd was het topdrukte!

POSTCODE LOTTERY GREEN CHALLENGE

Een internationale competitie in de Gashouder te Amsterdam. Deze wedstrijd belooft het meest innovatieve en duurzame idee dat leidt tot reductie van CO₂-uitstoot. In opdracht van de Postcode Loterij verzorgde Livetime de hele technische productie van dit corporate event.

PAVILJOEN WELGELEGEN

Voor de viering van 200 jaar Koninkrijk werd het provinciehuis in Haarlem omgetoverd tot een openluchttheater. Door middel van een uniek visueel spektakel waren beelden van het waterrijke Noord-Holland en de geschiedenis van Paviljoen Welgelegen te zien. Livetime verzorgde de technische productie hiervan in opdracht van Fest!vents.

NEDERLANDS FILM FESTIVAL

In dezelfde week is de opbouw van het Nederlands Film Festival begonnen in de grote zaal van Tivoli Vredenburg. Op het Neude in Utrecht is de NFF huiskamer ingericht waar men van de Nederlandse televisie kan genieten.

VREDESLOOP

In het Vredesweekend van 20/21 september vond de tweede editie van de Vredesloop plaats in Den Haag. Het was met 8000 deelnemers een groot succes. In opdracht van Like 2 Organize verzorgde Livetime de gehele site productie van dit loopevent.

175 JAAR SPOOR IN NEDERLAND

In ditzelfde weekend verzorgde Livetime in opdracht van Xsaga de productie van 175 Jaar Spoor in Nederland op Amsterdam Centraal. Tijdens een toneelvoorstelling van Pieter Kramer werd vertoond dat de eerste trein, De Arend, over het traject van Amsterdam naar Haarlem reed.

MASTERPEACE IN CONCERT

Als afsluiting van het Vredesweekend verzorgde Livetime in opdracht van Masterpeace en Brand New Live de technische productie van een uniek vredesconcert in de Ziggo Dome te Amsterdam. Tijdens dit concert kwamen maar liefst 40 artiesten uit verschillende conflictgebieden over de hele wereld samen om gezamenlijk een muzikaal statement te maken: music above fighting.

Show & Events NIEUWS

Stagefreaks adviseert voor Volvo Ocean Race

Bijzondere projecten vragen om bijzondere materialen. Toen AVR Bazelmans een opdracht kreeg voor de prestigieuze Volvo Ocean Race, kwam de firma dan ook naar Stagefreaks. Voor duidelijk advies op het gebied van veiligheidsnormen welke over meerdere werelden van toepassing zijn. De Volvo Ocean Race, een van de zwaarste zeilwedstrijden startte begin oktober vanuit Alicante in Spanje. De race doet in de negen maanden daarna nog tien havens aan. In elk van deze havens verrijst een Volvo Ocean Race-dorp. AVR Bazelmans verzorgt de techniek in dit promodorp. De technici vliegen steeds vooruit om de stands te bouwen, en blijven na het vertrek van de schepen om alle apparatuur weer te demonteren. Vervolgens vliegen ze naar de volgende haven om weer op te bouwen. Om zeker te zijn van de beste en meest geschikte materialen, heeft AVR Bazelmans, Stagefreaks om advies gevraagd bij de keuze voor klimuitrusting, persoonlijke beschermingsmiddelen en hijsmaterialen. De materialen moeten wereldwijd aan de veiligheidseisen en CE-keurmerken voldoen. Petzl is daarom het aangewezen merk. Stagefreaks leverde Petzl Professional materialen, waaronder het betrouwbare Avao full body harnas, om veilig te werken op hoogte, Petzl leeflijnen met MGO steigerhaken en val absorber L57 en Petzl helmen Vertex Best. De geleverde Petzl pulleys worden gebruikt voor het hijsen van plasmaschermen. Stagefreaks heeft geadviseerd om als hijstouw te kiezen voor een dikkere variant (14 mm hijstouw) die pluizig en stoffig is. Deze eigenschappen geven extra grip tijdens het hijsen van zware lasten.

Pronorm huisleverancier Festival of Lights in Berlijn

Half oktober beleefde het Festival of Lights in Berlijn haar tiende editie. Voor Pronorm was dit het vijfde achtereenvolgende jaar dat zij als hoofdleverancier van alle grote installaties op het gebied van grootbeeldprojectie is verbonden aan dit lichtfestival. Dit jaar werden 28 x 70.000 Lumen projectoren gebruikt voor zeven projecten o.a. op de Potsdamer Platz, Berliner Dom, Hotel de Rome, Humboldt Universität en de American Embassy Berlin. Pronorm werkte bij dit festival samen met een vast netwerk aan kunstenaars o.a. Sigrid Sandmann, Theresa Mar, en Tim Schmeltzer die ideeën en ontwerpen aandragen van waaruit de content door derden wordt gemaakt. Pronorm verzorgde vervolgens de gehele grootbeeldprojectie met (Pani) projectoren op locatie.

SOEPEL SPEKTAKEL:

MONSTER JAM XXL

In het Gelredome vond eind september voor de tiende keer Monster Jam plaats. Dat jubileum werd gevierd met een XXL-variant van het spektakel, dat dit jaar dus nog grootser was dan andere jaren. Eén ding bleef onveranderd: ook bij deze tiende editie legde Mojo de technische productie in handen van The Production Factory (Profac), dat in Arnhem een thuiswedstrijd speelde. T. van Veen – 2014

Er is de afgelopen tijd veel te doen geweest over het vreselijke ongeluk dat in Haaksbergen gebeurde tijdens een demonstratie met een monstertruck. Bizar genoeg vond dat ongeluk plaats in het weekend waarop Monster Jam XXL plaatsvond in Arnhem. In de media werden zelfs parallellen getrokken tussen de demonstratie in Haaksbergen en het evenement in Gelredome, maar afgezien van het feit dat er op beide plekken 1500 pk sterke monstertrucks rondreden, is er geen enkele overeenkomst te ontdekken.

VEILIGHEID

Elke vergelijking zou dus mank gaan en bovendien oneerlijk zijn richting de professionals achter de productie van Monster Jam

XXL. Waar de bezoekers in Haaksbergen namelijk 'beschermd' werden door een dranghek, wordt er in het Gelredome werkelijk alles aan gedaan om de veiligheid van de tienduizenden – zo'n 40.000, verdeeld over twee dagen – bezoekers te waarborgen, zo vertelde Mick Froeling (Profac) al tijdens de opbouw van Monster Jam XXL. Waar in het Gelredome normaal gesproken het voetbalveld ligt, wordt voor Monster Jam zo'n 135 vrachtwagens (4000 ton) aan speciaal samengestelde grond neergelegd. Aan de rand van het terrein dat daarmee ontstaat, komt een rij Boels containers te staan. Die containers zorgen voor een eerste buffer tussen de gigantische Amerikaanse monstertrucks en het publiek. Tweede buffer vormen de onderste vijftien rijen van de tribunes van het stadion. Uit veiligheidsoverwegingen

DE BIJDRAGE VAN AMPCO FLASHLIGHT

Ampco Flashlight begon op dinsdag met de setopbouw en programmeerde het licht op donderdagmiddag en – avond. Op vrijdag werden vervolgens de volgspots gebouwd, volgde een doorloop en werd daarna verder geprogrammeerd. Het bedrijf zette het volgende materiaal in:

LICHT

- 44 Robe pointes
- 05 High End Showguns
- 24 Jarags
- 24 Active Sunstrips
- 88 Showtec rgb led mkll
- 04 Strong Super Troupers
- 8 Clay Paky Sharpy Wash
- 8 TriLite's

- GrandMA 2 light via sACN over glasvezel (425 meter) naar 2Pathway nodes die er DMX van maken.
- Het trussobject was van punt tot punt 63 meter, hing op 22,5 meter hoogte i.v.m. clearance, hoewel het midden (de diamant) op 17 meter kwam. De kabeltruss alleen was al 35 meter lang. Er werden 29 1T Lodestar takels ingezet.
- Het ontwerp was van Christiaan Schutte

GELUID

De huisinstallatie werd gebruikt: Renkus-Heinz (18 clusters, elk bestaand uit 2 'MH's' en 2 'lows'), een installatie die is afgeleid van het door Ampco Flashlight ontwikkelde Synco Touring System (STS). Dit werd aangevuld met controls, mics en 8x WS318X subwoofers, 2 handzenders, net als een Digico SD11 mixer.

* Qua intercom waren er twee separate kringen. Eén voor de volgspots en één voor de algehele regie. In totaal waren zestien postjes in gebruik, met een totale kabellengte van een kleine kilometer aan XLR.

* Leuk weetje: de maximale gemeten geluidsdruk dit jaar was 121 dB(A)... veroorzaakt door de auto's welteverstaan, niet door het geluid van Ampco Flashlight.

(iets waar de Amerikanen van Monster Jam terecht héél veel waarde aan hechten) mogen voor die rijen namelijk geen kaartjes verkocht worden. Froeling: "Die plekken dekken we dan ook netjes af, zodat al het publiek op rij 15 of hoger komt te zitten. Mocht het dus mis gaan met de monstertrucks, dan worden ze eerst afgestopt door de containers. Gaan ze onverhoopt tóch de lucht in, dan kan er nog altijd niemand geraakt worden."

KLEIN LAS VEGAS

Genoeg over de eventuele risicofactoren, want Monster Jam is uiteindelijk vooral een feestje voor de tienduizenden (voornamelijk) jochies, vaders en andere fans die zich twee dagen lang vergapen aan beroemde monstertrucks met illustere namen als Grave Digger, El Toro Loco en Maximum Destruction. Arnhem onderscheidt zich bovendien van veel andere locaties die het 'Monster Jam circus' aandoet tijdens de tour door de Verenigde Staten en Europa. "In Europa zijn we zelfs de drukst bezochte locatie voor Monster Jam", legt Mick Froeling uit. "Meestal wordt het evenement in de openlucht gehouden. Omdat wij het hier binnen kunnen doen, zijn we ook een van weinigen die gebruik maken van een grote lichtrig, extra pyro effecten en dergelijke." De liefde is overigens wederzijds, zo blijkt als je de monstertruckrijders hoort praten over hun show

in Arnhem. Dan hoor je namelijk termen als 'klein Las Vegas' en verhalen over dat het publiek hier minstens zo luidruchtig is als bij veel Amerikaanse shows. Omdat het dit jaar de tiende keer is dat Monster Jam de Gelderse hoofdstad aandoet, is ook net wat flinker uitgepakt dat in voorgaande jaren. Froeling: "In dit nieuwe concept is het hele buitenterrein er bijgetrokken. Dat is helemaal gevuld met een podium, springkussens, merchandise stands, een freerunning parcours, een BMX-baan en veel meer dingen die de kids kunnen doen voor de show in het stadion begint om er compleet dagje uit van te maken. Wat uiteraard is gebleven is de 'pit party' in het Gelredome: voor de show kan iedereen in het stadion de monstertrucks van dichtbij bekijken, handtekeningen vragen aan de drivers en uiteraard met ze op de foto gaan. Dat vinden ze schitterend!"

TRACK

We spreken Froeling op de woensdag voor het evenement en hoewel het drukke tijden zijn, verloopt de productie naar wens. "Gisteren zijn we begonnen met de rigging. Al het licht is erin gehangen en naast de reguliere videoschermen van het Gelredome zijn aan weerszijden extra schermen opgehangen. Daar zal straks de puntentelling op te zien zijn", legt Froeling uit. We zijn er gisteren rond 06.00 uur mee begonnen en gisteravond

CREW SOLUTIONS

YOUR PROFESSIONAL PARTNER IN EVENTS

STAGEHANDS / SCAFFOLDERS / CLIMBERS / RUNNERS / FORKLIFT-
DRIVERS / FOLLOWSPOT OPERATORS / SHOWCREWS / CHANGE-
OVER CREWS / STAGEMANAGERS / PRODUCTION MANAGERS

T +31 (0) 76 520 74 07

E planning@crewsolutions.nl

I www.crewsolutions.nl

---

rond een uur of zeven kon alles omhoog. “Daarna zijn we met de track begonnen. Op de glijbanen waar het voetbalveld over naar buiten glijdt zit teflon. Daar leggen we rubber matten overheen, waar we vervolgens weer 900 stalen rijplaten op leggen. Vanochtend zijn we begonnen om het zand erin te rijden. De rest van het jaar ligt dat opgeslagen naast het parkeerterrein van het Gelredome, waar we het zo weer kunnen pakken en met een treintje aan vrachtwagens naar binnen kunnen rijden.” Het egaliseren van de grond én het maken van de bulten in het parcours gebeurt door de Amerikanen van Monster Jam. Froeling: “Ik heb een ‘rider’ waar precies in staat wat zij doen en wat wij moeten regelen. Wij zorgen bijvoorbeeld voor de grondverzetmachinerie waarmee zij dat werk kunnen verrichten. Voor de Amerikanen moet het in dit geval uiteraard allemaal Caterpillar zijn, dat zijn ze gewend. Dat is natuurlijk ook iets wat behoorlijk afwijkt van het uitvoeren van de rider van een grote act voor een concert of een festival.”

“Vandaag worden ook alle autowrakken afgeleverd die gebruikt worden in de show”, legt Froeling verder uit. “Die kopen we in bij autosloperijen in de buurt. Uit deze autowrakken moeten de benzinetanks, accu’s, ruiten en alle vloeistoffen worden verwijderd, zoals antivries, benzine en rem-

versnellingsbakvloeistof. Ze worden verwerkt in het parcours en gebruikt als obstakels voor de monstertrucks. Voor die tijd worden ze buiten gestald, waar ze op vijfverfolie komen te staan. Mochten ze dan bijvoorbeeld nog olie lekken, dan kan dat niet in de grond terecht komen. Hetzelfde wordt gedaan onder de tribune, waar de Amerikanen een werkplaats inrichten voor de trucks. Ook daar is alles afgeplakt met folie, zodat niets in de grond terecht kan komen. Dit alles ter bescherming van het milieu. Dat zijn zaken waar bijvoorbeeld de milieumambtenaar van de Provincie op komt controleren.”

TECHNIEK

Qua techniek is het volgens Froeling allemaal wel te overzien wat er in het Gelredome gebeurt: “Qua geluid doen we met Ampco Flashlight een aanvulling op het huissysteem, zodat de rockmuziek die bij de show hoort er lekker uit komt. Het geluidniveau van de trucks is namelijk écht hard, met pieken van zo’n 110dB. Vandaar ook dat iedereen bij binnenkomst gratis oordoppen krijgt uitgereikt. Zonder die oordopjes kun je eigenlijk niet. Verder wordt er een uitgebreide intercominstallatie aangelegd om op alle posities zoals supertroopers, regie, pyro, audio, licht, video, safety officials etc. middels goede communicatie alles naar wens te laten functioneren. Ampco Flashlight verzorgt de licht-rig en supertroopers met

THE PRODUCTION FACTORY ENTERTAINMENT TECHNOLOGY

Uw betrouwbare partner in Entertainment Technology.

De voortschrijdende techniek en de vraag naar steeds spectaculairdere shows vereist kennis en een gedegen aanpak welke The Production Factory al meer dan 30 jaar wereldwijd kan bieden. Het werkkterrein waar we actief zijn, Bedrijfs- presentaties, feesten & Brand Awareness Events, Beurzen en Exposities, Conferenties, Popfestivals en evenementen, Concerten en concerttours (Rock, Pop, Klassiek), Theater- voorstellingen en Theatertours (Musical, Variété, Toneelstuk), Radio- & TV producties, Facilitair management (van logistiek en techniek voor shows en evenementen) en Facility - & Evenementen Consulting (bijvoorbeeld technische concepten voor eventtechniek ten behoeve van nieuwe en bestaande gebouwen, hallen en stadions).

THE PRODUCTION FACTORY BV

Delta 46 • 6825 MS Arnhem • The Netherlands
Tel +31-26-3840110 • Fax +31-26-3840111 • mail@profac.nl

- TECHNICAL PRODUCTION MANAGEMENT • LOGISTICS & SITE COORDINATION • TECHNICAL DESIGN •
- SOUND • LIGHTING • VIDEO • STAGING • POWER • SITE FACILITIES •

www.theproductionfactory.eu

bediening.” Daarnaast is het Belgische DB Video ingeschakeld voor de cameraregistratie van het geheel. Zij zorgen voor een mobiele regie met drie camera’s, waaronder één telegen. Zo kunnen close-ups gemaakt worden van de trucks. Bovendien gaat een handheld camera mee in de pit om interviews met de drivers af te nemen. Ook is er een slomo machine, waarmee herhalingen en vertragingen van de beelden kunnen worden weergegeven. De beelden zijn steeds te zien op de videoschermen in het stadion, zodat het publiek geen enkel detail hoeft te missen.

ANDERS

“Het is een andere tak van sport, maar uiteindelijk is dit in de basis ook gewoon produceren. Die variëteit zijn we overigens wel gewend, want buiten muziek en industrie events doen we ook Formule 1, voetbal, marathons en veel meer”, vertelt Froeling. “Je hebt alleen wel met wat andere dingen te maken dan wanneer je met een muziekfestival bezig bent. Milieuaspecten, autowrakken, grondverzetmachinerie, maar ook extra ambulanceteams. Eén voor het publiek en één voor de drivers e.d., deze moet aanwezig zijn anders wordt er niet gestart i.v.m. de veiligheid voor drivers, officials en publiek. Ook alle voorwaarden voor de brandweer moeten natuurlijk geregeld zijn. We hebben Smeba uit Wijchen erbij gehaald voor assistentie op dat gebied.” Ook aan de autowrakken moet aandacht worden besteed, legt Froeling uit: “Alles moet daar uitgehaald worden. Glas, benzinetanks ....alles waar iets mee zou kunnen gebeuren. Dat is toch iets anders dan een muziekfestival in elkaar zetten.”

PRETTIG

Zoals gezegd is Profac tien jaar geleden door organisator en hoofdopdrachtgever Mojo Concerts bij Monster Jam betrok-

ken. “Eén van hun projectmanagers techniek, in dit geval Otger Vermeulen, is er ook altijd bij betrokken”, vertelt Froeling. “Mojo vond het van begin af aan een afwijkend iets. Zij deden vooral concerten en festivals en daarom hebben ze ons erbij betrokken. We werken overigens sowieso al veel met Mojo Concerts. Pinkpop, Bospop.....je kent elkaar en hebt dus nauwe contacten. We pakken het samen met hen op, toetsen alles bij hen. Wij maken de techniekbudgetten en Mojo’s uitvoerend producent Frederik van Alkemade bepaalt uiteindelijk wat er wel en niet uitgevoerd gaat worden. Volgens mij werken we al 25 jaar voor ze, dat maakt het prettig werken.”

De opbouw verloopt dan ook soepel. “De meeste leveranciers zijn er ook al jaren bij betrokken en die weten dus wat er van ze gevraagd wordt. Gigant bouwt bijvoorbeeld de volgspotprakken, een Miva platform voor bezoekende rolstoelers op de tribune, een kleine Bühne in en buiten het stadion en een toegangspoort die mooi wordt aangekleed. Dat gaat allemaal in harmonie.” De opbouwfase kent verschillende pieken, maar omdat er geen rare dingen gebeurd zijn, is de bouw soepel verlopen. Froeling: “Eerst moet je het hele terrein opleveren, zowel binnen als buiten. We bouwen door naar de vrijdag, wanneer we ’s middags een droge doorloop doen. De trucks rijden dan niet, maar we checken dan wel alle techniek. Werken de camera’s en de schermen, functioneert het geluid naar behoren, werkt de pyro op tijd....dat soort dingen. Vrijdagavond zetten we dan nog de puntjes op de ‘i’ en zaterdagochtend om 06.00 uur gaan we daar mee verder. Om half tien komen dan de eerste bezoekers en barst Monster Jam echt los. Er moet nog wel wat gebeuren, maar dat gaat helemaal goedkomen.” ■

WINGS AV VIOSO 1.8 EN PLATINUM 5 VEELZIJDIGE MULTIMEDIA SERVER-OPLOSSING

Het aansturen van meerdere videoprojectoren voor multimediacprojectie met bijbehorende zaal audio en –effecten is allerminst een sinecure. Houdt alle playouts, triggers en interfacing maar eens in de gaten. Om het over de uitlijning en naadloos aansluiten van de beamers op de projectieschermen nog maar niet te hebben. Ulco Schuurmans

Timeline based presentatiesoftware met beeld, geluid en geïntegreerde (immersive) zaaleffecten is veelgevraagd bij evenementen, pretparken, musea, digital signage en zelfs tv-shows. Het op deze wijze events realiseren en presenteren is tot een ware kunst verheven. Projecteer beelden met meerdere videobeamers op allerlei beeldschermen, geometrische objecten en oppervlakten (warping). Plaats visuele objecten exact op de ruimtelijke locatie waar zij horen. Desgewenst in beweging, met realtime effecten, transformaties en animaties of zelfs 3D mapping. Video, foto en graphics zijn door elkaar elk op hun eigen track te gebruiken. Het geluid is perfect synchroon, kent vele sporen, valt eveneens nauwkeurig in de ruimte te positioneren en van akoestische effecten te voorzien.

De bijbehorende interfacing omvat DMX (ook opnemen en apparaatprofielen), MIDI, serieel (RS232), TCP/IP, UDP en LAN plus SMPTE-tijdcode on cue. Deze connectivity sluit prima aan bij de ontwikkeling van immersive events, waarbij de toeschouwers worden ondergedompeld in een presentatie vol sensorische effecten met bijvoorbeeld bewegende stoelen, licht, geur, rook/mist, regen, wind en surround sound. De bediening is relatief eenvoudig vanaf notebook, tablet/iPad of smartphone. Het Oostenrijke AV Stumpfl maakt in de presentatiewereld al ruim tien jaar furore met de multitrack compositie & playout-software Wings Platinum en de complete server based multimedia serveroplossing Wings AV.

WINGS PLATINUM 5

De presentatiesoftware Wings Platinum vervult twee belangrijke functies: 1. Het samenstellen van multitrack AV-mediapresentaties. 2. De play-out. Dat kan zowel live vanuit de aanwezige computerconfiguratie als in de vorm van een

kant-en-klare show in een geschikt afspeelformaat. De makers en Nederlandse importeur noemen Wings Platinum zelf de meest comfortabele manier om een HDAV (Full HD, binnenkort ook 4K) multimediacpresentatie te maken op de Windows PC. Het kost enige leertijd (er staan prima instructiefilmpjes op de website) maar dan ontluiken er multimediashows van formaat op het monitorscherm van notebook of desktop. Wings Platinum is ontworpen om op een creatief vrijwel onbegrensde manier verhalen in beeld - video, animaties en AV-effecten te vertellen. Dia/ fotopresentaties, videoclip, een groot aantal geluidsporen krijgen hun plaats in de tijdlijn voor de playout in de projectieruimte of export naar een zelfstandig afspeelformaat. De te gebruiken AV-bestanden staan in de mediapool, de multitracktijdlijn positioneert exact de beginpunten van beeld, geluid en de bijbehorende effecten. Randapparatuur voor zaal-effecten stuur je aan via aparte controltracks die de desbetreffende interboxes bedienen.

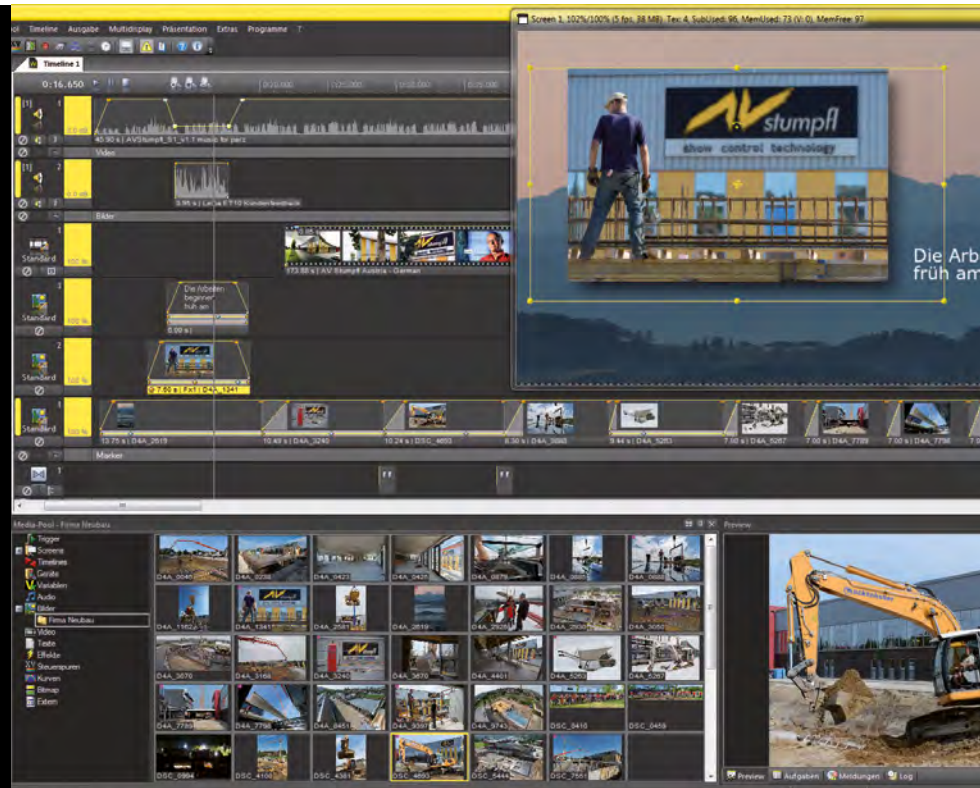
De HD-kwaliteit staat garant voor een hoge en gedetailleerde projectie van foto en video. Ook in panoramaview. Statische diabeelden komen tot leven in zogenaamde 'camerafahrten' (vloeiend pannende camerasensatie), zoomen en andere bewegingseffecten. Met behulp van inscreen editing kan je visuele objecten direct in het virtuele screenvenster als animatie vergroten en verkleinen, roteren en positioneren. Bij de overvloeders toont Wings Platinum zich een ware meester. Tot in de puntjes van duur, verloop en vorm. Daarnaast zijn er nog tal van andere hoogwaardige transitie zoals omklappen, invliegen en laten verschijnen beschikbaar. Een complete trukendoos verzorgt de grafische beeldeffecten, schalen, vervormen, vervreemden, compositie (derde beeld), keyng (bluebox), maske-

DE VIOSO-COMPONENTEN

In het kort de belangrijkste onderdelen van VIOSO 1.8:

- De Player voor de playout op multiple videoprojectoren/beamers. Dankzij de automatische setup via de live camera geen kopzorgen meer, maar gewoon in korte tijd de juiste presentatie-opstelling en uitlijning. Zelfs op gekromde of bolvormige schermen.
- AnyBlend is de koningin van de edge blending bij de projectie tot maximaal twaalf projectoren. Fijn afregelen tot op de pixel voor stacked projectoren is mogelijk.
- AnyStation. Turnkey-toepassingen voor workstations bij digital signage, videomuren en large format rendering. ISE02 is de bijbehorende software.
- Blackbox. Hardware based edge blending en warping met automatische instelling via een live camera.
- Shortwall. Een ingenieuze voor HD actieve 3D rearprojection van slechts 60 cm dik.
- Full dome projection. De koepelprojectie met VIOSO voor optimale beeldervaring en onderdompeling in de eventscene.

Andere belangrijke onderdelen zijn het netwerkprotocol Wings Avio, Wings Touch voor het creëren van actieve interfaces en de Wings IOBox –modules voor de interfacing. Alles is aanwezig om jouw eventpresentatie op maat en schaal te realiseren.

ren, versterken etc. Foto's zijn vanuit Photoshop verder aan te passen. Er zijn een behoorlijk functionele video-editor en titelgenerator aan boord. Bij het geluid kan de gebruiker editen, mixen, de lengte en de toon laten aanpassen, het commentaar toevoegen of in meerdere talen laten klinken. De live presentator kan de show naar believen (al of niet met cues) laten starten en stoppen. En via de zogenaamde audioduck kan je het geluid drukken voor live commentaar. Verder zijn de multitrackmogelijkheden ook geliefd voor de playout als een soort filmspoelenmachine die meteen gereed staat om de gewenste clips te vertonen. Export kan o.a. naar BluRay, gangbare videoformaten (MPEG2, WMV, AVI, H264) ook in executable-vorm.

WINGS AV EN VIOSO 1.8

De mediaserver-uitvoering Wings AV verrijkt de mogelijkheden van Platinum met uitgebreide, heel flexibele, netwerkgestuurde en interfacemogelijkheden. Optimaal ontworpen voor het aansturen van multimedia events en presentaties. Het Windows AV-concept bestaat uit meerdere schaalbare componenten. De server zelf heet de Wings Engine. VIOSO is het timeline based serverplatform met multiple tracks voor (foto-)beelden, video, audio, tekst en besturingselementen waaronder triggers, cues, SMPTE-tijdcode en signal flows. VIOSO slikt vrijwel elk gangbaar mediaformaat in de tijdlijnsposen. Via netwerken zijn zeer grote HD projectievormen in een groot aantal displaymaten/vormen op te zetten. Hoe groter hoe beter. VIOSO handelt de contentdistributie en synchronisatie automatisch af. M.b.v. een live camera lijnt de software of hardware de projectoren naadloos uit en zorgt voor een fraaie edge blending, overlap en aanpassing voor het projectieoppervlak. Ook op

kleur voor het gebruikte reflecterende materiaal. De warping-functie volgt de vormen van de projectieschermen en andere-objecten. Het programma ondersteunt de gangbare krachtige videokaarten van NVIDIA en ATI plus grafische expanders. En verder draagt VIOSO zorg voor de genoemde interfacing met de zaal- en geluidsapparatuur.

IMMERSIVE PRESENTEREN

Bezoekers van AV-presentaties op evenementen, in theaters, pretparken en ook bij exposities en demonstraties willen beleven en ervaren. De nieuwe trend daarbij is immersive, het onderdompelen van de toeschouwers in de audiovisuele ervaring met al diens zintuigen. Via effectsporen met interfacing naar de zaalinstallatie en speciaal uitgeruste stoelen ondervindt de bezoeker dingen als draai- en bewegingssensaties, lichtsfeereffecten, surround sound van alle kanten, luchtstromen, vocht/regen/mist, temperatuursveranderingen en geuren. Deze gebeurtenissen maken deel uit van het presentatieverhaal en zijn exact gesynchroniseerd met getoonde beelden en actie op de schermen. Daarnaast laten stereoscopische sensaties over meerdere zaalschermen zich niet onbetuigd. Wings AV biedt volop gelegenheid om deze extra presentatiemogelijkheden te benutten. DMX voor de verlichting. Surround Sound van alle kanten vanuit meerdere audiosposen. Het via lokale netwerken of direct serieel aansturen van zaalapparaten, generatoren en andere event-installaties. Het in beweging zetten van de (bioscoop-)stoelen. En met behulp van de tijdcode met cues zijn AV-gebeurtenissen exact te timen en/of door de presentator op te roepen. ■

BREED GEDRAGEN:

FISHERMAN'S FRIEND STRONGMANRUN

Bijna 7.500 sportievelingen gingen begin september de uitdaging aan. Tijdens de Fisherman's Friend StrongmanRun leefden ze zich uit op route van 21 kilometer door de fraaie natuur tussen Hellendoorn en Nijverdal, waarbij ze 33 uitdagende obstakels trotseerden. Organisatie en productie lagen voor het derde jaar op rij in handen van Ev'Hands. Alco Willems

De Fisherman's Friend StrongmanRun bestond al een aantal jaren in Duitsland en vindt inmiddels ook in landen als Italië, België en Finland plaats. Drie jaar geleden besloot Rob Telgenkamp (Ev'Hands) samen met trainingskompagn Bilal Durmaz te proberen om de obstakelrun ook naar Nederland te halen. "Bilal had een medaille hangen van de editie in Duitsland. Hij legde me uit wat het inhield, liet filmpjes zien en vertelde dat het in Duitsland in een paar jaar tijd gegroeid was van 3.000 tot 10.000 inschrijvingen. We zijn erin gedoken, zochten uit wie in Nederland de vertegenwoordiger is van Fisherman's Friend en zijn het gesprek aangegaan. Ze kenden het evenement in Duitsland, vonden het wel leuk ook, maar waren toch niet meteen enthousiast. Ze moesten even overtuigd worden."

EERSTE

Na de nodige gesprekken werd besloten het toch te gaan doen. Telgenkamp: "Wij hebben op twee A4-tjes allemaal kreten opgeschreven van waar wij aan dachten bij de StrongmanRun. Zo wilden we hen de sfeer laten proeven die we wilden gaan oproepen. We kregen uiteindelijk een 'go' en mochten een officieel bidbook gaan maken. Er waren nog wat gegadigden, maar wij mochten het uiteindelijk gaan doen. We hebben toen samen een nieuwe BV opgericht onder de naam StrongWEB bv, waarbij outdoor sportscentrum De Wilgenwaard uit Nijverdal werd toegevoegd. Inmiddels zijn we aanbeland bij de derde editie van het evenement, dat elk jaar wat groeide. "Toen we begonnen waren we zo'n beetje de eerste partij die in Nederland zoiets deed. Het jaar erop waren er al negen of tien en dit jaar hebben we er al 39 geteld", vertelt Telgenkamp. "Daar zitten overigens ook kleintjes bij, terwijl dit juist echt een grote jongen is."

FEESTJE

Er is bewust voor gekozen om alle deelnemers dezelfde afstand (21 kilometer) af te laten leggen met 33 hindernissen. "Er is maar één Elfstedentocht en er is ook maar één StrongmanRun", vindt Telgenkamp. "Die doe je of die doe je niet, dat is de opzet waar we voor gekozen hebben. Iedereen die vijftien kilometer aan één stuk goed kan hardlopen, kan de rest van deze run wel op adrenaline uitlopen. De hindernissen zijn soms wel zwaar, maar vaak ook alleen maar smerig. De grote glijbanen waar je keihard vanaf gaat, dat is gewoon leuk. En in de modderbaden zit geen gewone modder, maar daar wordt bentoniet in gedaan." Gemiddeld genomen zijn de hindernissen goed te doen en daar zit 'm volgens Telgenkamp ook het verschil met bijvoorbeeld een survivalrun. "Daar is elke hindernis scherprechter. Haal je 'm niet, dan lig je eruit. Daarin is elke deelnemer ook een concurrent van je en een concurrent ga je niet helpen. Hier is dat echt anders. Het draait niet om de tijd, maar om het hebben van de tijd van je leven. Het moet vooral een feestje zijn, ook in de dorpen waar de run doorheen komt."

BEKENDE JONGENS

Voor Ev'Hands is de organisatie en productie van de Fisherman's Friend StrongmanRun in de basis niet zo gek veel anders dan bijvoorbeeld de productie van het festival Dauwpop. "Het is en blijft de productie van een evenement", legt Telgenkamp uit. "We doen hier wel wat meer met vrijwilligers. Naarmate de tijd vordert doen we meer met betaalde krachten. Op een dag als vandaag hebben we een man of vijftig rondlopen. Ook een partij als Interstage is vandaag bezig, die bouwen o.a. een deel van de hindernissen." De Fisherman's Friend StrongmanRun onderscheidt zich op meer vlakken van andere runs, benadrukt Telgenkamp: "Zo bieden we onze deelnemers de mogelijkheid om na afloop te douchen, dat heeft geen enkele obstakelrun. Ook dat soort dingen halen we bij de bekende jongens in de evenementenwereld, in dit geval bij Van Overbeek. Zij leverden twee badhuizen, waarvan één met 44 douches en één met 60 douches." In de regio bestaat veel goodwill als het aankomt op de Fisherman's Friend StrongmanRun. "Ook bij de gemeente wordt het breed gedragen. Het is dan ook goed voor de regio", weet Telgenkamp. "Er doen 7.500 mensen mee, hotels, cafés en restaurants draaien goede dagen. Er komt ook veel publiek op af en ook die mensen proberen we goed te faciliteren."

DORPGERICHT

Op maandag – zes dagen voor de run plaatsvindt – is begonnen met de opbouw. "Maar als ik het alleen met betaalde krachten zou doen, dan zouden we ook op woensdag nog kunnen beginnen", legt Telgenkamp uit. "We willen het echter ook van iedereen houden. We maken hier bijvoorbeeld gebruik van de faciliteiten van de voetbalclub, die we ook gevraagd hebben de lunch e.d. voor de crew te verzorgen. Zo hebben zij er ook weer wat aan. Licht en geluid wordt gedaan door LT Audio, een lokale jongen uit Hellendoorn, die we ook altijd betrekken bij Dauwpop. Al die dingen leveren ook weer goodwill op. We zijn wat dat betreft wel dorppgericht." Het laatste stuk van de opbouw is volgens Telgenkamp het lastigst: "We gaan namelijk ook hele stukken over de openbare weg. Dat moet allemaal zo laat mogelijk afgezet worden en het is nogal een eindje. Delen kunnen we al eerder doen, maar de laatste stukken kunnen we pas zaterdagavond doen. Het allerlaatste stukje, een kilometer of drie in Hellendoorn, doen we op zondagochtend. Pas dan is het écht klaar."

WAAR VOOR JE GELD

Het leuke voor Ev'Hands is dat het eigenlijk bij toeval tegen de StrongmanRun is aangelopen, maar het uiteindelijk zelf heeft binnen gehengeld en geïnitieerd in Nederland. "We hebben eerst gekeken of het een hype zou zijn, of een trend. Als het een hype is, dan moet je het op een manier gaan doen die je zo min mogelijk moeite kost. Cashen en wegwezen, onsympathiek gezegd. Wij hebben ingeschat dat het een volgende looptrend is en daarom gaan we echt voor de lange

FULL EVENT SUPPORT

MULTICAMERA
EVENT MOVIES
LED

LIGHT
RIGGING
STREAMING

PROMPTERS
STUDIO
EDITING

DB VIDEO
KONTICHSESTEENWEG 39
B-2630 AARTSELAAR
+32 (0)3 843 25 85
INFO@DBVIDEO.TV
WWW.DBVIDEO.TV

Quinty's Crew

24*7
STANDAARD

Wij zijn gespecialiseerd in het leveren van kwalitatief, enthousiast en goed personeel met ruime kennis en ervaring.

Alle Crew op het gebied van evenementen, concerten, theater, tv-studio's

- Lichttechnici
- Videotechnici
- Geluidstechnici
- Stagehands
- Barpersoneel
- Volgspotters
- Riggers
- Magazijnmedewerkers
- Heftruck-/Hoogwerkerchauffeurs
- C/CE Chauffeurs

Kijk op onze website voor meer informatie

www.QuintyCrew.nl

Met een garandeerde bereikbaarheid 24*7

Bezoekadres: Condorweg 10 unit 8&9, 7332 AC Apeldoorn
Postadres: Postbus 1408, 7301 BR Apeldoorn
T: +31 (0)55 534 1100
M: +31 (0)6 2626 4585
E: info@QuintyCrew.nl
I: www.QuintyCrew.nl

NEO

EVENT ENGINEERING

Specialist op het gebied van bewegingstechnologie voor de evenementenbranche

Trapped Doors

NEO EVENT ENGINEERING

Contactweg 22 - 1014 BH Amsterdam - T 0031 (0) 20 48 88 226

WWW.NEOAMSTERDAM.COM

DE BIJDRAGE VAN INTERSTAGE

InterStage heeft een bijdrage aan de StrongmanRun mogen leveren door de levering van onder meer een grote glijbaan en een VIP-deck. "De glijbaan (de Skyfall) van 8,5 meter hoog was volledig gebouwd van Layher Allround steigermaterialen en gebaseerd op ons eigen Stagebeam vloersysteem", legt Loran Kloetze uit. "Het monteren van de glijbaan vroeg om een goede voorbereiding, zodat de uiteindelijke helling precies juist zou zijn en voldeed aan de eisen van veiligheid. Het VIP-deck van meer dan 400 m² bestond uit verschillende hoogten en was tevens gebaseerd op het Stagebeam vloersysteem. Andere objecten die we hebben geleverd zijn PA-wings, de overdekte start/finish-poort en de verschillende overdekte DJ-booths." E.e.a. omvat in getallen: InterStage heeft 60 ton aan staal en 35 ton aan hout geleverd. Er is 10 ton beton gebruikt voor de objecten die vanwege windbelasting, contragewicht nodig hadden. Zou je alle steigeronderdelen achter elkaar leggen dan heb je meer dan 10 kilometer aan staal.

termijn. In de prognose stelden we ook dat we de eerste twee jaar geen geld zouden verdienen. Het eerste jaar hebben we maar net quitte gespeeld. We zijn toen bewust gestopt bij 3.000 inschrijvingen, omdat het de eerste keer was en we die mensen wel waar voor hun geld willen geven. Ze betalen toch 69 euro, maar daar krijg je wel wat voor. Een timechip, je naam op het startnummer, een bak fruit en een drankje na afloop, een shirt, een verwenpakket voor je spieren, douchen na afloop en nog veel meer.....daar hoeft je niet meer extra voor te betalen. We zeggen altijd dat je pas te duur bent als er een alternatief voor je is. Nou, ik daag iedereen uit om dit allemaal te leveren onder onze kostprijs. We geven echt *value for money.*"

AFWISSELING

Naast de festivals en concerten waar Ev'Hands bij betrokken is, vormt de StrongmanRun een leuk stukje afwisseling. "Maar die afwisseling hebben we sowieso wel", benadrukt Telgenkamp. "Het is namelijk niet alleen productie wat we doen. We doen bijvoorbeeld ook de muntverkoop bij het Bevrijdingsfestival in Wageningen en de horeca voor een aantal dance events in Zwolle, net als de programmering voor Poppodium Metropool in Hengelo. Daarnaast doen we de programmering voor Stöppelhaene, assisteren we bij de programmering voor de Zwarte Cross én doen we de eigen programmering op Dauwpop. Het is heel breed dus en zeker niet alleen technische productie." Het mooiste van al het werk vindt Telgenkamp nog wel het biertje na afloop, als het helemaal klaar is en alles goed gegaan is. "Mensen een leuke tijd bezorgen. Natuurlijk wil je ook gewoon een boterham verdienen, maar als dat de enige drijfveer zou zijn, dan houd ik het niet vol in deze business."

TOEGEVOEGDE WAARDE

De opbouw is tot dusverre naar wens verlopen, zegt Telgenkamp twee dagen voor de StrongmanRun losbarst: "We gaan steeds verder richting oplevering. Nu is het een afvinklijstje aan het worden. Als producent zet je eigenlijk altijd een treintje in de goede volgorde. Als mensen ons vragen naar wat nou eigenlijk onze toegevoegde waarde is, dan ben ik altijd duidelijk: wij zorgen ervoor dat zij niet in de sloot lopen, waar wijzelf in het begin al twee keer in gelopen zijn. Dat scheelt je gewoon heel veel geld en zo moeten wij onszelf terugverdienen voor die partijen." Op het moment van spreken werken Telgenkamp en consorten vol vertrouwen naar de zondag toe. "Het wordt nog wel even spannend, maar dat wordt het altijd. Het gaat helemaal goed komen. Zaterdagavond moeten we zoals gezegd nog het nodige doen, maar dan moet je gewoon zorgen dat je jongens hebt waar je dat aan over kunt laten."

Na afloop van het evenement, zondagavond zal de laatste deelnemer rond 19.00 uur weer vertrokken zijn, begint ook alweer de breek. "De afbouw begint zodra de bezemloper er voorbij is. Vooral de openbare weg moet zo snel mogelijk weer vrijgegeven worden. De ochtend erna gaan we dan met de rest beginnen en op woensdag zal alles weer bij het oude zijn." ■

THE PRODUCTION FACTORY
ENTERTAINMENT TECHNOLOGY

• TECHNICAL PRODUCTION MANAGEMENT • LOGISTICS & SITE COORDINATION •

• TECHNICAL DESIGN • SOUND • LIGHTING • VIDEO • STAGING • POWER • SITE FACILITIES •

DELTA 46 6825 MS ARNHEM NEDERLAND
PHONE +31- 0 26-38.40.110 FAX +31- 0 26-38.40.111
E MAIL MAIL@PROFAC.NL WEBSITE WWW.PROFAC.NL

Het gemak van goed werkende IT

H&S
computerservices

bel 0320 233633 of
mail: a.alphaenaar@hسالmere.nl

BEN DE WILD PRODUCTIONS

Event organisatie   Event inrichting   Event acquisitie

Ben de Wild Productions BV
Postbus 95 - 3780 BB Voorhuizen - 0342-473251 - info@ben dewild.nl - www.bendewild.nl

Event Medical Service (EMS)
Event Medical Service

Levert voor u complete medische en brandtechnische ondersteuning, advisering en hulpverlening bij evenementen.

Loopkantstraat 2e - 5405 NB Uden
0413 33 21 52 F 0413 37 53 45
E info@ems.nl - I www.ems.nl

CREATIVE TECHNOLOGY
WWW.CTHOLLAND.COM

THE MOJO BARRIERS®
www.mojobarriers.com

Omnido
Evenementenverzekeringen

Festivals, Dance, Cultureel, Sport, Zakelijk.

078 - 677 3265
www.evenementverzekerd.nl

EASY@WORK
Evenementen uitzendbureau

24 uur per dag Stagehands door heel Nederland

☎ 0317- 414 750   🌐 www.easyatwork.nl

STAGECO
NEDERLAND B.V.

WWW.STAGECO.COM

ShowTex
AMAZING STAGE FABRICS IN MOTION

Energieweg 2b - 3762 ET Soest
the Netherlands
T +31 35 693 86 92 - F +31 35 693 87 55
E info.nl@showtex.com - I www.showtex.com

XL VIDEO®

Haparandaweg 67 E3, 1013 BD AMSTERDAM,
T +31 20 5814020 - F +31 6 24356947
E info@xlvideo.nl - I www.xlvideo.com

Almat

Organiseert u een evenement of heeft u tijdens een drukke periode gebrek aan een machine?

0573 - 44 80 82
verhuur@almatlaren.nl
www.almatlaren.nl

GIGANT

Gigant International BV
Meerheide 116
5521 DX Eersel
T +31(0)497 51 77 71
WWW.GIGANTINTERNATIONAL.COM   info@gigantinternational.com

PODIUMBOW
VERDIEPINGSVLOEREN
EVENEMENTENCONSTRUCTIES
SCHANSEN

SETTING THE SCENE
FOR YOUR EVENT

ALL-AREAS
rental & sales b.v.

Officiële importeur en distributeur van Pipe & Drape, TexLnt en Mobile Airwall. Totaal inrichting voor uw evenement.

Veldzicht 3, 3454 PW De Meern
T +31 (0)30-242 82 50
F +31 (0)30-242 82 59
E info@all-areas.nl
I www.all-areas.nl

Grip op geluid!

artlogic®
people network

artlogic bemiddelt en levert Stagehands en technici in de media- & evenementenindustrie.

Betrouwbaar, toegewijd, heldere werkwijze, uitgestrekt Europees netwerk.

artlogic BV Nederland - T: 013 2201106
info.nl@artlogic.biz - www.crewpool.nl

SMELT
PORTOFOONS.nl

Kolibrie
HORECA PAYROLLING

KLOKGEBOUW
EINDHOVEN

De voormalige fabriekshallen van het Klokgebouw op Strijp-S in Eindhoven bieden een capaciteit van max. 9000 bezoekers. Het is een ideale locatie waar de meest uiteenlopende creatieve projecten met volledige vrijheid kunnen worden georganiseerd.

MEDIA & EVENT
PRODUCTIES

WWW.VINKEVISION.NL

WISH
Outdoor

www.wishoutdoor.com

R & S
verhuur en verkoop
communicatie apparatuur

Roer 48
3068 LE Rotterdam
+31(0)10 4672616
www.rsverhuur.nl
info@rsverhuur.nl

RS VERHUUR
Your partner in communications !

AMPSCO
FLASHLIGHT

CREATIEVE OPLOSSINGEN IN
LICHT, GELUID, VIDEO EN RIGGING

www.ampco-flashlight.com

INTERSTAGE

www.interstage.eu

SIGHTLINE
PRODUCTIONS

www.sightline-prod.com

fence 4 events .nl
your crowd controlled !

WWW.FENCE4EVENTS.NL

Over VVEM:

De Vereniging Van EvenementenMakers is in 2001 opgericht als brancheorganisatie voor professionals in de publieksevenementen-branche.

De VVEM vertegenwoordigt bedrijven uit verschillende hoeken van de evenementenbranche. Zowel organisatoren, locatieverstrekkers als leveranciers vinden hun plek binnen deze brancheorganisatie. Kwaliteit, veiligheid en professionaliteit worden als kenmerken uitgedragen. De leden kunnen naar workshops gaan, die op de evenementenpraktijk zijn toegespitst. Er zijn ook vele andere momenten om elkaar te treffen. Directie, secretariaat en kenniscentrum staan klaar om het belang van het maken van goede en veilige evenementen aan te geven en ook andere professionals in de evenementenindustrie te helpen.

Stationsstraat 2a
3851 NH Ermelo
Telefoon: 0341 559504
Fax: 0341 559080
www.vvem.nl

HET BELANG VAN VERZEKEREN:

BEWUSTZIJN ALS TOVERWOORD

Je wil er niet aan denken, maar komt er toch echt niet onderuit. Er kán namelijk nogal wat mis gaan bij (de organisatie van) een evenement. Schade, diefstal, slecht weer, je kunt er zo maar mee te maken krijgen. Het zijn onvoorziene omstandigheden, waar je jezelf gelukkig tegen kunt wapenen. Met speciale evenementenverzekeringen bijvoorbeeld. Drie professionals aan het woord.

DSV Mediapolis heeft ruim twintig jaar ervaring als verzekeringsmakelaar in de entertainmentbranche en is daar met zes specialisten fulltime mee bezig. “We hebben ons gespecialiseerd in alles wat te maken heeft met media en entertainment”, vertelt Kai Metselaar. “Van cameraman tot omroep en van facilitair bedrijf tot producent of evenementenorganisator, ze kunnen allemaal bij ons terecht. We werken nauw samen met onze klanten en volgen zodoende de ontwikkelingen in de branche. Juist omdat we als intermediair ook op de assurantie-

beurs opereren, zijn we in staat vanuit onze expertise met de klant het risicoprofiel op te stellen en passende oplossingen aan te reiken. Waaronder verzekeringen dus, die op maat worden geschreven en ter ondertekening worden aangeboden aan diverse verzekeraars.”

OPLEIDINGSPLAN

Ook Bram Don (Omnido Evenementenverzekeringen) kan bogen op meer dan twintig jaar ervaring in evenementenverze-

PREVENTIETIPS

(bron: www.evenementverzekerd.nl)

DRAAIBOEK

Zorg dat voor iedere medewerker duidelijk is wat zijn of haar taken zijn en wie voor deze persoon aanspreekpunt is. Met name in geval van calamiteiten is dit een zeer belangrijk gegeven. Let hierbij vooral op de communicatiemogelijkheden, zoals mobiele nummers en portofoonkanalen.

LEVERANCIERS

Controleer de offertes en leveringsvoorwaarden van uw leveranciers. Let hierbij met name op annuleringsvoorwaarden en mogelijke nacalculaties. Verder zal een leverancier in heel veel gevallen de verantwoordelijkheid van schade bij u als huurder neerleggen. Vraag bij uw huurder naar de voorwaarden.

WIJS OP GEVAREN EN UITWEGEN

Zeker bij sportieve activiteiten zoals een autocross is het belangrijk dat het publiek goed is afgeschermd van de baan. Vaak zal een simpel dranghek niet afdoende zijn en dient een spel van hekwerk geplaatst te worden, al dan niet in combinatie met containers. Ook dient u uw bezoekers te wijzen op de nodige vluchtroutes, brandblussers, uitgangen, etc.

TOEZICHT

Wat nogal eens wordt vergeten is het deugdelijk toezicht tijdens afwezigheid. Ook na afloop van een evenement dient beveiliging voorzien te worden, maar zeker ook in de op- en afbouwperiode. Voor de goede orde wijzen wij u erop dat diefstal is verzekerd na braak aan een deugdelijk afgesloten gebouw of bij een gewelddadige beroving.

LATEN VALLEN VAN ELEKTRONICA

U verzekert alle van buitenkomende onheilen zoals brand, storm en vandalisme. Een van binnenkomende onheil is niet verzekerd. Hierbij kunt u denken aan kortsluiting. Dus als tijdens de organisatie van uw evenement een versterker of ander elektrische installatie bijvoorbeeld valt dient u dit eerst te controleren op beschadiging. Doet u dit niet en steekt u zondermeer de stekker in het stopcontact met kortsluiting tot gevolg is de oorzaak dus niet het laten vallen, maar kortsluiting. Dit nuanceverschil is groot. Eerst controleren dus!

PLAATSEN VAN TENTEN

In het gros van de gevallen wordt gesteld dat de huurder, u dus, verantwoordelijk is voor het aandoen van ondergrondse leidingen en kabels. Hiervoor is een Klic melding noodzakelijk. Deze bent u als vergunninghouder overigens ook verplicht aan te vragen bij ondergrondse werkzaamheden. Hieronder wordt ook verstaan het slaan van tentharingen en bliksemafleiders. Wij raden u aan met de leverancier duidelijke afspraken te maken wie deze melding gaat doen en hoe deze kunnen worden gehanteerd.

SLECHT WEER

Zelfs voor slecht weer is dekking mogelijk. Wel is het zo dat een alternatief programma bij een weersafhankelijk evenement vaak een betere oplossing is dan een verzekering. Wel kunt u de extra kosten afdekken met een slechtweer verzekering.

keringen. "Praktische kennis komt overigens niet alleen uit gesprekken met organisatoren, producenten en verhuurders, maar ook uit vakliteratuur, het bezoeken van evenementenbeurzen en zeker ook de bezichtiging van op- en afbouwdagen en de evenementen zelf", vertelt hij. "Naast al deze activiteiten op het gebied van evenementen krijgen alle medewerkers bij ons ook een persoonlijk opleidingsplan. Zo heb ik als evenementenspecialist een afgeronde volmachtopleiding, waardoor een ideale koppeling gemaakt kan worden voor de vertaling van een evenement naar risico en verzekeren."

KENNIS

Verzekeringsmakelaar Klap is de derde partij die in dit verhaal aan het woord komt. Klap Evenementenverzekeringen adviseert de gehele evenementenbranche, met name met betrekking tot aansprakelijkheid en de evenementenverzekering. "We staan onze klanten bij met advies over de voorwaarden, verzekeringsdekking en met een zeer professioneel schadetractaat voor alle soorten van eventenschades", vertelt Michiel Bredius. "We zijn lid van de VVEM en partner van het GvE, FEP en MPL, maar ook preferred supplier voor de IDEA-bureaus. Mede door al die samenwerkingen kunnen we onze kennis van de markt verder versterken. Zelf zit ik ook in het bestuur van de Stichting Sail Amsterdam, waardoor ik ook kennis heb over de processen, vergunningen en krachtenvelden in de evenementenbranche."

AFFINITEIT

Elke financiële dienstverlener met de juiste vergunning van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) kan in principe een evenement verzekeren. Bram Don: "Onze visie is echter dat je een evenement pas goed kunt verzekeren als je kennis hebt van zowel het (evenementen)risico als de specifieke (evenementen)dekking. Bij een partij zonder affiniteit met evenementen loop je sterk het risico dat het verzekeringsproduct niet aansluit bij het risico. Bovendien kan het zijn dat je geen inzicht krijgt in de risico's die je loopt ondanks de eventendekking." Kai Metselaar is het daar mee eens: "Wij zijn van mening dat de entertainmentbranche een bedrijfstak is die echt op zichzelf staat. Wil je die bedienen, dan moet je jezelf erin verdiepen. Iedere productie is uniek in aanpak en risicoanalyse. Bij filmproducties

hebben verzekeraars überhaupt geen standaard oplossing. Wel komt het vaak voor dat een niet-gespecialiseerd bedrijf ons benadert en wij namens hen de risico's met de klant afhandelen."

ERVARING

Het is volgens de kenners dan ook echt aan te raden met een gespecialiseerde partij in zee te gaan. Michiel Bredius: "Zodoende krijgen organisatoren optimaal advies welke dekkingsrubrieken te verzekeren. Voor de materiaaldekking bijvoorbeeld, helpen wij de organisatie om te bepalen of de toeleverancier voor verzekeringsdekking zorgdraagt of niet, en voor welke verzekerde som de verhuurde materialen verzekerd dienen te worden en door wie. Ook voor dekkingsrubrieken als onkosten, non-appearance, aansprakelijkheid, extreem weer, ongevallen en geld is deugdelijk advies belangrijk." Volgens Kai Metselaar is ervaring het toverwoord: "En die ervaring kun je alleen opbouwen door vaak met iets in aanraking te komen. Wij zijn als DSV in staat om alle opgedane ervaring bij onze relaties om te zetten in kennis, die we vervolgens weer anoniem delen in ons portefeuille. Voortdurend confronteren onze klanten ons met nieuwe uitdagingen, waarvoor we oplossingen verzinnen die we integreren in ons product. Zo verbeteren we ook onze producten telkens weer."

LAATKOMERS

"Hoewel we merken dat de evenementenbranche in de afgelopen jaren een professionaliseringsslag heeft gemaakt, zijn er nog altijd organisatoren die dit onderwerp niet de benodigde aandacht geven", reageert Bram Don op de vraag of nog vaak te laat aan het verzekeren van een productie wordt gedacht. "Zeker bij de kleinere evenementen, vaak met een culturele inslag, is dat zichtbaar. Het zou daarom ook goed zijn om het onderwerp 'verzekeren' een prominentere plaats te geven in opleidingstrajecten. Voor ons is het verstrekken van informatie omtrent risico's bij het organiseren van evenementen een belangrijke motivatie geweest om ons aan te sluiten bij de VVEM. Onze processen zijn overigens zo ingericht dat we ook laatkomers van dienst kunnen zijn, maar het heeft uiteraard niet de voorkeur. Vooral niet omdat laattijdig verzekeren afbreuk kan doen aan de dekking."

Follow us on

Large rental stock!

Concept design
 Technical design
 Internal engineering
Finite element calculations
 Construction & testing
 Custom structures
 Touring solutions
Stage machinery

WIcreations.com
Special Constructions and effects

Variable speed chain hoists
SIL3 Winches
 Elevators
 Moving bridges
Laser guided wagons
WI-tracking system
 everything ZERO SPEED!

WImotion.eu
Innovative motion solutions

WI-Shelter
 Stage structures
Festival towers
 & Ground supports

WIrent.be
Rental Structures

Heistse Hoekstraat 3D | B-2220 Heist-op-den-Berg | info@wicreations.com | +32 (0) 16 85.21.60

Project: 150 Years Solvay

FABER

AUDIOVISUALS

WWW.FABERAV.NL

(+31)(0)518 - 40 16 29

Creator of live experiences

KLM 95 years

SCHIPHOL

photo by: Paul Ridderhof

NACHTRUST

Het zou kunnen zijn dat partijen een evenementenverzekering soms als een lastige kostenpost zien, al helemaal als achteraf blijkt dat het niet nodig is geweest. “Maar ook dat gaat de goede kant op”, vertelt Michiel Bredius desgevraagd. “Dat komt zeker ook omdat de premie in de afgelopen jaren naar beneden is bijgesteld en klanten zich meer bewust zijn van de risico’s en dus het belang van de verzekering meer inzien. Overigens is de rol van gemeentes ook veranderd bij het verlenen van vergunningen en wordt in de regel geëist dat organisatoren een adequate evenementenverzekering hebben en risico beperkende maatregelen hebben getroffen.” Bram Don geeft aan dat hij überhaupt niet de indruk heeft dat het nog wel eens als een lastige kostenpost gezien wordt. “Een goede dekking geeft een stuk zekerheid, die ook de nodige nachtrust moest garanderen. Dat je achteraf geen claim hebt om in te dienen is altijd het streven van zowel de organisator als de verzekeraar. Punt van aandacht is wel dat zelden genoeg wordt begroot voor een verzekering. Het is hierin te adviseren dat bij de budgettering een eerste inventarisatie wordt gedaan. Op voorhand is namelijk al goed aan te geven welke risico’s welke kosten met zich meebrengen. Zo komt je tot een juiste begroting en hoeft de post ‘onvoorzien’ niet te worden aangewend voor het verzekeringsdeel.”

ADVISEREN

Volgens Kai Metselaar ziet nog niet iedereen het belang van verzekeren in: “Wel is het belangrijk in te zien dat je premie betaalt om een onvoorzien schade op een goede manier

uitbetaald te krijgen”, vertelt hij. “Zo ben je in staat om grote kosten op te vangen, zodat het bedrijf kan voortbestaan. Dat dit niet de enige oplossing is in het totaal aan risicomanagement, is voor ons evident. Klanten adviseren binnen het gehele risicospectrum is dan ook onze belangrijkste taak als assurantiemakelaar. Zo kan het heel goed zijn dat, na een zorgvuldige risicoanalyse, ons advies luidt voor bepaalde risico’s geen verzekering af te sluiten, maar dat de oplossing juist ligt in het nemen van bijvoorbeeld meer preventieve maatregelen om de kans op schade te minimaliseren.”

GEDEELD RISICO

Michiel Bredius geeft aan dat vrijwel elke productie en elk type evenement verzekerd kan worden: “Bij grote risico’s of grotere evenementen vragen we meerdere verzekeraars om in co-assurantie op één polis mee te tekenen. Bij schade hebben ze dan ook maar een gedeeld risico. Dit gebeurt al honderden jaren en is een beproefd concept dat fantastisch werkt. Zo hadden we bijvoorbeeld door een aardbeving een grote schade in Chili, waarbij een groot evenement geen doorgang kon vinden. De organisator heeft het evenement uiteindelijk in Brazilië kunnen organiseren en de verzekeraars hebben alle bijkomende kosten keurig vergoed. Dat ging mede zo snel doordat alle verzekeraars ‘slechts’ hun aandeel in de polis hoefden te betalen.”

VRIJE KEUZE

Verzekeren is een vrije keuze en zou dat volgens Bram Don vooral ook moeten zijn. “Enkele uitzonderingen daargelaten, zoals bij motorvoertuigen”, benadrukt hij. “Vergis

je daarbij overigens niet in het gebruik van Manitou’s en dergelijke, die ook onder deze verplichting vallen. Als een organisator een goede inschatting heeft gemaakt van zijn risico en ervoor kiest dit risico afdoende af te scherpen door bijvoorbeeld afspraken met leveranciers of het nemen van preventiemaatregelen en vervolgens het overblijvende risico zelf wil lopen, dan is dat een vrije keus. Er is dan in ieder geval (in enige mate) nagedacht over het risico. Het wordt pas onverstandig als er niet is nagedacht, of als er wordt gegokt dat er geen schade zal zijn, terwijl het niet inzichtelijk is wat de gevolgen kunnen zijn van een eventuele schade. Veel evenementen worden overigens in de rechtsvorm van stichting georganiseerd. Het niet afdoende verzekeren van de risico’s kan daarbij als onbehoorlijk bestuur worden vertaald en daarmee lopen de bestuurders een verhoogd risico om hiervoor te worden aangesproken. Dit heeft dan weer verregaande gevolgen voor het privévermogen van de bestuurdersleden.”

CIRKEL

Kai Metselaar vult aan: “Men zegt wel eens dat berouw na de zonde komt. Het is makkelijk om achteraf je conclusies te trekken, maar in ons vak draait het er juist om vooraf alle risico’s en signalen te signaleren. Het is een continue cirkel van risico’s vermijden, beperken of overdragen. Allemaal om de financiële gevolgen van de risico’s inzichtelijk te hebben en zo mogelijk te beheersen. Bewust kiezen om een risico niet te verzekeren is zeker niet dom, maar wel als de keuze niet is onderzocht en dus niet bewust is gemaakt.” ■

TOEREN MET SENNHEISER DIGITAL 9000

BEYONCÉ EN JAY-Z ON THE RUN

In navolging van de twee succesvolle solotours die internationale supersterren Beyoncé en Jay-Z individueel hebben afgerond, combineert het stel nu ook hun talenten in een hoogstandje op zowel muzikaal als choreografisch vlak. Voor stadiontour 'On the Run' heeft vertrouwt het koppel op Sennheiser Digital 9000 draadloze microfoon systemen.

De tour heeft onlangs het twintig data tellende deel door Noord-Amerika afgerond en is inmiddels aan het Europese deel begonnen. De wervelende show beslaat een repertoire waarin de twee kunnen laten zien wat ze waard zijn, maar biedt ook synergie, feilloze onderlinge aanvulling en hun unieke 'on stage chemie'. Gedurende de tour vertrouwen Beyoncé en Jay-Z op de Sennheiser Digital 9000 draadloze microfoon systemen. Deze zijn speciaal voor de tour aangekocht door Eight Day Sound Systems, Inc op aanbeveling van Stephen Curtin en monitor engineer James Berry – beiden doorgewinterde professionals die hun sporen al lang hebben verdiend.

UITDAGING

De tour is een versmelting van de band- en tourleden van zowel Beyoncé als Jay-Z en bestaat uit twee podia, een enorme videowand en uitgebreide lichtshow. Hierdoor is het radiofrequentie-technisch een uitdagende operatie geworden. Geluidstechnisch zorgen Beyoncé's vocale kracht en Jay-Z's unieke rapgeluid voor een even zo grote uitdaging voor de audio engineers. Na uitgebreid testen en evalueren door Curtin, Berry en Eight Day Sound, is voor de Sennheiser Digital 9000 gekozen. En terecht: de microfoon levert dag in, dag uit een top prestatie.

BETROUWBAARHEID

“We zijn met twee van de aller grootste artiesten van de wereld op tournee”, merkt James Berry op. “Elke avond weer verzetten zij de creatieve bakens voor andere artiesten. Maar ook voor ons als geluidstechnici is dit uitdagend, dus we moeten constant op het uiterste randje van de technologie balanceren. Sennheiser Digital 9000 was daarom de perfecte oplossing, zowel qua geluidstechniek als betrouwbaarheid.” Het draait natuurlijk allemaal om de geluidskwaliteit, benadrukt Berry: “Nog voordat er ook maar een artiest aan te pas kwam, hebben we A/B tests gedaan tussen Digital 9000 en ons oude systeem. Toen de artiest eenmaal voor repetitie binnenkwam, kreeg deze de Digital 9000 in handen. Dat hebben we nooit meer veranderd.”

FEILLOOS

“Mijn eerste indruk van Digital 9000 was tijdens de repetities met Beyoncé. Zodra ze zong, wisten we dat het goed zou komen”, legt Stephen Curtin uit. “Normaal gesproken moeten we echt nog heel wat uitbalanceren en equalizing werk doen, maar met Digital 9000 kwam het pure, natuurgeluid direct goed door. Geen verlies in transmissie en ik hoefde nauwelijks te corrigeren.” Op de monitors had James Berry een vergelijkbare ervaring met het geluid van Jay-Z. “Het uitblijven van compressie maakt dat alles feilloos klinkt. Ik zal nooit meer een andere microfoon gebruiken voor een rapper of een hiphop gig”, vertelt hij.

Bovenstaande bevindingen waren bewijs genoeg voor Jason Kirschnick, Chief Technology Officer van Day Eight Sound. “Als we het onze engineers gemakkelijker kunnen maken om hun werk te doen én als we gelijktijdig de geluidskwaliteit kunnen verbeteren, dan is het voor iedereen een goede beslissing”, zegt hij. “Digital 9000 klinkt geweldig en is heel ergonomisch. Als je nog even terugkijkt naar de SKM 5200 handheld microfoon en de EM 3732-II draadloze systemen, dan weet je eigenlijk al dat het goed zit. We hebben geweldige ervaringen met Sennheiser, dus dat maakte de beslissing extra gemakkelijk”.

UITZONDERLIJK

Jimmy Corbin, monitor engineer van de band, zegt dat het uitzonderlijk is dat een enkel stuk techniek zo'n grote impact kan hebben op de algehele geluidskwaliteit van de enorme tourapparatuur. Maar dat was wél precies het geval met Digital 9000: “We merkten direct een significant verschil in wat je er mee kunt doen”, legt hij uit. “Met heel veel andere microfoons moet je eerst reactief te werk gaan: puur reageren op de problemen die je doorgaans tegenkomt. Maar met Digital 9000 en de MD 3235 dynamische cardioid capsule – die echt een weergaloze weergave heeft – konden we direct al creatiever en pro-actiever aan de slag gaan. Toen ik de microfoon voor de eerste keer hoorde, wist ik al dat deze microfoon mijn dag een stuk beter zou maken.”

Monitor engineer James Berry (L.) en front-of-house engineer Stephen Curtin (Photo credit: Mark Saunders)

RADIOFREQUENTIE

Voor Curtin, zit 't 'm voornamelijk in de manier waarop de radiofrequentie wordt overgebracht. Omdat de handheld en bodyback digitaal zijn, zijn de handelingen voor de typische analoge systemen overbodig. Ik krijg direct een voller en dynamischer geluid. Voor zangeressen als Beyoncé is dat een enorme steun: ik hoef niet langer te zoeken naar verloren frequenties: ze zijn er gewoon allemaal.” Als RF technicus van de 'On The Run' tour, staat Clinton Reynolds voor verschillende problemen. Immers: het frequentielandschap verandert bij elke stad en bij elke locatie. “We werken constant om digitale televisie en andere problemen heen. Het coördineren van de frequenties wordt steeds lastiger.” De ingebouwde scanner van de Digital 9000 helpt bij dit proces. “Het pikt op elk willekeurig moment op wat mijn antennes ook weergeven en geeft aan wat de laagste *noise floor* in die specifieke bandbreedte is”, vertelt Reynolds. “Ik kan altijd nog uitwijken naar andere scanners voor het vinden van beschikbare frequenties, maar geen enkele daarvan laat zien wat de scanners van de Digital 9000 oppikken. Dit luistert vaak enorm nauw, want als een antenne in de buurt van een lichtmast staat, kan dit voor storing zorgen. Een traditionele scanner laat dit niet zien.”

GOED GEZELSHAP

In aanvulling op de Digital 9000 systemen voor de vocals van de 'On the Run' tour, is de volledige set van Sennheiser wireless ook gebruikt voor de monitoring, de backline en de instrumenten, inclusief zes kanalen voor Sennheiser EM 3732 ontvangers (blaasinstrumenten en gastmicrofoons), zes kanalen voor EM 2050 ontvangers (gitaar, bass en keytar) en twaalf kanalen van 2000 wireless series monitoring. Dus in totaal 24 extra kanalen van Sennheiser wireless. “Het is een hele geruststelling dat Sennheiser bij elke stap van zo'n high profile tour aanwezig was met zowel producten als support: Sennheiser was er gewoon altijd om ons bij te staan en heeft geweldig meege gedacht in al onze behoeften: van product tot en met toepassing”, aldus Jason Kirschnick. ■

ABONNEE AANBIEDING 2014

Ontvang nu ruim 35% korting op het reguliere abonneetarief: u betaalt slechts €25,- ipv €39,-

U ontvangt naast vakinformatie vele voordelen. Abonneer u nu op het vakblad AV&Entertainment Magazine.

ABONNEE VOORDELEN:

- 6 maal per jaar uw eigen vakblad op de deurmat
- Actueel nieuws op www.av-entertainment.nl
- 10 maal per jaar uw eigen digitale AV&Entertainment Magazine nieuwsbrief
- Extra korting op lezersaanbiedingen in uw vakblad
- Gratis bedrijfsgegevens vermelding in bedrijvengids op www.av-entertainment.nl
- Een korting van €100 op een uitgebreide vermelding in de bedrijvengids; abonnees betalen €125 voor een heel jaar ipv €225
- AV&Entertainment Magazine abonnees ontvangen ook 15% abonneekorting op andere tijdschriften van de uitgeverij van Van Munster Media Groep (www.vanmunstermedia.nl): Porsche Scene Live, Great British Cars, Bodylife Benelux, Meeting Magazine, Office Magazine, Rivierenland Business, Vallei Business, Oost-Gelderland Business, Noord Limburg Business

Indien u geïnteresseerd bent in een van deze uitgaven, kunt u dit vermelden op bijgevoegde antwoordkaart of bel direct onze klantenservice: 024-373 8505 (elke werkdag bereikbaar tussen 9.00 uur en 12.00 uur).

U kunt u ook abonneren op AV&Entertainment Magazine via de website: www.av-entertainment.nl

AV&Entertainment MAGAZINE

JAARGANG 10 | NUMMER 5 | NOVEMBER 2014
www.av-entertainment.nl

Een uitgave van
MVM PRODUCTIES BV
Postbus 6684 | 6503 GD Nijmegen,
Kerkenbos 12-26c | 6546 BE Nijmegen
T: 024 - 3 738 505 | F: 024 - 3 730 933

UITGEVER
Michael van Munster

HOOFDREDACTIE
Teun van Thiel
teun@av-entertainment.nl

REDACTIEMEDEWERKERS
Arnout van der Hoek, Lucas Vroemen,
Loet van Bergen, Ulco Schuurmans
Email: info@av-entertainment.nl

VORMGEVING
Jan-Willem Bouwman

MEDIA-ADVIES VAN MUNSTER MEDIA B.V.
René Janssen T: 024-373 8055
E: rene@av-entertainment.nl

Voor advertentietarieven, neem contact op met onze media adviseurs of ga naar www.av-entertainment.nl

ABONNEMENTEN

Een jaarabonnement bedraagt € 39,- (excl. B.T.W.)
Abonnementen hebben een looptijd van een jaar (tot 31 december) en worden automatisch verlengd. Opzeggen kan schriftelijk en dient ieder jaar vóór 31 oktober te gebeuren.

Vragen over abonnementen en bestellingen kunt u richten aan de afdeling Abonnementenbeheer. Dagelijks telefonisch bereikbaar van 09.00 uur tot 12.00 uur,
T: 024-373 8505,
E: abonnementenbeheer@vanmunstermedia.nl

Nabestellingen: Oude nummers (5 euro per exemplaar) telefonisch bestellen via 024-373 4467

COPYRIGHTS

Het auteursrecht op de in dit tijdschrift verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden.

ABONNEES ONTVANGEN

- 6 keer per jaar het vakblad
- Toegang tot het volledige archief op www.av-entertainment.nl
- Korting op lezersaanbiedingen AV&Entertainment Magazine
- Gratis opname bedrijvengids

Where creativity matters

The SoundShack

M&E Studios

Stone Postproduction, Bratislava

NUAGE

Yamaha & Steinberg

Chosen by leading studios around the world, the powerful combination of Nuage and Nuendo 6.5 delivers a creative platform second to none.

With the most intuitive workflows for editing, mixing and recording, Nuage empowers you to focus on true creativity in your productions, delivering excellence to your clients, from re-recording to sound editing, from ADR to music production.

Talk to Yamaha now about how Nuage can help your facility deliver game-changing creative output.

For more information please visit www.yamahaproaudio.com

Connect with experience

TOONAANGEVEND & BEELDBEPALEND

Jurgita Dronina en Jozef Varga,
Het Nationale Ballet. Lowlands Festival.

AMPCO
FLASHLIGHT

CREATIEVE OPLOSSINGEN IN
LICHT, GELUID, VIDEO EN RIGGING